

ΧΑΛΩΡΙΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.

*Ετος Πρώτον. — Έν Κωνσταντινουπόλει τῇ 4 Αυγούστου 1879. — Τεύχος *Ογδοον.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟ

ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ.

Συνέχεια ἴδε σελίδα 145.

Ἐσπουδαστῆς τῆς ἱστορίας ἐκπλήττεται βλέπων εἰς ἐκάστην περίοδον ἐπιβαλλόμενον σπουδαίον γεγονόςτος ἀναρχινόμενον σωτήρα τινά μέγαν καὶ ἀρχηγόν σπουδαίον. Ὅσκις μέγιστος ὁ κίνδυνος καὶ ἐπαισητοσύνη ἢ ἀνάγκη ὁ ὑπὸ τῆς Μοίρας ὠρισμένος πάντοτε ἀνερχῆται. 1500 ἔτη π. Χ. διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὑπῆρξε τοιοῦτος ὁ Μωϋσῆς. Μετὰ δέκα αἰῶνας διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην ὁ Μιλιτιάδης. Ἐν τοῖς καταλυτικοῖς πεδίοις πρὸ ἡμισσεως ἑκατομμυρίου Ὀννων Σπηλίχων ὁ Γότθας. Διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ ὁ Dumouriez εἰς Βελγίον. Καὶ νῦν διὰ τὸν κινδυνεύοντα Χριστιανισμόν, διὰ τὴν κλυδωνιζομένην Εὐρώπην σωτήρ ἀνερχῆται Κωνσταντῖνος ὁ Δ' ὁ ἔκγονος τοῦ Ἡρακλείου. Ὅτε πρὸ τριῶν ἐτῶν κατὰ τὸ 668 ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ἔρθασαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ῥῆματι περὶ τῆς ἐπιβαλλόμενης τρικυμίας βεβαιωθεὶς δὲ παρὰ τῶν κατασκόπων του ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιχειρήσις ἦτο ἐναντίον αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφῆρυσεν ὅλους τοὺς πόρους του ὅπως ἀπαντήσῃ τὴν προσβολὴν μετὰ καρτερίας καὶ εἰ δυνατόν ἐπιτυχίας. Ἴσως κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδα οὐδενὸς κράτους ἢ ὑπαρχῆς συνεταυτίσθη τόσον μετὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς πρωτεύουσας του ὅσον ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία. Ἐφ' ὅσον ἐσώζετο ἡ Κωνσταντινούπολις ἢ αὐτοκρατορία ἐπέζη' ἐάν κατὰ τινὰ τῶν δέκα ἐκείνων πρώτων αἰώνων, καθ' οὓς ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, Περσῶν, Ἀράβων, Βουλγάρων, καὶ Ῥώσων ἐκυριεύετο συνεθάρπτετο μετ' αὐτῆς καὶ ἡ αὐτοκρατορία, ἧς ἦτο ἡ καρδιά, ὁ νοῦς, ἢ κεφαλή. Πᾶν ὅ,τι ἡ πολιτικὴ, ἢ στρατηγικὴ καὶ ὁ ἀπελπισμὸς ἠδύνατο νὰ προβάλλῃ κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς ἀγωνιώδους προσδοκίας τοῦτο ὁ Κωνσταντῖνος Πατριάρχης κατώρθωσεν.

Αἱ προφυλάξεις τοῦ Μωαβίτα ἐκόλυσαν τὴν ἐξ ἀρχῆς καταστροφὴν τῆς ἐπιχειρήσεως ὅπως συνέβη κατὰ προηγουμένην περίπτωσιν διὰ τῆς ἀνδρείας τῶν ἡρώων τῆς Τριπόλεως.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Ἦτο λίαν ὀγκώδης ἐπιχειρήσις αὕτη ὥστε νὰ κατασυντριφθῇ ὡς ἡ δευτέρα ἐξόπλισις ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Κωνσταντος.

Ἦτο φρενοβλάθειαι νὰ σπαταλωθῶσιν οἱ πόροι πτωχοῦ κράτους εἰς ματαίαν προσπάθειαν πρὸς ὑπερβάσιον τῶν πόλεων καὶ νήσων, δι' ὧν ὁ Σαρακηνὸς ἔμελλε νὰ διέλθῃ. Μία μόνη ὑφίστατο περίπτωσις σωτηρίας εἰς τὸν Χριστιανὸν Αὐτοκράτορα, καὶ αὕτη ἦτο ἡ σκληροτέρα καὶ τοι τοῦ εὐφρέστερον μέσον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ ἐπιδιώξῃ. Νὰ ἐπιτρέψῃ δηλονότι εἰς τοὺς Ἀράβους νὰ προχωρήσωσιν ἄνευ κωλύματος διὰ τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος. αὐτὸς νὰ ἐτοιμασθῇ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ του, νὰ περιμεῖνῃ τὴν ἐφοδόν των, καὶ τότε, νὰ τοὺς πολεμήσῃ μέχρι θανάτου. Ἐμψυχούμενος ὑπὸ τοῦ ἀκαταβλήτου φρονήματος τοῦ ἡγεμόνος του, ὁ λαὸς ἀπέδειξε τί δύναται νὰ πράξῃ ἀκόμη καὶ ἐκτεθυμμένος ὢν ἐν αὐστηρᾷ ἀνάγκῃ ὠθυόμενος ὑπὸ ὑψηλῆς ἀποφάσεως. Γερουσιασταί, στρατιῶται καὶ πολῖται ἡμιλλῶντο εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα. Ἄνδρες μηδέποτε ἐγγύσαντες το ζῆρος κατετάχθησαν εἰς τὸν στρατόν. Αἱ γυναῖκες ἐδώρησαν τοὺς ὠραίους των πλοκάμους ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς τὰ τόξα.

Ἡ ἵπποτικὴ καρδιά ἐκάστου τοξότου πρέπει νὰ ἐσάρτα πρὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἑκαστον ῥιπτόμενον βέλος ἔφερε τοὺς δακτύλους του εἰς συνάφειαν μετὰ τῆς κόμης τῆς ἀγάπης του. Αὐτοὶ οἱ ῥασοφόροι ἱερεῖς ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων. Μοναχοὶ καὶ ἐπίσκοποι προσέτι ἐγκαταλείποντες τὰς μονὰς των ἐμάνθων ἐπὶ τῶν ἐπέλξεων ὅτι καὶ τοὶ πολῦτιμοὶ αἱ προσευχαί των ἀπήται ἢ ἐπογῆ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν διὰ τοῦ πολέμου. Τὰ τεῖχη ὑψώθησαν καὶ ἐβελιτώθησαν ἢ τᾶφρος ἠυρύνθη· αἱ πολεμικαὶ μηχαναὶ ἀνεκαινίσθησαν καὶ νέαι κατασκευάσθησαν. Αἱ κιστέρναι ἐπληρώθησαν ὕδατος· αἱ ἀποθήκαι προμηθειῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς ἀτελευτήτους, εἰς ἀδακόπους διὰ τὴν πολιορκίαν προετοιμασίας κατηναλώθησαν οἱ μῆνες ἐκεῖνοι. Ὅτε ἡ πρώτη ἐκείνη τοῦ Ἰουνίου ἀνέτειλε καθ' ἣν πρῶτον ὁ ἀραβικὸς στρατὸς περιεκύκλωσε τὸ Βυζάντιον, ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Μωαβίτας, ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Σαρακηνὸς, ὁ ἀνατολικὸς Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς, ἑκάτερος συνήθρυσαν τὰς ἀτομικὰς των δυνάμεις καὶ κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν.

Νῦν δὲ πρὶν ἢ ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἐσχάτου ἀγῶνος, ὅστις ἐμελλε νὰ συναφθῆ, ἐπιθυμῶ ἀπλῶστα νὰ παραστήσω τὰς συνεπειάς, αἵτινες ἐξηρτῶντο ἐκ τῆς ἀγνώστου ταλαιψεύσεως τῆς τύχης.

Ἀτομικὰ καὶ οἰκογενειακὰ συμφέροντα οὐκ ὀλίγον ἐπίεζον τὸν Μωαβίαν ὅπως τα πάντα ἐπιχειρήσῃ κατὰ τὴν προσβολὴν ταύτην. Ἦτο θεμελιωτὴς νέας δυναστείας. Εἶχεν ἰδρῦσει νέαν κυβερνητικὴν ἐδραν προσελκύσας τὸ ἀσπονδὸν μῖσος τῶν κατοίκων τῆς Μένκας ἢ Μεδινᾶς. Δὲν ἠγαπᾶτο ὡς νεωτεριστὴς ὑπὸ πολλῶν, αἵτινες ὅμως ὠμολόγουν τὸ δίκαιον τῶν ἀξιώσεών του ἐπὶ τοῦ Καλιφάτου. Ὁ ἀγὼν τοῦ πρὸς τὸν νεκρὸν Ἀλῆν εἶχε πράγματι εὐνοήσει τὰς ἀξιώσεις του. Ἀλλὰ ἐξωτερικῶς ὑποταγεῖς ὑπῆρχον πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀλῆ, οἵτινες περιέμενον τὴν πρώτην εὐκαιρίαν ὅπως ἀποδυθῶσιν εἰς τὸν μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγῶνων, ἦτοι τὸν θρησκευτικὸν πόλεμον. Ἀπρηταίτο ἐπιτυχία τις ἀλογίστου καὶ ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος ἐὰν ἐπιθύμει νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν του καὶ μεταδιδοῦσιν τὸν Μουσουλμανικὸν θρόνον ἀδιαφυλακίῃ εἰς τοὺς ἐκγόρους του. Τοιοῦτο κατόρθωμα ἀναντιρρήτως ἤθελεν ἀποβῆ ἢ ἄλωσις τῆς Κων/πόλεως.

«Γινώσκετε τὴν πόλιν», κηρύσσει τὸ Κοράνιον, «δύο πλευρὰι τῆς ὁποίας θεωροῦσι τὸν πόντον καὶ μία τὴν ξηράν· Δὲν θέλει πέσει διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ ζήφους, ἀλλὰ διὰ τῆς παντοδυναμίας τῶν λέξεων τούτων. Εἰς ὁ Θεὸς καὶ ὁ Θεὸς μόνος Μέγας. Μέγιστος τῶν ἡγεμόνων ὁ κατακτήσων αὐτὴν καὶ μεγίστη ἢ στρατεία αὐτοῦ». Τοιαύτη κατὰκτησις οἷα ἢ προκειμένη ἤθελε περιβάλλει τὴν ὄρην τοῦ Μωαβία διὰ στέμματος διαδοχικοῦ. Ἦθελε ἀποκαταστήσει διὰ σημείου οὐρανοῦ ἐπιδοκιμασίας τὰς ἀξιώσεις τῆς οἰκογενείας τῶν Ὁμεϊάδων. Θὰ κατεπράννε, θὰ κατέστρεφεν ἴσως πᾶσαν διαμάχην καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον καταστελεῖ πᾶν σχίσμα τοῦ Μωαβιανικοῦ θρησκευματος.

Ἐὰν ὁ Μωαβιανισμὸς ἐπέπρωτο νὰ ἐπιτύχῃ ὅ,τι ἀπῆται καὶ προέλεγεν ὡς πεπρωμένον του, παγκόσμιον δηλ. ἐξουσίαν, ἢ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀπόλυτος στρατιωτικὴ ἀνάγκη. Ὁ χριστιανισμὸς εἶνε ἢ ἐνσάρκωσις θρησκείας μόνον, οὐχὶ δὲ φιλοσοφίας ἢ ἐπιστήμης, καὶ ἐτι ὀλιγώτερον φιλοσοφικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς σχολῆς ἢ οἷας δῆποτε μορφῆς κυβερνήσεως ἢ συστήματος πολιτεύματος. Ἦδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς ἀπομεμακρυσμένης χώρας ἀρίνων ὅπισθεν αὐτοῦ ἐκτενὴ δόξα, εὐρεῖς ποταμούς, ξηρὰς ἐρήμους, πολυανθρώπους πόλεις ἐνῶ οὐδεμία ψυχὴ εἶχεν ὑπακούσει εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ ψευδοῦς. Ἦδύνατο νὰ διέλθῃ τῶν ἀπίστων τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν ἢ δι' ἀγρίων χωρῶν εἰς τὰ ἐσχάτα ὄρια τῆς οἰκουμένης. Ἦδύνατο νὰ ριζωθῆ εἰς ἀπομεμακρυσμένας νήσους ἢ ἀποκέντρους ἄκρας, καίτοι ὅπισθεν αὐτοῦ θὰ ἐξ-

τείνοντο μίλια ἄπειρα κατεχόμενα ὑπὸ ἐθνικῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ὁ Ἰσλαμισμὸς ἦτο οὐ μόνον θρησκευτικός, ἀλλὰ καὶ πολιτικός. Οὐχ ἦττον δὲ αὐστηραὶ καὶ ἀμετάτρεπτοι εἰσιν αἱ καθημεριναὶ καθήσεις, αἱ ἐτήσιοι νηστεία, αἱ συνεχεῖς προσευχαὶ ἢ τὸ κυβερνητικὸν σύστημα, ὅπερ ἐπιβάλλει. Τὸ μέγα δημιούργημα τοῦ Ἀραβὸς προφήτου, ἢ θρησκεία καὶ πολιτεία, οὐχὶ ἀπλῶς ἠνωμένα, ἀλλὰ ταυτῶσμοι, οὐχὶ ἐναρμόνιος διὰς, ἀλλὰ συσσωματωμένη ἐνότης, δὲν ἠδύνατο νὰ προδούσῃ ἐνῶ ὅπισθεν αὐτοῦ ἔμενον πόλεις ἀνάλωτοι καὶ χωρὰι ἐχθρικάι. Ὁ χριστιανισμὸς ἔχει τοὺς προσκόπους του, οἵτινες καταστίζουσι τὴν σφαίραν. Πέριξ τῶν ἀκολουθῶν τοῦ προφήτου πάντοτε ἐξαπλοῦται γῆ συνορεύουσα, ἢ δὲν διέρχονται. Ὅπως Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφήσῃ ἀνάλωτον τὴν Ἰβήρον ὅπισθεν αὐτοῦ ἐκστρατεύων ἐναντίον τοῦ Δαρείου, οὕτω καὶ ἡ πίστις τοῦ Ἰσλάμ δὲν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου ὅπως φθάσῃ εἰς τὰς ἀγρίας φυλάς τοῦ βορρᾶ, ἐνὸς τὸ τριπλοῦν τείχος ἐπταλόφου πόλεως εὐρίσκετο ἐχθρὸν εἰς τὰ νῶτά της.

Ὅπως ἀρνήθῃ τις εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην τρεῖς ὁδοὶ ἐθεωρήθησαν ὡς ἀξιοὶ προσοχῆς εἰς ἐπιθετικὸν στρατὸν ἢ πρώτην δι' Ἀρμενίας καὶ τοῦ Καυκάσου, ἢ δευτέρα διὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ ἢ τελευταία διὰ τῆς Μικρασίας καὶ Θράκης. Διὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Καυκάσου ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον δι' ὅποσον πολυάνθρωπον στρατὸν νὰ διέλθῃ, ἢ Ἰσπανία διὰ τὴν γεινίασιν αὐτῆς μετὰ τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς ἦτο ἀρκούντως εὐπρόσιτος ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης· κατ'ὅκει ὅμως αὐτὴν ἰσχυρὸν καὶ νεανικὸν ἔθνος, κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἀγὼν ἤθελε εἰσθαι ἐπικινδύνος διὰ τὴν ἔκτασιν τὴν διαχωρίζουσαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ Ἀραβίας, τῶν στρατιωτικῶν κέντρων. Ὅποια ἠδύνατο νὰ ἦ ἢ πορεία βραδύτερον, καὶ ἐνα ἐτι μετὰ ταῦτα αἰῶνα, κατὰ τὰς ἡμέρας ὅμως τοῦ Μωαβία οὐδ' ἢ Ἀρμενία οὐδ' ἢ Ἰσπανία ἦσαν ἢ πύλη τῆς Εὐρώπης. Μία μόνον ὑπῆρχε διόδος, δι' ἧς αἱ πολυπληθεῖς ὄρδαι τῶν εἰσβαλλόντων ἠδύνατο νὰ διοχετευθῶσιν καὶ αὕτη ἦτο ἢ πύλις Κωνσταντινουπόλεως. Ὅσον καὶ ἂν ἐπολέμει ὁ Κωνσταντίνος μετὰ τοῦ ἡρωϊμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνησίας τοῦ μάρτυρος εἰς τὴν πυρᾶν ἦτο ἀμφίβολον ἐὰν ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ κατὰ τοῦ υπερβάλλοντος ἀριθμοῦ τῶν ἐχθρῶν. Οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ὁ Ἰσλαμισμὸς ὑπέστη μεγάλην ἦτταν, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἀπεσύρθησαν τὰ κύματά του ἀπὸ οἷας δῆποτε παραλίας, εἰς ἣν εἶχον φθάσει οἱ στρατοὶ του. Ἦ βροντὴ τοῦ ὠκεανοῦ ἐπετίθετο τῶρα κατὰ τοῦ ἐνὸς προχώματος, τὸ ὁποῖον ἦδη ἐφαίνετο βεβυθισμένον καὶ ὅμως ἢ πειναλέα πορεία τῆς ἀλῆς ἐμελλε νὰ διακοπῆ. Διὰ τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὴν Εὐρώπην ὁ ἀγὼν ἦτο κρισιμώτερος ἢ ὅσον διὰ τὸν Μωαβιανισμὸν καὶ τὴν Ἀσίαν. Νικῶντος μὲν τοῦ

χριστιανισμοῦ ὁ ἀγὼν πρὸς καιρὸν μόνον ἐκρίνετο ἢ μάλλον εἰπεῖν ἀνεβάλλετο. Νικωμένου δὲ τοῦ μωαβιανισμοῦ ἢ ἐπὶ ἀνοδος αὐτοῦ ἦτο βεβαία ἀπὸ θὰ ἐθεραπεύετο καὶ θὰ συνήθριζε νέας δυνάμεις διὰ τὴν ἐπίθεσιν. Ἐντὸς τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ ἀσιατικοῦ κέντρου ἦτο λίαν ἰσχυρὸς, πλούσιος καὶ συμπαγῆς ὅπως τὰ πτωχὰ καὶ κερωρισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης, ἀκόμη καὶ ἂν ἐλησμονοῦν τὰς ἀμοιβαίας τῶν ζηλοτυπίας ἐν κοινῷ ἀγῶνι, ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐλαχίστης περὶ ἐπιτυχίας ἐλπίδος. Καίτοι ὁ Χριστὸς ἀνεφάνη 540 ἔτη πρὶν ἢ γεννηθῆ ὁ Μωαβιανισμὸς ἢ θρησκεία αὐτοῦ ἠρῶνται πολὺ ὀλιγώτερος ἀκολουθῶν τῶν μουσλῶν, αἱ ὁποῖαι ὠμολόγουν τὴν πίστιν τοῦ Προφήτου. Ἦ πλάστιγξ τῶν ἀριθμῶν ἐκλινε μάλλον ὑπὲρ τοῦ Κορανίου ἢ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν τούτοις αἱ δύο μεγάλα θρησκείαι ἐξ ἴσου εἶχον ἀξιώσεις, ὅς προέτεινον μετ' ἐντάσεως, ἐπὶ τῆς πνευματικῆς κυριαρχίας ὅλης τῆς οἰκουμένης. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης ὀλίγον ἐφρόντιζον καὶ ἠγνόουν τὰς ἀξιώσεις ἐκατέρως. Ἦ πίστις τοῦ Ἰσλάμ δὲν εἶχε πῆθανως οὐδ' ἐν ευκτήριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μεσογείου. Ἦ Ἰσπανία, Ἰταλία, Ἰρλανδία Γαλιτία, αἱ ἐπαρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, ἐπισήμως ἀνεγνώριζον τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅμως ἢ χώρα ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες ἐβασίλευον ἦτο μικρὰ ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκείνην, ἢ τις εἰσέτι περιεβάλλετο ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς ἀπιστίας, Μόλις ἐκατονταετηρῆς παρήλθεν ἀπ' ὅτου ἢ ὠραία Βέρθα κατέπεισε τὸν σύζυγόν της Ἐθερβερετ νὰ ὁμολογήσῃ τὸν χριστιανισμὸν πρῶτον μεταξὺ τῶν Βρετανῶν ἀρχηγῶν. Οἱ Σάξωνες καὶ Βυζαῖοι, οἵτινες κατείχον τὰς χώρας μεταξὺ τῆς βορείου θαλάσσης, τῆς Βαλτικῆς, τῶν Ἀλπεων, Καραθίων καὶ Δουνάβεως δὲν εἶχον ὑποταγθῆ ἀκόμη εἰς τὴν καταπειθουσαν ἐπιτροπὴν τοῦ ζήφους τοῦ Καρλομάγνου. Ὁ χριστιανισμὸς ὠμολογήθη ἐν Νορβηγίᾳ μετὰ τρεῖς ἐκατονταετηρῆδας ὅτε ὁ Ὀλαφ Τρύγγρεσον τὴν ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἄκοντας ὑπηκόους του διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ἦ Δανία ἦτο ἐθνικὴ μέχρι τοῦ ἰα αἰῶνος κατὰ τὴν βασιλείαν Κανούτου τοῦ μεγάλου. Ὅμοιος καὶ ἢ Σουηδία ἐπ' ὅσον χρόνον καὶ τὰ δύο ἀδελφὰ σκανδιναυικὰ κράτη. Πρὸς βορρᾶν τῶν κρατῶν Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Πωγωνάτου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως ὁ ἐθνικὸς Ἀσπαρούχ ἐξεδίωκε τοὺς Ἀραβίους καὶ ἐθεμελίωτο τὸ βουλγαρικὸν βασίλειον. Οἱ δύο ἀπόστολοι τῶν Βουλγάρων Ἄγιος Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ἐμελλον ν' ἀναφανῶσι μετὰ ἕνα αἰῶνα. Πρὸς δυσμὰς τῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Ἀδριατικῆς, ἐξουσιάζον τὴν νότιον Ἀλβανίαν, Μακεδονίαν καὶ Σερβίαν εὐρίσκετο Σλαβωνικὸς λαὸς λατρεύων αἰμοχαρεῖς θεοὺς. Ὁλόκληρος ἢ Ρουμανία, Πολωνία καὶ σχεδὸν ὅλη ἢ Πρωσσία κατε-

γροντο τότε ὑπὸ διαφόρων ἐθνικῶν σλαβικῶν φύλων. Ὅλη ἢ νότιος Ρωσσία ἀπὸ τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Ὀκα ὅπου βραδύτερον ἐμελλον νὰ λάμψωσιν οἱ θόλοι τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν μέχρι τοῦ Καυκάσου, Εὐξείνου καὶ τοῦ Βορυσθένου εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων Χαζάρων. Μέχρι τέλους τοῦ 9' αἰῶνος ἢ Βοημία μόλις εἶχεν ἀκούσει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἦ Πρωσσία κατηγήθη μόλις πρὸ 650 ἔτων εἰς τὸν χριστιανισμὸν, ἐνῶ ἢ Ἑσθονία, Λιθουανία καὶ Λιθουανία ἦσαν νέοι τοῦ χριστιανισμοῦ προσήλυτοι ὅτε ἢ Ἀμερικὴ ἀνεκκλύθη. Ὅλοι οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄλλο δίκαιον ὠμολόγουν ἢ τὴν βίαν· οὐδεμίαν δίκην ἢ τὴν ἀπόφασιν τῆς μέχης· οὐδ' ἄλλο κριτήριον πλὴν τῆς φυσικῆς καὶ σωματικῆς ὑπεροχῆς. Κατ' αὐτοὺς πᾶς γόρθεος δεσμός οἰουδῆποτε θρησκευτικῆς ζητήματος ἠδύνατο νὰ λυθῆ διὰ μόνου τοῦ ζήφους. Μετὰ περιφρονήσεως ἤθελον θεωρήσει τοὺς ἀποστόλους καὶ ἀπολογητὰς θρησκείας ὑποταγοῦ, καὶ ἠττωμένης. Οἱ νικηταὶ ἐνόητε ἐγκαλοῦνται τὴν γλώσσαν, τὰ ἦθη, τὰς τέχνας, ἀκόμη καὶ τὴν ἐνδομυσίαν τῶν ὑποταγέντων, ἀλλὰ τὴν θρησκείαν τῶν οὐδέποτε. Ὁ Νεφιλάς ἐδίδαξε τοὺς Βισιγόθους καὶ Ὀστρογόθους τὰς ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, πρὶν ἢ κατασυντρίψωσιν τὴν δυτικὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν. Ἄλλως ἐν μέσῳ τῶν ἐρηπίων τῆς αἰωνίου πόλεως ἴδαν ἐλάτρευον εἰσέτι τὸν Θῶρ καὶ Ἐδίνου τῶν ἰδίων δασῶν. Ὁ Βάνδαλος Σιλίνος ἐκαυχῆθη ὅτι ἐθνικὸς ὡς ὁ Ἀττίλας δὲν ἠδύνατο νὰ κατακτήσῃ τὴν Ῥώμην. Ἀλλ' ὅτι ἢ λεηλασία ρωμαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καὶ βίαισις Ρωμαίων παρθένων, ἀδύνατα εἰς τὸν ἐθνικὸν βασιλέα τῶν Οὐννων ἦσαν εὐκατόρθωτα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸ μέτωπόν του ἐβράχῃ ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ βαπτίσματος. Ὅστε δὲν εἶνε πολὺ νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἐπ' ὅσον δύναται ἄνθρωπος νὰ προβλέψῃ ὁ ἐκ χριστιανισμοῦ ἢ ἢ ἐκμωαβιανισμοῦ τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς Εὐρώπης, ὅπερ δὲν εἶχε προσηλυτισθῆ ἀκόμη, ἤθελεν εἰσθαι ἢ ἀμοιβὴ τῆς νικώσης πίστεως. Ἀναμφιβόλως ὁ Κωνσταντίνος καὶ ὁ λαὸς του οὐδέποτε ὠνειρεύθησαν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσωσιν χάριν τῶν βαρβάρων βορείων λαῶν, οὓς ἐφοβούντο, ἐμίσουν καὶ περιφρονούν. Ἀναμφιβόλως μόνον περὶ ἐαυτῶν, τοῦ ἱστορικοῦ τῶν κρατῶν καὶ τῆς ἰδίας τῶν πίστεως ἐσκέπτοντο. Πιθανῶς πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐκείνων λαῶν οὐδὲν περὶ τῆς πολιτορίας ἐγνώριζον. Εἰς δὲ τοὺς πλησιέστερον οἰκούντας ἦτο τελείως ἀδιάφορον, ἐὰν Ρωμαῖοι ἢ Ἀραβῆς ὑπερείχον. Ἦγνόουν καὶ δὲν θὰ ἐμελλον αὐτοῖς ἐὰν ἐγνώριζον, ὅτι ὁ νόμος αἰωνίου πεπωμένου ἤθελε δέσει τὴν τύχην τῶν εἰς τὸ θριαμβευτικὸν ἄρμα τοῦ πνευματικοῦ νικητοῦ. Ὅτι δὲ οἱ Ἀραβῆς καὶ πρὸ πάντων ὁ Μωαβίαν εἶχον καθρωτέραν ἀντίληψιν τῶν διακυβευομένων συνεπειῶν ἢ ἱστορία τῆς ἐποχῆς δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ν' ἀμφιβάλλωμεν. Ἐκαστος

στρατιώτης ἐν τῷ στρατῷ ἐκείνῳ ἦτο καὶ ἔμελλε ν' ἀποβῆ ἀπόστολος τοῦ Κοραίου διὰ τοῦ ξίφους. Ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ οἴκου τοῦ Δαβὶδ καὶ Σολομώντων, ἦν ἠγίασεν ἡ αἰωνία μνήμη τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τῶν χριστιανῶν καὶ διὰ τῆς πολυτιμοῦ καποχῆς τοῦ τάφου Αὐτοῦ· ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείας ὅπου οἱ ἀπόστολοι κατὰ πρῶτον ἐκλήθησαν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος· ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπου ὁ Ἀθανάσιος ἐζήτησε καὶ διὰ τῆς ὁμολογίας του τῆς πίστεως ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν χριστιανισμόν καὶ ἐξουσιάζει πᾶσαν αὐτοῦ αἰρεσιν καὶ Ἐκκλησίαν· ἐκυματίζεν ἡ Μωαμεθανικὴ σημαία τῶν Ὀμειδῶν χαλιφῶν· τρία τῶν Ἀνατολικῶν πατριαρχείων εἶχον πέσει ἡδῆ. Ἐν τῷ καιρῷ τῆς πτώσεως τοῦ τελευταίου ἀφίκετο ὅλη ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη μετὰ παρέλευσιν χρόνου ἔδει νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν τοῦ καμηλάτου τῆς Μέκκας. Μεταξὺ θρησκείας νικητρίας διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὀπλων πανταχοῦ καὶ θρησκείας καταπεσούσης εἰς αὐτὴν τὴν γενέθλιον χώραν, εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς, οἱ βάρβαροι τοῦ βορρᾶ δὲν θὰ ἐδίσταζον προκειμένου περὶ ἐκλογῆς. Οὕτω τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ἐσκέφθησαν οἱ Μωαμεθανοὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἄκολουθεῖ.

ΜΟΥΡΙΑΛΟΣ Η Η ΔΙΠΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ.

Κατὰ τὸ Ἀγγλικόν

Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 150

«Πρὸ ἑξ μηνῶν, κύριε Ὀζώριε, συνέπεσε νὰ εὐρεθῶ εἰς τοῦ κυρίου Ἀντωλινέζ».

Ἄντωλινέζ, διακλύσας εἶπεν ὁ Ὀζώριος· ἀγνωρίζεις τὸν Ἀντωλινέζ;

Ὁ υἱὸς του εἶνε ὁ μῆλιξ μου, ἀπεκρίθη ἡσύχως ὁ Βαρθολομαῖος.

«Συγχωρήσατέ με ἐν διακόπτῳ», εἶπεν ὁ Στέφανος, ὅστις μέχρι τοῦ δε σιωπηλῶς ἤκουσε τὴν ὁμιλίαν, ἢ μᾶλλον συζήτησιν, μεταξὺ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ Ὀζωρίου· ἀλλὰ διὰ τί ἐκπλήττεσαι μανθάνων ὅτι ὁ υἱὸς μου ἐπισκέπτεται τὸν κύριον Ἀντωλινέζ;—φοβείσαι μὴ ἀκούσῃ κακῆς συμβουλῆς;

«Ὅπως τὸ ἐνάντιον εἶνε ἀνίκανος δι' αὐτό!»

«Ἡ μὴ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ κακὸν δι' οἴου διήτινος τρόπου;»

Ἄδύνατον! ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ διαγωγή του εἶνε ἀνεπίληπτα· ἀλλὰ, γινώριζε ὅτι ὁ Ἀντωλινέζ ἀγοράζει παρ' ἐμοῦ ὅλας τὰς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ σου,—εἶνε ἀληθὲς ὅτι πολλάκις ζημιῶν καὶ πῶς τὰ κέρδη εἶνε μικρά, ἀλλὰ, ἐννοεῖς,—ἂν ἔλεγεν ὁ Βαρθολομαῖος τί πληρώνω—»

«Ἄ!» ἀντεῖπεν ὁ Στέφανος, «ἐννοῶ· φοβείσαι μήπως χάσῃς τὴν πελατεῖαν του.—ἀλλὰ, κύριε Ὀζώριε, ὁ υἱὸς μου εἶνε ἀνίκανος τοιαύτης διαγωγῆς, οὐδέποτε δι' οἶαν δῆποτε καλλιτέραν τιμὴν δὲν θ' ἀπέρριπτεν ἐκείνον, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη ἠγόρασεν ὅλας τὰς εἰκόνας του, καὶ οὕτω παρέσχε εἰς ἡμᾶς τὰ μέσα ὅπως ζήσωμεν· θὰ ἐλιμώττομεν ἀνευ σοῦ.»

«Μὴ στενοχωρήσαι, Στέφανε, ὁ υἱὸς σου μ' ἀνταμοίβει δι' ὅ,τι ἐποίησα διδάσκων τὸν υἱόν μου νὰ ζωγραφίζῃ· οὐδέποτε χωρίζονται.»

«Δύναμι νὰ ἐξακολουθήσω; ἠρώτησε ὁ νέος Μουρίλλος ἐπωφελοῦμενος τῆς σιωπῆς, ἣτις ἠκολούθησε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ὀζωρίου· συγκατεθέντος δὲ τοῦ πατρὸς του ἐπανέλαβε τὸν λόγον.

«Πρὸ ἑξ μηνῶν ἔτυχον εἰς τοῦ κυρίου Ἀντωλινέζ, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ ἐγινώριζε τὸν πόθον μου πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, προσεφέρθη νὰ με ὀδηγήσῃ εἰς τινὰ τῶν φίλων του, Δὸν Πέτρον δὲ Μόγιαν, ἀπερχόμενον εἰς Κἀδιξ ἐξ Ἀγγλίας, ὅπου ἐσπούδασε παρὰ τῷ Βάνδυκ· ὦ! ἐὰν ἐβλέπετε τὰ ἀντίγραφα του τῶν εἰκόνων τοῦ Βάνδυκ!—πόσον διάφορα ἀπ' ὅ,τι ποτὲ εἶδον—ὁποῖος χρωματισμός! ὁποῖα ἐλαφρότης γραφίδος!—καὶ πόσον ἐπιθύμουν ἐγὼ ποτε νὰ ρηθᾶσω εἰς τοιαύτην τελειότητα· καὶ ἔκτοτε ἀντι νὰ ζωγραφίζω σπουδάζω· ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν τοσάκις ἀπουσιάζω.»

«Καὶ ποῦ σπουδάζεις;» ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του.

«Πανταχοῦ—εἰς τοὺς ἀγρούς—εἰς τὰ δάση.»

«Εἰς τοὺς ἀγρούς!» Περιφρονητικῶς ἀπήντησεν ὁ Ὀζώριος.

«Προσπαθῶ νὰ ἐπιτύχω τὰς ζωηρὰς ἀποχωρήσεις τῶν ἀνθρώπων», εἶπεν ὁ Μουρίλλος.

«Ὅποια ἰδέα», ἀνεκράχθη ὁ Ὀζώριος, «ὡσεὶ νὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζωγραφίσῃς ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ ἴον, χωρὶς ν' ἀπέρχῃσαι εἰς τοὺς ἀγρούς; Δός μοι τὴν γραφίδα καὶ τὰ χρώματά σου νὰ τὰ παραστήσω ὅλα εἰς τὰ τυφλά.»

«Ὅχι! ὅμως καλὰ», παρατήρησεν ὁ παῖς ἐν ὄφ' ἐλαφρὰ ἐκφρασίς καταφρονήσεως διήλθε τοὺς ζωηρούς του χαρακτήρας.

«Καλὰ διὰ τὸν σκοπόν μου», ἀντέλεξεν ὁ Ὀζώριος.

«Ἀλλὰ, κύριε, αἱ καλὰ εἰκόνας πληρώνονται ἀκριβώτερον, καὶ θὰ μοὶ τὰς πληρώνητε βεβαίως.»

«Ἀπατᾶσαι, νέε μου.»

«Τότε θὰ ζωγραφίζω καλλιτέρον δι' ἰδίαν μου εὐχαρίστησιν, κύριε Ὀζώριε, καὶ ὅπως μ' ἐπιδοκιμάζωσιν ὅσοι διακρίνωσι τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ,—ὁ κύριος Μόγιαν π. γ. ἐζωγράρισεν εἰκόνα τινὰ, τὴν ὅποιαν τῷ ἔδειξα σήμερον μετὰ μεσημβρίαν. Ἄ! ἐὰν ἤκουσέτε τί εἶπεν—μ' εἶπεν ὅτι τὸ πῶς καὶ ἡ σκιαγραφία ἦσαν κατὰ τὸ ὕψος τοῦ Βελασκέζ.»

«Καὶ πάλιν ὁ Βελασκέζ», ἀνεφώνησεν ὁ σύντρο-

φός του Μανασσῆς Ὀζώριος, «πάντοτε λαλεῖς περὶ τοῦ Βελασκέζ».

«Καὶ ἔχεις ἐδῶ τὴν εἰκόνα;» ἠρώτησεν ὁ Ἐμπαρος.

Ὁ Μουρίλλος διελθὼν τὸ δωμάτιον ἔλαβε εἰκόνα τινὰ, ἣν εἶχε στήσει παρὰ τὸν τοίχον εἰσελθὼν.

«Ἰδοὺ αὕτη», εἶπε θέτων αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μεταπράτου καὶ προδήλως περιμένων νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἐκπληττόμενον διὰ τὴν διαφορὰν τῆς πρὸς τὰ συνήθη αὐτοῦ ἔργα· ἀλλ' ὁ Ὀζώριος κατέστειλε τὴν ἐκφρασιν τοῦ θαυμασμοῦ, ἣτις ἀνήρχετο εἰς τὰ χεῖλη του καὶ ἐθεώρησε προτιμότερον νὰ ὑποτιμήσῃ τοῦ νέου ζωγράφου τὴν ἐργασίαν.

«Δὲν εἶνε ἀνεπιτυχές», εἶπε, «καίτοι ἡ χρωματώσις ἠδύνατο νὰ γίνῃ καλλιτέρα—ὁ βραχίων οὗτος εἶνε λίαν βραχύς—ἡ κεφαλὴ αὕτη κακῶς ἐσχεδιάσθη—τί νὰ σοὶ δώσω ὅταν τὴν τελειώσῃς;»

«Ἄφου δὲν σοὶ ἀρέσκη εἶνε περιττὸν νὰ τὴν ἀγοράσῃς», εἶπε ὁ Βαρθολομαῖος δυστηρηστῆμένος πως.

«Ἄλλ' ἀφου ἀγοράζω πᾶσαν ἐργασίαν σου διατί νὰ μὴ λάβω καὶ ταύτην τὴν εἰκόνα σου ἂν καὶ θὰ ζημιωθῶ; Ἄλλ' ὑποθέτω ὅτι χρειάζεσαι χρήματα—παρήλαε τόσος χρόνος ἀπ' οὗτο ἔλαβες. Ἐγὼ ἐξ δουκάτα εἰς τὸ βαλκάντιόν μου—θὰ τὰ λάβῃς δι' αὐτὴν τὴν εἰκόνα, καίτοι εἶνε πλεύτερα ἀπ' ὅσα ἀξίζει· τὸ παραδέχεσαι;»

Ἐκπληκτον διὰ τὴν ἀσυνήθη προθυμίαν μεθ' ἧς ὁ Ὀζώριος προσέφερε τὰ ἐξ δουκάτα ἄμέσως συνεπέραναν ὁ Μουρίλλος ὅτι εἶχε πλειότεραν ἀξίαν καὶ ὅτι ὁ Ὀζώριος διέκρινεν ἐν αὐτῇ τελειότητα ἀνωτέραν ἢ ὅσην ἐπόθει νὰ ὁμολογήσῃ.

«Δὲν δύναμαι νὰ λάβω ὀλιγότερα τῶν δέκα», ἀπήντησεν ὁ Μουρίλλος.

«Δέκα!» ἀνέκραξεν ὁ Ὀζώριος, ἐννοήσας τὸ διαπραχθὲν σφάλμα· «διότι λοιπὸν σοὶ προσφέρω τὴν ὑπέροχον ποσότητα ἐξ δουκάτων, νομίζεις ὅτι μοι κατέστη Βελασκέζ ἢ Βάνδυκ. Ὁ νοῦς σου παραφέρεται, μικρὲ μου· ἀλλ' ὅσον παρατηρῶ τὴν εἰκόνα σου τόσον ἐννοῶ ὅτι ἠπατήθη προσηνεγῶν τοσαῦτα—νῦν δὲν δίδω ἢ τέσσαρα μόνον.»

«Καὶ ἐγὼ θέλω δέκα, κύριε Ὀζώριε.»

«Ἔστω, δὲν ἐρίζομεν, καὶ χάριν τοῦ πατρὸς σου σοὶ δίδω πέντε.»

«Πρέπει νὰ λάβω δέκα», ἐξηκολούθησεν ἐπιμένων ὁ Μουρίλλος.

«Δὲν θὰ ὑπερῶ τὴν ἀρχικὴν μου προσφορὰν· ἀλλ' ἐὰν δέχησαι ἐξ ἡθὰ τὰ λάβῃς.»

«Εἶπον δέκα καὶ δὲν δέχομαι ὀλιγότερα», ἀπήτησεν ὁ νέος ζωγράφος, «καὶ περιπλέον, μὰ τὴν ἀλήθειαν προτιμῶ νὰ τὴν κρατήσω, εἶνε ἡ πρώτη μου σύνθεσις, καὶ, τίς οἶδε;—τὸ ἀντικείμενον εἶνε ἱερὸν καὶ προσσηγόμενον ἐργαζόμενος—πιθανὸν νὰ μοὶ φέρῃ καλὴν τύχην.»

«Καὶ δὲν εἶναι ἀκούσα καλὴ τύχη τὰ ἐξ δουκάτα, τὰ ὅποια σοὶ προσφέρω;» ἠρώτησεν ὁ Ὀζώριος προθυμοποιούμενος νὰ κλείσῃ τὴν συμφωνίαν.

«Πιθανόν, κύριε Ὀζώριε, ἀλλ' ἐγὼ δὲν δίδω τὴν εἰκόνα μου ἀντι τούτου.»

«Καὶ ἐγὼ οὐδ' ὄβολόν πλεύτερον δίδω.»

«Τότε ἡ συζήτησις ἔληξε, καὶ εἴμεθα σύμφωνοι,

«Πῶς σύμφωνοι;» ἠρώτησεν ὁ Ὀζώριος.

«Ἐγὼ κρατῶ τὴν εἰκόνα μου», ἀπήντησεν ὁ παῖς.

«Ὁ! μετανόησας, βλακίστατε», εἶπεν ὀργύλων ὁ ἔμπορος ἐγερθεὶς ὅπως ἀναχωρήσῃ. «Ἐλθέ, Μανασσῆ,» προσέθηκε καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν Στέφανον καὶ τὴν σύζυγόν του ἀπῆλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Μουρίλλος εὐχόμενος «καλὴν νύκτα» εἰς τὸν πατέρα του ἐψιθύριεν εἰς τὸ οὖς ὅτι ἐπεθύμει νὰ τῷ ὁμιλήσῃ τὸ πρωῒ, καὶ τρυφερῶς ἀσπασθεὶς τὴν μητέρα του, ἀπεσύρθη εἰς τὸ μικρὸν τοῦ δωμάτιον, ὅπου τὰ πάντα ἐδείκνυον τὴν κλίσιν καὶ ἐνασχόλησιν τοῦ ἐγκατοίκου,—ἡμιτελεῖς ζωγραφίαι, δοχεῖα χρωμάτων, χρωστήρες, σημαῖαι μετ' ἀγίων καὶ τῆς Παναγίας ἐπὶ τῶν χρυσοπαρῦφων διπλίδων των, ὁποῖας καὶ τὴν σήμερον ἔτι εἰς τὰς λειτανίας των μεταχειρίζονται οἱ Ῥωμαιοκαθολικοὶ, καὶ ἐκτὸς τούτων ἀναρίθμητα εἰκονίδια παριστῶντα κυρίως ἱερὰς ὑποθέσεις. Εἰς τοῦτον τὸν κλάδον τῆς τέχνης βραδύτερον ἐπεδόθη ἡ θεία μεγαλοφυΐα του, διότι ἐν αὐτῷ εὗρισκε πεδῖον εὐρὴ ἢ λαμπρὰ φαντασία, τὰ ἀγνὰ καὶ ἐνθουσιώδη αἰσθήματα, ἀτινα ἦσαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ μεγάλου τούτου ζωγράφου.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ.

Εἰσερχόμενος τὴν ἀκόλουθον πρωῒαν εἰς τὸ δωμάτιον ὁ νέος ζωγράφος εἶρε τὸν πατέρα του μόνον καὶ ἀπεφάσισεν εὐθὺς νὰ ζητήσῃ τὴν συγκατάθεσιν του διὰ τὸ σχέδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου συνεκεντροῦντο ὅλα αὐτοῦ αἱ ἐλπίδες, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ ἀπησχόλησε πᾶσαν σκέψιν του καὶ τὸ ὅποιον μόνον ἤμακρά ἀσθένειν τοῦ πατρὸς του τὸν ἐκόλωσε τοῦ νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν.

«Πάτερ», εἶπεν, «εὕρισκεις εἰς ἀνδρῶσιν τῶρα καὶ δὲν θέλεις βραδύνει νὰ ἐπαναλάβῃς τὴν ἐργασίαν σου; βλέπεις ὅτι ὁ Κύριος Ὀζώριος δὲν εἶνε δύσκολος καὶ ὅτι εἶνε εὐκόλον θάκωμ τις εἰκόνας ὅπως ζητεῖ,—ὥστε θὰ ἠδύνασο νὰ με ἀντικαταστήσῃς ἐὰν ἀνεχώρουν.»

«Ἐὰν ἀνεχώρῃς!» ἀνεφώνησεν ἡ Θειρεσία, εἰσελθοῦσα ἐν καιρῷ ὅπως ἀπέσκη τὴν τελευταίαν λέξιν καὶ φέρουσα δίσκον, ἐν ᾧ τὸ λιτὸν πρόγευμά των εὕρισκετο παρατεθειμένον, καὶ ὅστις ἐφαίνετο κινδυνεύων νὰ πέσῃ τῶν χειρῶν τῆς, «ἐὰν ἀνεχώρῃς; καὶ διὰ ποῦ, Βαρθολομαῖε;

«Ἀκριβῆ μου μητέρα», εἶπεν ὁ υἱὸς τῆς, λαμβάνων τὸν δίσκον καὶ θέτων αὐτὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης,

συνάμα δὲ κρατήσας τὰς χειράς της, τὰς ἔθλιψε τρυφερῶς διὰ τῶν χειλέων του, — « ἔάν συγκραταθῆ ὁ πατήρ μου — καὶ βλέπεις δὲν ὄμιλει ».

« Ὅχι, ὄχι, Βαρθολομαίε, δὲν δύναμαι νὰ σοῦ ἀποχωρισθῶ », τῷ ἀπήντησεν ἐκραγείσα εἰς λυγμούς. « τί θὰ κάμωμεν ἄνευ σοῦ; δὲν ἔχομεν ἢ σέ, καὶ πρὸς τί ἐγκαταλείπεις τοὺς γονεῖς σου; »

« Ἄκουσον, μὴ-τέρ μου », εἶπεν ὁ παῖς μετὰ τσσαύτης σοβαρότητος καὶ τοιαύτης ἐκφράσεως τρυφερῶς καὶ ἀμεταθέτου ἀποφάσεως εἰς τὸν σκοτεινὸν ὀφθαλμὸν του ὡστε ἡ μήτηρ του τὸν ἐθεώρει μετ' ἐκπλήξεως καὶ προφανῶς ἀπορούσα διὰ τὸν τρόπον του ἐκάθησε νὰ ἀκούσῃ ὅ, τι προετίθετο νὰ εἴπῃ.

« Εἶμαι πλέον ἢ δεκατριῶν ἐτῶν », ἐξηκολούθησεν ὁ Μουρίλλος, « καὶ δὲν ὑποθέτω, μὴ-τέρ μου, ὅτι περιμένεις νὰ δαπανήσω τὴν ζωὴν μου βάρων σημαίας, ἢ ζωγραφίζων ἀίσχράς εἰκόνας — ὄχι αἰσθάνομαι ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ χρησιμεύσω εἰς τι καλλιτερον, καὶ ἡ θεὰ καλῆς εἰκόνας μὲ χαροποιεῖ πλείοτερον ἢ πᾶν τι ἄλλο — μοὶ γεννᾷ, ἐκτός τούτου, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ζωγραφίσω καὶ ἐγὼ ὁμοίαν. Σκέπτομαι — ὄνειρεύομαι τοῦτο μόνον — καὶ ὅταν ἀκούω τὰ ὀνόματα τοῦ Ραφαήλ, Κορρεγίου, Ροῦβενς, Βάνδουκ, καὶ αὐτὰ τοῦ συμπολίτου ἡμῶν Βελασκίεζ αἰσθάνομαι ὅτι καὶ ἐγὼ ἐγεννήθην ν' ἀποβῶ ζωγράφος. ὦ, πάτερ, σὲ ἱκετεύω, μὴ μὲ κωλύσῃς! »

« Θεὸς φυλάξῃ, τέκνον μου », ἀπήντησεν ὁ Στέφανος, « ἀλλὰ τί εἶνε δυνατόν νὰ πράξωμεν; εἰμῆθα τόσον πτωχοί! »

« Οἱ πλείστοι τῶν μεγάλων ζωγράφων ἐγεννήθησαν πτωχοί, πάτερ μου. »

« Εἶνε ἀληθές, ἀλλ' εἶχον φίλους. »

« Καὶ διατί ὁ Βελασκίεζ νὰ μὴ γίνῃ φίλος μου, εἶνε ἐκ Σεβίλλης, καὶ ἴσως ἡμέραν τινὰ θὰ καυχᾶται καὶ δι' ἐμὲ ἢ Σεβίλλα ὅπως σήμερον δι' αὐτόν. Ὁ Βελασκίεζ εἶνε φίλος τοῦ Ροῦβενς, μετὰ τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται τώρα εἰς Ἰταλίαν, καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν θέλω ν' ἀπέλθω ἐκεῖ. »

« Ἀλλὰ στερούμεθα χρημάτων, καὶ δὲν δύνασαι νὰ ὑπάρῃς ἄνευ αὐτῶν, τέκνον μου », ἀπήντησεν ὁ πατήρ του.

« Ὅθ σοὶ εἶπω, πάτερ, πῶς ἐλπίζω νὰ ἀποκτήσω ὅσα ἀπαιτοῦνται ὅπως ἀναχωρήσω. Ὅθ ἐξακολουθήσω ζωγραφίζων διὰ τὸν Κύρ-Ὀζώριον, καὶ δι' ἀδιαλείπτου ἐργασίας πιστεύω νὰ συμπληρώσω τὸ παιτούμενον ποσόν ἴσως μάλιστα ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν. »

« Τὸ σχέδιόν σου μοὶ φαίνεται καλόν, Βαρθολομαίε, ἀλλ' εἶσαι λίαν νέος ὅπως ἀπέλθῃς μόνος σου εἰς Ἰταλίαν. Εἶσαι εὐσταθής, τὸ γνωρίζω, διότι προσεπαθήσαμεν νὰ σοὶ ἐμπνεύσωμεν ὑγιᾶς ἀρχάς. Ἐλπίζω σὲ μοῦ, νὰ ἔλαβον καλὰς ρίζας ἐν τῇ ψυχῇ σου ἢ ἀναχωρήσῃς, ἀλλ' ὄχι ἀκόμα. »

« Ὅταν ἐναποταμιεύσω τὰ παιτούμενα, πάτερ

μου; » εἶπεν ὁ παῖς μετὰ ἐκφράσεως θερμῆς ἱκεσίας.

« Ἔστω », ἀπήντησεν ὁ πατήρ του.

Ἐυχαριστημένος ἐκ τῆς συγκραταθείσεως ταύτης ὁ νέος Μουρίλλος ἐκάθησεν εἰς τὸ πρόγευμά του ἔχων τὴν ψυχὴν πλήρη τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς ταχείας αὐτοῦ πραγματοποιήσεως. ἀλλ' ὁ Στέφανος ἐπεφυλάχθη νοερῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἀναβολῆς αὐλῆς αὐτοῦ μέχρις ὅταν ἤθελε θεωρήσῃ τὸν υἱὸν του εἰς κατάλληλον ἡλικίαν ὅπως ἀπαντήσῃ τοὺς πειρασμούς καὶ τὰς δυσχερείας, εἰς ἃ κατ' ἀνάγκην θὰ ἐξετίθετο.

« Ὅτε ἔληξε τὸ πρόγευμα ὁ νέος Μουρίλλος ἀνηγέρθη ὅπως φέρῃ τὴν εἰκόνα του ἀναφωνῶν ἐνῶ τὴν ἐλάμβανεν, « τί κρίμα νὰ μὴ ἐπιτύχω δέκα δουκάτων δι' αὐτήν! Ἀκολουθῶς θέσας αὐτὴν μετὰ προσοχῆς ὑπὸ τὸν βραχίονα του διηύθυνε τὰ βήματά του εἰς τὸν ναὸν τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. »

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ.

Ἀριχθεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ Βαρθολομαίος ἀνεζήτησε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ τοποθετηθεὶς ἐνώπιόν της ἤρχιζε ζωγραφίζων ἤτο μόνος καὶ ἄνευ τοῦ συνήθους φίλου καὶ συντρόφου του Μκανασσῆ. Ἐπὶ τινα χρόνον διέμεινε βεθυθισμένος εἰς τὴν ἐνασχόλησίν του ὅτε ἤχος τις πλησίον του τὸν ἠνάγκασε νὰ στραφῇ ἄγνωστος τις ἴστατο παρ' αὐτῷ, τοῦ ὁποίου ἡ πολυτελής ἐνδυμασία καὶ τὸ σοβαρὸν ἦθος ἀμέσως ἐμαρτύρει τὸν βαθμὸν προδήλως εἶχε θεωρήσει ἐπὶ πολὺ τὸν νέον τεχνίτην.

« Δὲν εἶνε κακὸν τοῦτο », εἶπεν ὁ ξένος, ἰδὼν ὅτι παρετηρήθη, « τίς εἶνε ὁ διδάσκαλός σου; »

« Φεῦ! κύριε, οὐδένα ἔχω », εἶπεν ὁ παῖς.

« Εἶνε ἀδικον τοῦτο, ἀλλ' ἔάν ἐσπουδάξῃς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ζωγράφων θὰ ἐνεπνεύσω. »

« Ὑπάρχει εἰς, ὅστις θὰ μὲ ἐνεπνεύσῃ, ἀπεκρίθη ὁ Μουρίλλος, « ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τὸν γνωρίζω ἢ ἐκ φήμης. »

« Καὶ τίς εἶνε οὗτος; » ἠρώτησεν ὁ ἄγνωστος.

« Ὁ Βελασκίεζ. »

Μηδίαμα, οὐχὶ ἄνευ σημασίας, διήλθε τοῦ ξένου τὴν μορφήν πρὶν ἢ ἀπήντησεν.

« Ὑπάρχουσι πολλοὶ οἱ ἀνώτεροί του, παιδίον μου. ὁ Βάνδουκ, ὁ Ροῦβενς, ὁ Ραφαήλ, ὁ Μιχαήλ Ἁγγελος. »

« Δὲν εἶμαι ἢ παιδίον, τὸ γνωρίζω, κύριε », ἀπήντησεν ὁ Βαρθολομαίος θεωρῶν δειλῶς τὸν ξένον, « ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ Βελασκίεζ εἶνε ἐρχομῆτος τῶν ὄσων ἠρμημάσατε. ἀλλ' ἴσως ὑμεῖς δὲν εἴσθε ζωγράφος; »

Ὁ ἄγνωστος ἤτο φανερόν ὅτι δὲν κατεπῆγετο ν' ἀπαντήσῃ, καὶ πρὶν ἢ λαλήσῃ ἢ συνομιλήσῃ διεκόπη ὑπὸ τοῦ Μκανασσῆ ἐισελθόντος, τὸν ὁποῖον κατέλας ὁ Μουρίλλος ὠδήγησε κρυφίως ὅπως ἐξελλθῶν

ζητήσῃ νὰ μάθῃ παρὰ τῶν ἀκολουθῶν τοῦ ἀγνωστοῦ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ξένος δὲν ὠμίλησεν ὅτε δὲ ἐπιστρέψας ὁ Μκανασσῆς ἐψιθύρῃσεν εἰς τὸ οὖς τοῦ φίλου του ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦτο Δὸν Διέγος Δὰ Σίλβα καὶ αὐτὸς ἐμειδίασε προδήλως παρετήρησε καὶ ἠνώησε τὰ διατρέξαντα μετὰ τῶν δύο παιδῶν.

« Νομίζεις λοιπὸν ὅτι δὲν εἶμαι καλλιτέχνης », εἶπεν ὁ Δὸν Διέγος, « ἴσως ἔχεις δίκαιον, ἀλλ' ἵνα σοὶ ἀποδείξω ὅτι δύναμαι τοὐλάχιστον νὰ ἐκτιμηθῶ τὴν ἱκανότητά των ἄλλων ἢ ἀγοράσω τὴν εἰκόνα σου — δηλαδὴ ἂν θέλῃς νὰ τὴν πωλήσῃς. »

« ὦ, ναί, κύριε, τὸ ἐπιθυμῶ. »

« Καὶ τί ζητεῖς δι' αὐτήν; »

« Ἐρνήθην ἐξ δουκάτα δι' αὐτὴν χθές », εἶπεν ὁ Βαρθολομαίος ἀπροσεκτῶν εἰς τὸν Μκανασσῆν, ὅστις ἐψιθύρῃσεν εἰς τὸ οὖς του.

« Εἰπέ δέκα. »

« Ἐντροπή », ἀπήντησεν ὁ Βαρθολομαίος μετὰ σιγανῆς φωνῆς, « τοῦτο θὰ ἦτο ψευδές. »

Ὁ ξένος μετὰ προσοχῆς παρετήρησε τοὺς νέους καὶ ἴσως καὶ αὐτὸς ἐμάκτευσε τὸ πνεῦμα τῶν διαμειφθέντων μετὰ τῶν.

« Εἶπες ὅτι χθές ἠρνήθης — » θεωρῶν ἀτενῶς τὸν νεαρὸν καλλιτέχνην ἠρώτησε, « πῶσα. »

« Ἐξ δουκάτα, κύριε », ἀπήντησεν ὁ Μουρίλλος χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστάσῃ.

« Σοὶ δίδω εἰκόσιν, εἶνε ἡ εἰκὼν ἰδική μου; »

« ὦ! ἀλλὰ δὲν εἶνε ἡ ἀξία της τόση! — ἀνεφώνησεν ὁ παῖς, ἐνῶ ὁ ὀφθαλμὸς του ἀπήστραψεν ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, εἰς τὴν μύλις ἐτόλμα νὰ ἐντροφήσῃ. »

« Τὸ γνωρίζω », ὑπέλαθεν ὁ Δὸν Διέγος.

« Τότε συγγνώμην, κύριε, ἀλλὰ διατί προσφέρετε τόσον; »

« Ὅχι δι' ὅ, τι ὁ καλλιτέχνης ἐποίησεν —, ἀλλὰ δι' ὅ, τι θέλει ποιήσῃ, ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος μετὰ τινα δισταγμῶν. « ἀλλ' ἐδῶ δὲν θὰ προουδύσῃς, τέκνον μου, οὐδὲ σχολὴ οὐδὲ διδάσκαλος ὑπάρχει ἐνταῦθα — πρέπει νὰ ὑπάρῃς εἰς Μαδρίτην. »

« Ἀλλ' οὐδένα γνωρίζω ἐκεῖ, » εἶπεν ὁ Μουρίλλος, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ καὶ τὸ βλέμμα ἠῆξῃσε τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἦδη ἠσθάνετο ὁ ξένος δι' αὐτόν.

« Ὅθ σὲ σχετίσω μετὰ τοῦ Βελασκίεζ, » εἶπεν.

« Μετὰ τοῦ Βελασκίεζ! » ἀνεφώνησεν ὁ παῖς σχεδὸν τρέμων ἐκ τῆς συγκινήσεως.

« Ναί, μετὰ τοῦ Βελασκίεζ. »

« Καὶ θὰ τὸν ἴδω — »

« ὦς μὲ βλέπεις, » ἀπήντησεν ὁ Δὸν Διέγος.

Ὅθ ἦτο δύσκολον νὰ εἴπῃ τις ἐπὶ πόσον χρόνον ὁ Μουρίλλος θὰ ἔμενε βεθυθισμένος εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ν' ἀπέλθῃ εἰς Μαδρίτην καὶ ἴδῃ τὸν Βελασκίεζ καὶ θὰ ἐνετρέψῃ εἰς τὰ λαμπρὰ ὄνειρα, τὰ ὅποια

τὰ δύο ἐκεῖνα ὀνόματα ἐγέννησαν, ἔάν μὴ τὸν ἐξήγειρεν ὁ Δὸν Διέγος ἐγγίσας τὴν χεῖρά του καὶ ἐλεγε.

« Τὴν ἐσπέραν ταύτην θὰ σὲ περιμένω εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Καστιλλίας, εἰς τὰς ἑπτὰ ὥρας, » μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἐγένετο φρᾶντος πρὶν ἢ ὁ Μουρίλλος ἀναλάβῃ τῆς ἐκπλήξεώς του.

Η ΔΙΠΛΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ.

Ὁ Μουρίλλος ἐπανῆλθε βραδέως οἶκαδε ἀναπολῶν εἰς τὴν μνήμην του καθ' ὅδον τὰς διαφόρους περιπετείας τῆς μετὰ τοῦ ἀγνωστοῦ συναντήσεως, τὴν ὑποσχεθείσαν μετὰ τοῦ Βελασκίεζ γνωριμίαν μετὰ τοῦ Βελασκίεζ; ὅστις ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνθουσιώδους θαυμασμοῦ του καὶ ὅστις εὐρίσκετο περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ μέσον τοῦ λαμπροῦ καὶ εὐτυχούς σταδίου του. Ὁ Βελασκίεζ ἐγεννήθη ἐν Σεβίλλῃ τῷ 1599. ὡστε ἡ πύλις αὐτὴ δύναται νὰ καυχήθῃ ὡς γεννέτειρα δύο τῶν μᾶλλον διακεκοιμημένων Ἰσπανῶν ζωγράφων.

Ὁ Βελασκίεζ κατήγετο ἐκ τῶν εὐγενεστάτων οἰκογενειῶν τῆς Σεβίλλης, καὶ οὐχ ἦτο δεικνύμενος διὰ τὴν αὐστηράν αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν γενναϊότητα καὶ εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του, ὅσον διὰ τὴν ἐξοχὸν αὐτοῦ μεγαλοφυίαν, ἥτις τῷ προσεῖλκυσε τὴν εὐνοίαν καὶ φιλίαν Φιλίππου τοῦ Δ'. τῆς Ἰσπανίας, ὅστις ἐλησμονεῖ ἐν τῇ συνναστροφῇ τοῦ περιφήμου τούτου ζωγράφου τὰς πολιτικὰς συμφορὰς καὶ ἀποτυχίας τῆς βασιλείας του. Ἀποκατασταθεὶς εἰς Μαδρίτην ὁ Βελασκίεζ, εὐρίσκειν ἀπειρον καιρὸν (καίτοι εἶχεν ὑψηλὸν ὑπόβλημα ἐν τῇ αὐλῇ) ὡπως σπουδάξῃ τὰ ἀριστοτεχνήματα τοῦ Πράδου καὶ τοῦ Ἐσκουριάου καὶ τάχως ἐφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του. Ὅτε ἐπεσκέσθη τὴν Ρώμην ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Γ', τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα ἐζωγράφησε τὸν ἐδέχθη μετὰ τῶν μεγαλειτέρων τιμῶν ὁ Φιλίππος ὅμως μετεκαλέσατο αὐτόν διότι ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς συναναστροφῆς τοῦ εὐνοουμένου καὶ ἐπεθύμει προσέτι νὰ τὸν καταστήσῃ πρόεδρον Ἀκαδημίας τῆς ζωγραφικῆς ἣν προετίθετο νὰ ἰδρῶσῃ ἐν Μαδρίτῃ. Διηγούνται ὅτι ὁ Βελασκίεζ ὅτε, γράψας τὴν εἰκόνα τῆς οἰκογενείας Φιλίππου τοῦ Δ', παρουσίασεν αὐτὴν εἰς τὸν Μονάρχη, ἠρώτησε συνάμα ἔάν ἐλησμονήσῃ τι. « Μόνον ἐν, » ἀπεκρίθη ὁ ἡγεμὼν καὶ λαβὼν τοὺς χρωστήρας ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ζωγράφου ἐπλησίασε τὴν εἰκόνα καὶ ἐζωγράφισεν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Βελασκίεζ, ὅστις περιείχετο εἰς τὸ βασιλικὸν σύμπλεγμα τὸν σταυρὸν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου. Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν περιέμενε νὰ παρουσιασθῇ ὁ Μουρίλλος — τόσον δὲ βεθυθισμένος ἦτο ἐν τῇ προσδοκίᾳ τοῦ λαμπροῦ μέλλοντος, ὅπερ τῷ ἠνοίγετο ὡστε μόλις εἶχε συνειδήσιν ὅτι ὁ Μκανασσῆς ἠκολούθει καὶ ἐβόηθει αὐτόν

ὅπως κρατῆ τὰς πυξίδας τῶν χρωμάτων του καὶ λοιπὰ τῆς τέχνης ἐργαλεῖα· ἢ ὅτι ἡ μήτηρ του τοὺς ἐπλήσιασε πρὶν ἢ τὴν προσαγορεύσει κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς ὁδοῦ, ἐνθα κατώκουν.

«Ἐγὼ καλὰ διὰ σέ νεά, Βαρθολομαίε,» τῷ εἶπεν, «ὄλιγον μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου σήμερον τὸ πρῶτ, ὁ κύριος Ὁζώριος ἔφερε τὰ δέκα δουκᾶτα διὰ τὴν εἰκόνα σου· ἐάν τελειώσῃ θὰ τῷ τὴν δώσης μετὰ μεσημβρίαν.»

«Κατὰ ποῖαν ὥραν ἦλθεν ὁ Ὁζώριος;» ἠρώτησεν ὁ Μουρίλλος.

«Ἦτο ἀκριβῶς ἡ δεκάτη ὅτε ἔθεσα τὰ ἀργύρια ἐντὸς τοῦ μικροῦ κιβωτίου σου,» ἀπήντησεν ἡ μήτηρ του.

«Ὅποια ἀτυχία!» ἀνεφώνησεν ὁ υἱὸς τῆς. «Ἐγὼ πρὸ ὀλίγου τὴν εἶχον πωλήσει ἀντὶ εἴκοσι δουκᾶτων.»

«Εἰς ποῖον;» ἠρώτησεν ἡ Ἐθρασία.

«Εἰς ξένον τινά, Δὸν Διέγον Δὰ Σίλβαν, ὅστις προσέτι μοὶ ὑπεσχέθη συστατικὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Βελασκίτζ.»

«Ἄ! ἐάν τὸ ἐγνώριζον—» εἶπεν ἡ μητέρα του, ἐνόησασα πληρέστατα τὴν διαψεύθεισάν ἐλπίδα ἦν τοσοῦτον ἐκφραστικῶς προέειπεν ἡ ὄψις τοῦ παιδός· «ἀλλὰ ἐσχάρην τόσον διότι ἔλαβον ὅ,τι ἐζήτηεις διὰ τὴν εἰκόνα.»

«Καὶ διατὶ νὰ λυπηθῶ;» διακόψας εἶπεν ὁ Μαννασῆς, ἀπειθυμώμενος πρὸς τὸν φίλον του· «ἐπίστρεψε δὲ δέκα δουκᾶτα εἰς τὸν πατέρα μου καὶ εἶπε τῷ ὅτι εἶχες ἤδη πωλήσει τὴν εἰκόνα ὅταν τὴν ἐζήτησε — βραδύτερον δὲ δύνασαι νὰ γράψῃς ἄλλην.»

«Σιώπα, Μαννασῆ,» εἶπεν ὁ Μουρίλλος ἀνυπομόνως, «καὶ μὴ ζητῆς νὰ μὲ παρακινήσῃς νὰ κἀμὼ ὅτι δὲν εἶνε δίκαιον» καὶ ὁ σκοτεινὸς ὄφθαλμὸς ἤστραψεν ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ τὸ εὐρὺ μέτωπον ἀνέλαβε πλειότερον ἢ τὴν συνήθη ὑπερήφανον ἐκφρασιν ἐνῶ προσέθηκεν, «ὄχι· θὰ ὑπάγω εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα καὶ θὰ εἶπω εἰς τὸν Δὸν Διέγον εἶνε ἀδύνατον νὰ λάβῃ τὴν εἰκόνα μου· ἀλλ' ἴσως καὶ πάλιν δὲν μοὶ ἀρνηθῇ τὴν ἐπιστολήν.—» Τὸ γεῦμα ὑπῆρξε σιωπηλόν, διότι πάντες μετεῖχον τῆς λυπηρᾶς θέσεως τοῦ νέου καλλιτέχνου. Μετὰ τὸ πέρας αὐτοῦ ὁ Μουρίλλος ἀπῆλθε καὶ διηυθύνθη εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Καστιλλίας, ὅπου φθάσας ἐζήτησε τὸν Δὸν Διέγον· τὸν εἰσήγαγον εἰς εὐρὺ θάλαμον ὅπου εὔρεν αὐτὸν μόνον γράφοντα ἐπιμελῶς.

«Ἄ, μοὶ ἔφερες τὴν εἰκόνα!» ἀνεφώνησεν εἰσελθόντος τοῦ Μουρίλλου.

«Κύριε,» εἶπεν ὁ παῖς, πειρώμενος μετὰ πολλῆς τῆς ἀγωνίας νὰ ὑπερικήσῃ τὴν συγκίνησίν του, «ἡ μήτηρ μου τὴν εἶχε πωλήσει πρὶν ἢ φθάσω σῶκαδε.»

«Δι' ὑψηλότεραν τιμὴν τῆς ἰδικῆς μου.»

«Ὅχι, διὰ κατωτέραν—ἀλλὰ δὲν διαφέρει.»

«Συγγνώμην, διαφέρει πολὺ,» ἀντέκρουσεν ὁ ξένος, μετὰ τόνον προφανοῦς δυσαρρεσκείας, «ἀδύνατον ὅταν δίδω καλλιτέραν τιμὴν δύνασαι νὰ εἴπῃς εἰς τὸν ἄλλον ἀγοραστήν ὅ,τι ἤδη εἶπες εἰς ἐμὲ—ὅτι ἤτο πωλημένη ἤδη.»

«Βεβίαιως κύριε, καὶ οὕτω θὰ ἐποιοῦν,» ἀπήντησεν ὁ Μουρίλλος εἰμὴ ἢ ἀγορά ὑμῶν συνήπτετο μετὰ τὴν πώλησιν τῆς μητρὸς μου εἰς τὸν κύριον Ὁζώριον, ἀλλ' ἡ μήτηρ μου ἔκκαμε τὴν συμφωνίαν ἐπὶ τῇ γθεσινῇ τιμῇ σήμερον, λίαν πρῶτ, — ἐνῶ ἡμεῖς δὲν μοὶ ἐδώκατε τὰ δέκα δουκᾶτα ἢ μετὰ μεσημβρίαν»

«Πῶς ὀνομάζεσαι;» ἠρώτησεν ἀποτόμως πῶς ὁ ξένος.

«Βαρθολομαῖος Στεφάνου Μουρίλλος,» ἀπήντησεν ὁ παῖς.

«Ἐχεις πατέρα, μητέρα;»

«Ἀμφοτέρους, κύριε.»

«Πρέπει νὰ τοὺς ἴδω, νὰ τοῖς ὁμιλήσω,» εἶπεν ὁ Δὸν Διέγος· καὶ ἐνῶ ἠγείρετο τῆς θέσεώς του ἔρριψε τοσοῦτον ἀσύνηθες καὶ ἐστατικὸν βλέμμα εἰς τὸν Μουρίλλον, ὥστε βαθὺ ἐρύθημα ἐπέσκιπσε τοὺς ὠραίους καὶ εὐφρεῖς χαρακτῆρας του, «ὀδηγήσόν με εἰς αὐτούς,» προσέθηκεν.

«Εἰς τοῦ πατρός μου;» εἶπεν ὁ ἐκπληκτος Βαρθολομαῖος.

«Εἰς τοῦ πατρός σου, τώρα, ἀμέσως,» ὑπέλαθεν ὁ ξένος.

Ἦτο ἤδη σκοτεινὴ ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ ταπεινὸν οἶκημα τοῦ Μουρίλλου, ὅπου ἡ Θειρασία κατεγίνετο εἰς τὸ τρίχαπτον καὶ ὁ σύζυγός τῆς παρ' αὐτὴν καθήμενος τῇ ἀνεγίνωσκε τὰς Γραφάς.

Ἦ εἰσοδος τοῦ υἱοῦ των διέκοψε τὴν ἐργασίαν καὶ ἄμα εἶδον τὸν ἀκολουθοῦντα αὐτὸν ξένον καὶ οἱ δύο ἠγέρθησαν.

«Πρέπει νὰ ζητήσω συγγνώμην διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἣν ἔλαβον,» εἶπεν ὁ Δὸν Διέγος, χειρὸς μετὰ σεβασμοῦ τὴν Θειρασίαν καὶ τὸν σύζυγόν τῆς· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθω τῆς Σεβίλλης ἐπόθουν νὰ ἴδω, οὐχὶ τοὺς γονεῖς τοῦ νέου καλλιτέχνου, ὑπὲρ οὗ ἐνδιαφέρομαι, ἀλλὰ τὸν πατέρα ἐκείνον καὶ τὴν μητέρα, οἵτινες γνωρίζουσι πῶς νὰ ἐσταλάξωσιν εἰς καρδίαν τοσοῦτον νέου παιδός ἀρχὰς τόσον ὑψηλὰς ἀληθείας καὶ τιμιότητος. Ὁμολογῶ ὅτι, ἐάν ἐλάμβανον τὴν εἰκόνα, δι' ἣν σήμερον τὸ πρῶτ προσήνεγκον εἴκοσι δουκᾶτα, ἤθελον ἀναχωρήσει τῆς Σεβίλλης χωρὶς νὰ ἔλθω ἐδῶ. Ὁ υἱὸς ὑμῶν ἔγραψε καλὴν εἰκόνα· μοὶ ἤρεσε καὶ τὴν ἠγόρασα· ἀλλὰ ἐποίησέ τι πλειότερον, ἐφῆρθη εἰλικρινῶς καὶ τιμῶς. Ἐπεθύμησα νὰ ἴδω ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὸν ἔθεσαν εἰς ταύτην τὴν ὁδόν, ὁ δὲ ὄν, ἦν ἐλπίζω διὰ παντός ν' ἀκολουθήσῃ Μουρίλλου, προσέθηκε στραφείς πρὸς τὸν παῖδα, «εἴ μοι πλοῦσις καὶ ἰσχυρός, τί θέλεις νὰ πρᾶξω δι' ἐσέ;»

«Τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βελασκίτζ,» εἶπεν ὁ Μουρίλλος στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἱκετευτικῶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ξένου.

«Θὰ πρᾶξω τι πλειότερον,» εἶπεν ἐκείνος θεωρῶν μετ' ἀγαθότητος τὸν παῖδα, «θὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν ἴδιον—ταχέως μάλιστα.»

«Εὐρίσκειται εἰς Σεβίλλην;» ἀνέκραξεν ὁ Μουρίλλος.

«Εὐρίσκειται ἐνώπιόν σου,» εἶπεν ὁ Δὸν Διέγος, ἐκτείνας τοὺς θραχινὸς του ὅπως ἀσπασθῇ τὸν εὐγενῆ παῖδα, τοῦ ὁποῦ ἡ φιλαλήθεια καὶ τιμιότης, κατέκτησαν τὸν θαυμασμόν του πλειότερον ἢ ἡ ἰκανότης ἐκείνη, ἣν εἶχεν ἀνακαλύψει καὶ ἦν τοσοῦτον καλῶς ἐγίνωσκε πῶς νὰ ἐκτιμᾷ.

«Ἄ! ὁ Δὸν Διέγος!—ἀνεφώνησεν ὁ ἐκπληκτος Μουρίλλος.

«Δὸν Διέγος Δὰ Σίλβα ἢ Βελασκίτζ,» εἶπεν ὁ ξένος.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐκρηξίν τῆς χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ὁ Βελασκίτζ στραφείς πρὸς τὸν Στέφανον εἶπεν,

«Ἀπέρχομαι εἰς Ἰταλίαν ὅπως συναντήσω τὸν Ρουβενς, ὁ ὁποῖος μὲ περιμένει εἰς Ἐνετίαν ὥστε δὲν δύναμαι ὁ ἴδιος νὰ ὀδηγήσω τὸν υἱόν σου εἰς Μαδρίτην, ἀλλὰ θέλω ἀφήσει διαταγὰς διὰ τὴν ὑποδοχὴν του ἐκεῖ· καθικετεῦω δὲ ὑμᾶς νὰ μὴ ἀμελήσητε τὴν ἀποστολὴν του· ἡ ἰκανότης του εἶνε ἐξαιρετικὴ καὶ ἐάν μὴ ἀπατώμαι ἡμέραν τινὰ θέλει καταστῇ καλλιτέχνης ἐκ τῶν πρώτων. Ταῦτα εἰπὼν ἀπεχειρήθη τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν ἐπιούσαν ἀνεχώρησεν ἐκ Σεβίλλης· ἀλλ' αἱ τελευταῖαι του λέξεις δὲν ἐλησμονήθησαν, καὶ ἡ ἀνάμνησις των πολλὰκις ἐνεθάρρυνε καὶ ἐνεψύχασε τὸν Μουρίλλον ἐν μέσῳ τῶν χαλεποτήτων καὶ δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας ἐπὶ τινὰ χρόνον ὑπέφερον· ἡ φθίνουσα ὑγεία τοῦ πατρός του ἐβράδυνε τὴν ἀναχώρησίν του εἰς Μαδρίτην, καὶ διαψεύσει ἐλπίδων καὶ θλίψις ἠμαύρωσαν τὰς ἀγαθὰς προσδοκίας, αἵτινες πρὸς καιρὸν εἶχον ἀνατελεῖ δι' αὐτόν· καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ὅστις συνέβη μετ' ὀλίγον παρήτησε τὸ πολυπόθητον αὐτοῦ σχέδιον, ὅπως μείνῃ μετὰ τῆς μητρὸς του, τῆς ὁποίας ἦτο τὸ μόνον στήριγμα. Δι' αὐτὴν καὶ δι' ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ του ἐιργάζετο μετὰ ἐπιμονῆς καὶ ἀνεκδοτόως· ἀλλὰ μόλις δεκαεξαέτης εὐρέθη εἰς θέσιν ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὴν μητέρα του μετ' ἀκούσεως καταστάσεως πρὸς συντήρησίν τῆς ἀνετον κατὰ τὴν ἀποδημίαν του.

Ἀφικόμενος εἰς Μαδρίτην ἀνεζήτησε τὸν παλαιὸν του φίλον· ὁ Βελασκίτζ ἀμέσως ἀνεγνώρισεν τὸν παλαιὸν του προστατευόμενον καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ τῆς αὐτῆς ἀγαθότητος· τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἴδιον σπουδαστήριον καὶ τῷ ἐπρομήθευσεν εἰσιτήρια εἰς τοὺς πλοῦσις θεσκαυοὺς τῆς τέχνης τῶν βασιλικῶν συλλογῶν. Ὁ Μουρίλλος διήλθε τρία ἔτη σπου-

δάζων ἀνεκδοτόως τὰ ἔργα τοῦ Τιτσιανού, Βεροναιίου, Ρουβενς καὶ Βάνδουκ. Βοηθούμενος ὑπὸ τῶν συμβουλῶν ὡς καὶ τῶν μαθημάτων τοῦ βασιλικοῦ ζωγράφου ὁ Μουρίλλος ταχέως ἐκαλλιέργησε τὴν κλίσιν του καὶ ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς Σεβίλλην αἱ δύο πρῶται αὐτοῦ ζωγραφίαι διὰ τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἀμέσως τὸν ἐζήγαγον τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ἐνδείας, ἣτις ἐπὶ τινὰ χρόνον παρέθηκε κωλύματα εἰς τὴν ὁδόν του. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε ἠκολούθησε μετ' ἀδικαίπτου ζήσεως καὶ ἐπιτυχίας τὸ στάδιον, εἰς ὃ εἰσήλθε καὶ ἀναρίθητα τὰ ἔργα τὰ ἀπαθανάτισαντα τὸ ὄνομά του εἶνε.

Ὁ Μουρίλλος ἔγραψε πλείστα ζωγραφίαις διὰ τοὺς ναοὺς τῆς Κάδιζ, Γρενάδας καὶ Κορδοῦνης καὶ διὰ τὴν μητρόπολιν τῆς Σεβίλλης τὴν μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου μετὰ τοῦ Χριστοῦ βρέφους, περικυκλουμένου ὑπὸ ἀπειρῶν ἀγγέλων.

Τὸ Λουδρον τῶν Παρισίων κατέχει πέντε ἢ ἕξ τῶν ἀριστουργημάτων του καὶ ἡ Ἀγγλία κυχᾶται δι' ἀρκετὰ καλλιτεχνήματα τοῦ μεγάλου τούτου διδασκάλου τῆς τέχνης. Ἡ Ἐθνικὴ ἢ Στοά ἔχει δύο—τὴν Ἁγίαν Οἰκογένειαν, καὶ τὸν Ἁγίον Ἰωάννην μετὰ τοῦ Ἄμνου. Τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξεν ἡ περιώνυμος αὐτοῦ εἰκὼν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης διὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Καπουκίνων εἰς Κάδιζ· ζωγραφίζων αὐτὴν ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἰκρίωματος, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε χρόνιον πάθος, ἐξ οὗ καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα τεσσάρων ἐτῶν, τῇ 7ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1682 καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ ἐν Σεβίλλῃ.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ προστάτην ὁ Μουρίλλος ἀπέριψε τὰς χάριτας τῆς βασιλείας, καὶ προσκληθέντα ὑπὸ τοῦ Καρόλου Β' εἰς Μαδρίτην ἡ φυσικὴ του κλίσις πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἡ ἀγάπη τῆς μοναχίας τὸν παρεκίνησαν ὅπως ἀρνηθῇ τὴν προσερχθεῖσαν τιμὴν. Ἐμείνε πάντοτε ἀνίσθητος εἰς τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἦτο οὐχ ἦττον ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν ψυχικὴν του ἀγαθότητα καὶ γενναιοδορίαν ὅσον διὰ τὸ ἔξοχον καλλιτεχνικὸν πνεῦμα. Οὐ μόνον διδάσκαλος, ἀλλὰ καὶ προστάτης καὶ φίλος τῶν συμμαθητῶν του ἦτο, κυριώτεροι τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ Ἀντωνινέζ, Μανασῆς Ὁζώριος, Βιλλαβικέμιος, καὶ Σεβαστιανὸς Γομέζ, γνωστότερος ὑπὸ τὸ ὄνομα εὐ Μαῦρος τοῦ Μουρίλλου.

L. M. D.

ΔΙΑΠΟΥΤΙΟΣ.

Τὸ ἀλφάβητον τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης περιέχει 24 γράμματα, τῆς Γαλλικῆς 25, τῆς Ἀγγλικῆς 26, τῆς Ἰταλικῆς 21, τῆς Ἰσπανικῆς 27, τῆς Ρωσικῆς 41, τῆς Γερμανικῆς 26, τῆς Σλαβικῆς 27, τῆς Λατινικῆς 25, τῆς Ἑβραϊκῆς 22, τῆς Ἀραβικῆς 28, τῆς Περτικῆς 32, τῆς Τουρκικῆς 33, τῆς Σανσκριτικῆς 50, καὶ τῆς Σινικῆς 214.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

1 Ὑπὸ Μιδδλητῶνος.

Ὁ Ἰούλιος Καίσαρ (Caius Julius Caesar) περιφρονημένος στρατηγὸς καὶ δικτάτωρ τῶν Ῥωμαίων, μαθητὴς Ἀυρηλίου τοῦ Ῥοδίου καὶ τοῦ Κικέρωνος κατ' ἀρχὰς συνηνώθη μετὰ τοῦ Πομπηίου καὶ Κράσσου, μεθ' ὧν συνέστησε τὴν περιφρονημένην τριανδρίαν (triumvirat)· μεγάλῃ δὲ τότε ἔλαβε δύναμιν διορισθεὶς κυβερνήτης τῆς Γαλατίας καὶ εἰσελάων εἰς τὴν Βρετανίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πομπηίου, ἀνυψώσας τὴν Ῥώμην διὰ 50 κλιῶν καὶ τῆς ἀλώσεως ὑπακοσίων περίπου πόλεων, καὶ προσηγορεύσας τὴν μοναρχίαν εἰς τὸν Αὐγούστον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἀυτοκράτορας, ἐφρονεῖτο τελευτήσων ὑπὸ τῶν περὶ Βρούτου καὶ Κασίου συναμοσίων τῷ 44 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 56 ἐτῶν. Ὁ Καίσαρ διακρίσθη ὡς ὁ ἀριστος τῶν κατακτητῶν διέπρεψε καὶ ὡς ῥήτωρ.

Ὁ Καίσαρ ἦν περικομισμένος διὰ πάσης ὑψηλῆς καὶ εὐγενούς ιδιότητος ἰκανῆς ἂν ἀνυψώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ κράτος καὶ τὴν νίκην. Ἐγενήθη ἵνα ὑπερέχῃ τὸσον ἐν εἰρήνῃ ὅσον καὶ ἐν πολέμῳ· προσηγορεύσας εἰς τὰς σκέψεις καὶ ἄροβος εἰς τὸ ἔργον, ἐξετέλει τὰς ἀποφάσεις του μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος. Ἦν ὑπερμέτρως ἐλευθέριος τοῖς φίλοις καὶ εὐμενῆς τοῖς ἐχθροῖς του, οὐδενὸς δὲ κατώτερος κατὰ τὴν μάθησιν καὶ ῥητορείαν. Οἱ λόγοι του ἐθαυμάζοντο ἕνεκα τῆς ἰσχύος καὶ συνάμα τῆς κομψότητος αὐτῶν, ιδιότητων σπανίως εὐρισκόμενων ὁμοῦ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ. Ὁ Κικέρων συγκρατεῖται αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγίστων ῥητόρων οὕς ἡ Ῥώμη παρήγαγεν, ὁ δὲ Κουντιλιανὸς λέγει ὁ «Καίσαρ ὠμίλει μετὰ τῆς αὐτῆς ἰσχύος μεθ' ἧς καὶ ἐμάχετο, ἐν δὲ ἀφιερῶτο εἰς τὸ βῆμα ὅτι ἦτο ὁ μόνος ἰκανὸς ἀντίπαλος τοῦ Κικέρωνος.» Οὐχὶ δὲ μόνον τῶν πολιτικῶν τεχνῶν ἀλλὰ καὶ τῶν μᾶλλον δυσλήπτων καὶ δυσχερεστέρων μερῶν τῆς μαθήσεως ἦν κάτοχος. Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἀναφέρονται τὰ δύο βιβλία, περὶ τῆς ἀναλογίας τῆς γλώσσης, ἢ, τέχνη τοῦ λέγειν καὶ γράφειν ὀρθῶς, ἀποτεινόμενον πρὸς τὸν Κικέρων. Θεμελιῶδες προσάκτις τῆς ἀγγλιῶν καὶ τῶν γνώσεων συνεχῶς παντὶ τῷ μεταχειριζομένῳ ταῦτα κατ' αὐτοῦ, φρονῶν, καὶ ὀρθῶς, ὅτι ποιῶν τοιοῦτους φί-

1 Conyers Middleton, ἐπίσημος Θεολόγος καὶ Κριτικὸς γεν. ἐν Ρίταμονδ (Ἀγγλ.) τῷ 1683, ἀποθ. τῷ 1750. Ἐγράφε διάφορα, ἐν αἷς καὶ ἀξιόλογον δίτομον βιογραφίαν τοῦ Κικέρωνος.

λους, ἦν τῆς ἐπαινον ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἐξ ἧς ἐφρονεῖτο αὐτῷ ἡ συκοφαντία. Πρωτίστως αὐτοῦ πάθη ἦσαν ἡ φιλοδοξία καὶ ὁ ἔριος τῶν ἡδονῶν, ἀκορέστως δ' ἐντὸς ἀμφοτέρων ἐβυθίζετο, πλὴν ἡ πρώτη πάντοτε ὑπερίσχυε καὶ χάριν αὐτῆς ἡδύνατο νὰ θυσιάσῃ πᾶν γόητρον τῆς δευτέρας, καὶ νὰ ἐξέλξῃ ἡδονὴν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κινδύνων ἐν ὅσῳ οὗτοι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸ στάδιον τῆς δόξης.

Ὁ Καίσαρ, κατὰ τὸν Κικέρων, ἐθεώρει τὴν τυραννίδα ὡς τὴν ὑπερτάτην τῶν θεῶν δυνάμεων, καὶ συνεχῶς ἀνέφερε στίχον τινὰ τοῦ Εὐριπίδου ὅστις δεικνύει τὴν τῆς ψυχῆς του ἐφροσίν, ἦτοι· ἐὰν τὸ δίκαιον καὶ τὸ θεμιτὸν δύνανται νὰ παραβιασθῶσι, πρέπει νὰ παραβιασθῶσι μόνον πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ στέμματος.

Τοῦτο ὑπῆρξεν ὁ κύριος σκοπὸς καὶ τὸ μόνον μέλημα τοῦ βίου αὐτοῦ συνάμα καὶ ἡ ἀπόφασις ἢ ἐσχημάτισεν ἐκ νεότητος αὐτοῦ ἡλικίας. Κατὰ τὴν δικαίαν δὲ γνώμην τοῦ Κικέρωνος, ἐφθασεν εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς Δημοκρατίας διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς φρονήσεως.

Δύο, ἔλεγεν, ἦσαν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόκτησιν καὶ ἐξάσκησιν τῆς δυνάμεως, στρατὸς καὶ χρυσίον, ἀμφοτέρω ἀλληλεγγύως σχετιζόμενα· διὰ μὲν τοῦ χρυσοῦ στρατηγῶν, διὰ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἀποθησαυρίζων χρυσόν· ἦν δ' ὁ ὀρυκτικώτατος τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ δικροπλῆξιν φίλους ἢ ἐχθρούς, μὴ φειδόμενος οὐδὲ πρηνὴς πρὸς ἐπιβουλήν, οὐδὲ πολιτικῶν οὐδὲ νῶν οὐδ' αὐτῶν τῶν ἰδιωτῶν ἐὰν ἐτύγχανον ἔχοντες μικρὸν τινα θησαυρόν.

Αἱ μεγάλα αὐτοῦ ἰκανότητες ἀναγκαῖως ἤθελον καταστήσει αὐτὸν ἕνα τῶν πρωτίστων Ῥωμαίων πολιτῶν· ἀλλ' οὗτος καταφρονῶν τὴν θέσιν ὑπακόου, δὲν ἡδύνατο νὰ καθησυχῆσθαι ἐκ τῆς ἐμῆς γενόμενος μονάρχης. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἔργον μετεργόμενος ἐφάνη ἀπολέσας τὴν συνήθη αὐτῷ ἰκανότητα ὡς ἐὰν ἡ ὑψηλὴ θέσις, εἰς ἣν ἤξιωθη νὰ φθάσῃ κατέστησεν αὐτὸν ἰλιγγιῶντα· διότι διὰ ματαίας ἐπιδείξεως τῆς ἐκ τῆς δυνάμεως κατέστρεψε τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὅπως οἱ ἄνθρωποι τέμνουσι τὰς ἡμέρας τοῦ βίου των ζῶντες ἀκράτως, οὕτω καὶ ὁ Καίσαρ διὰ τῆς εἰς τὸ ἄρχειν ἀκρασίας του ἐπέφερε τὸ σκληρὸν τέλος τῆς ἀρχῆς του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Χ.

Ἐν Σπάρτῃ, ὁ πολίτης ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον ἦτο ἀνάξιος πάσης λειτουργίας· οὐδεὶς ἐσυγγένευσεν μετ' αὐτοῦ, ὁ τυχὼν ἐδικαιοῦτο νὰ τύπῃ καὶ αἰκίζῃ αὐτόν, οἱ νόμοι διώριζον νὰ ἐνδύηται ποταπὰ ἐνδύματα καὶ νὰ ζυρίζηται τὸν ἦμισον πώγων· τὸ ἡθικὸν δὲ τοῦτο ἄλλως τοσοῦτον ἦτο δεινόν, ὥστε ἡνάγκαζε πάντας νὰ καταφρονῶσι καὶ τὸν βεβαιότατον θάνατον.

Ἐρανιζόμεθα τὸ παρὰ πόδας τεμάχιον ἐκ τοῦ ἄλλοτε ἐκδιδομένου περιοδικοῦ «Ἐλικῶνος» (φυλλ. δ'). Εἶνε ὠρατὸν ὡς ἡ περιγραφὴν θεῶν εἰκόνων κατὰ τοὺς κριτικούς, ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ δαλάμπουσιν αὐτὰ τὰ ζωηρὰ χρώματα, αἱ μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνες, ὁ ὑψηλὸς καὶ ὀρθοκτικὸς νοῦς τοῦ ἐξόχου ἀριστοτέλους τοῦ Ῥαφαήλ. Ἡ ἐξήγησις αὐτῆς δὲν εἶνε ψυχρὰ καὶ ἀψυχος ἀλλ' ἀποπνεῖ ἐνθουσιασμὸν καὶ κρίσιν καὶ φιλοσοφικὴν ἐμβρίθειαν καὶ τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις.

Ἡ ΘΕΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ.

Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Σαμφείρας τοῦ Κερατρῆ.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἦτον ἔρημος ἡ ἐκκλησία· ἰκανὸν ὡς ἐφώτιζε τὴν εἰκόνα, ἦν ἐθεῖτο ὁ Ἰταλὸς μετὰ τῆς νεότητος αὐτοῦ συζύγου. Ὁ Ὀράτιος ἐλάλησεν ὡς ἐξῆς. «Σαμφείρα, ἰδοὺ ὁ δαίμονιζόμενος νέος, ὃν οἱ γονεῖς προσέχουσι τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἰησοῦ, ἵνα θεραπεύσωσιν αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ ῥήματι οἱ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, οἱ χωλοὶ περιπατοῦσιν, οἱ νεκροὶ ἀνίστανται. Ἄλλ' οἱ ἄπλοὶ μὲν, ἀσθενεῖς δὲ τὸν χαρακτῆρα ἄνδρες οὗτοι, στεροῦνται τῆς εἰς ἑαυτοὺς πίστεως, ἢ μᾶλλον τῆς εἰς τὰς ἐπαγγελίας Ἐκείνου, οὗ τοῖς βήμασιν ἀκολουθοῦσιν. Ὁ μὲν νεανίσκος, ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος, ταράσσεται ὑπὸ σπασμῶν· ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ ὀλοφύρονται παρ' αὐτῷ. Ὁ μὲν πατὴρ μόλις συνέχει αὐτόν, κατ' αὐτοῦ παλαιῶν· οἱ δὲ θεαταὶ περιδεεῖς ἀναμένουσιν. Οἱ μαθηταί, τεθλιμμένοι καὶ τεταπεινωμένοι, ἀρελῶς ἐκδηλοῦσι τὴν ἐκ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τὰς χεῖρας στρέφοντες πρὸς τὸ ὄρος, εἰς ὃ πορεύεται ὁ Ἰησοῦς, ἔχων τὸν Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, φαίνεται ὅτι λέγουσιν «Ἰδοὺ ὁ Διδάσκαλος· ὅταν ἔλθῃ, τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐκδιωχθήσεται.»

«Ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου τούτου, ἐντελεστάτου τὴν παράστασιν, μέρος τῆς εἰκόνας, οὗ, ὡς λέγεται, πρόσωπὸν τινα ἐχρωματογραφηθήσαν ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Ῥωμαίου¹, ὁ συνήθης παρίσταται βίος.

«Ἐπὶ τοῦ δευτέρου μέρους, τὸ θεῖον ὄρος, οὗ παρὰ τοὺς πρόποδας τὸ πλῆθος τοῦτο συνήχθη, ὑψοῖ, τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ἀγνώστῳ ἀπαστρέπτουσιν. Οἱ τρεῖς ἀπόστολοι, ἐκθαμβοί, προσκλίνοντες καὶ τὰς ὄψεις συγκαλυπτόμενοι ἐν τῇ ἀντα-

1 Ἰούλιος Πιπέ, γνωστὸς τῷ ὀνόματι Ἰούλιος Ῥωμαῖος, περιώνυμος ἀρχιτέκτων καὶ ζωγράφος γεννηθεὶς ἐν Ῥώμῃ τῷ 1492, ἐτιπούδατο παρὰ τῷ Ῥαφαήλ, πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ καθ' ἑπτά μόνον ἔτη. Ἦγαπᾶτο θερμῶς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ὅς ἐν πολλοῖς ἔργοις συνειργάσθη αὐτῷ, καὶ ἐτελεύτησε τὸν βίον ἐν Ῥώμῃ τῷ 1546.

γείῃ τοῦ φωτός ἐκείνου, θεῶνται τὰξιν πραγμάτων ἧτις προαγγέλλει αὐτοῖς τὰς ἐπουρανίους λαμπηδόνες. Τοιαύτη ἡ δευτέρα προξίς ἀγιωτέρου βίου, πρὸς ὃν ἦδη ἀνακοινουταί τι τῶν τοῦ μέλλοντος μεγάλων μυστηρίων.

«Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου μέρους, ὁ Χριστὸς, φορῶν τὴν ἐσθῆτα τῆς ἀθωότητος, λαμπρεῖ ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπεῖᾳ, ἐν μέσῳ τῶν δύο μεγάλων προφητῶν, προωρισμένων νὰ εἰσελθῶσιν ἐκ προτέρων εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αὐχαιμονοῦντες ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας καταυγάζονται ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ κυρίου προσώπου ἐκπεμπομένου φωτός. Αὐτοῦ εἶνε ἡ ἀγιότης προσωποποιημένη, αὐτοῦ τὸ μέλλον ἐν τῷ κἀλλεῖ αὐτοῦ, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ ἐνός Θεοῦ, ἐν τῷ ἔλεει αὐτοῦ, ἐπιχεομένου ἐφ' ἀπάντων αὐτοῦ τῶν πλασμάτων· καὶ οἰνοῖ συσσωματοῦνται αὐτὰ τῇ θεῷ οὐσίᾳ.

«Τοιαύτη εἶνε ἡ εἰκόνα, οἷα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου διεχαρῆθη καὶ οἷα ἡδύνατο ἐξ αὐτοῦ νὰ ληφθῇ μόνον ὑπὸ μεγάλου ἀριστοτέχου. Ἰδοὺ δὲ νῦν καὶ ἡ ἐννοια, ἦν ὁ Ῥαφαήλ δι' αὐτῆς παρέστησε καὶ ἦν ἀποδέχεται καὶ αὐτὴ ἡ ὑψίστη φιλοσοφία. Ἡ ψυχὴ δηλονότι, ἀπὸ τῆς πτώσεως αὐτῆς, προωρίσται νὰ διέλθῃ τρεῖς βαθμούς. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἕνεκα τῶν παθῶν, εἶνε εὐτελής καὶ ταπεινὴ· ὁ βαθμὸς οὗτος παρίσταται ἐνταῦθα διὰ τῆς θλιβερῆς καὶ δραματικωτάτης σκηνῆς τοῦ δαίμονιζόμενου νέου. Αὐτῆς, οἰκτος, ἐσφρασις ἀδυναμίας, ἐπικλήσις καὶ προσδοκία ἀρωγῆς ἐξ ἐκείνης τῆς γῶρας, ἐξ ἧς καὶ μόνος δύναται νὰ καταφθάσῃ· πῦθος πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν οὐρανίαν πηγὴν πάσης ἰσχύος καὶ ἀρετῆς, ταῦτα πάντα τὰ μέσα, χορηγηθέντα τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα βοηθήσωσιν αὐτῷ νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἰκονίζονται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ χρωστήρος.

«Ὁ δὲ δεύτερος βαθμὸς τοῦ ἐξαγνισμού παρίσταται ἐν τοῖς τρισὶν ἀποστόλοις, ὧν ἡ φύσις ἐξευγενίζεται τῇ πρὸς τὸν θεῖον Διδάσκαλον προσελθείᾳ. Οἱ ἀπόστολοι ἀρῆκαν ἤδη τὰ πάθη ταρασσόμενα ἐν τῇ ὑπάρχει, προσκλιθέντες δὲ νὰ γνωρίσωσι τί συμβαίνει ἐν ὑπερτέρῳ χώρῳ, ἐπιποθοῦσι νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῇ. Ἡ στάσις αὐτῶν, ἐπίχρην ἀμα ὀλιγορίαν καὶ σεβασμὸν ἐμφαίνουσα, δηλοῖ ταύτην τῆς ψυχῆς αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐξεθαμβήθησαν μὲν τὸ πρῶτον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τέλος τὸ φῶς ἐκείνου κατέλθει ἐν αὐτοῖς. Ἦδη τολμῶσι ν' ἀτενίζωσι πρὸς αὐτὸ, ἦδη αἰτοῦσι νὰ πῶσιν σκηνάς.

«Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἔσματι τοῦ ποιήματος τούτου, τὸ θαυμαστὸν τῆς μεταμορφώσεως τῆς ψυχῆς μυστήριον τελεῖται δι' ἐντελούς καὶ πλήρους ἀπολύσεως τῆς οὐρανίας δόξης. Ἡ δόξα αὐτῆς, ἐπιχεομένη ἐπὶ τοῦ Μωϋσῆος καὶ Ἡλίας, κατακαλύπτει αὐτοὺς τῇ αἰγιόμοσῃ αὐτῆς ἐσθῆτι, κατακαλύπτει αὐτοὺς καὶ διαπερᾷ. Ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ καλλιτέ-

γνου, θερμανθείσα και αυτή εν τῷ πυρὶ τῶν ἀκτίων ἐκείνης, κατακίχῃ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χρωστικῆρος και διδώσιν ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐκείνοις ποιῶν τινα διαφάνειαν. Ὅποια ἐπιτυχῆς τὸ λῆμα! Ὅποια καταπληκτικὴ τριλογία, καθ' ἣν ἡ δίκνοια τοῦ Ῥαφαήλ φαίνεται ἀνακαλύψασα τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως και τῆς μελλούσης αὐτῆς τύχης! Ἀλλ' ὅμως τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ θαυμασία αὕτη ἐνόητος τῆς συνθέσεως διέλαθε πλείστους κριτικούς; Καμμύσαντες τὰ ὄμμακα πρὸς τὴν αἴγλην τοῦ Θαδῶρ, οὐδέν, οὐτ' ἐν τῇ ψυχῇ, οὐτ' ἐν τῇ διανοίᾳ ἤσθητο. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὸν νυμφῶνα!

« Ἦδη, Σαπφείρα, θέλεις παραδεχθῆ ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶνε τις ζωγράφος, ἵνα ποιήσῃ τοιαύτας εἰκόνας! Δυνάμεθα μὲν, διὰ πίνακος και χρωμάτων, νὰ προσενέγκωμεν τοῖς τε ὄμμασι και ταῖς ψήφοις τῶν πεφωτισμένων, Ἀδωνίδας και Γαλατείας, ὅπως ὁ Κορρήγιος¹ και ὁ Τιτιανός². ἀλλὰ μόνον διὰ πίνακος και χρωμάτων, ὅσον ἐπιδεξιῶς κἂν μεταχειρισθῶμεν αὐτά, οὐδέποτε, μόνον ἀπλήρῃ ἐμπειρίαν ἔχοντες, θέλωμεν δῶσει τῷ κόσμῳ, τὴν Μεταμόρφωσιν, ἥτις, ὡς μεγάλη ἔννοια, εἶνε, κατ' ἐμὲ, τὸ θεσπεσιώτατον πάντων τῶν δῶρων, ὅσα τῷ κόσμῳ ἐδόθησαν. Ἡ Μεταμόρφωσις εἶνε ὠραία, ὡς τὸ Εὐαγγέλιον, ἡ μᾶλλον εἶνε σελις τοῦ Εὐαγγελίου, προσκολληθεῖσα ἐπὶ τοῦ Μεγάλου βωμοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Μοντηρῷ!

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Α. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Η ΣΙΒΗΡΙΑΝΗ ΝΕΑΝΙΣ

Μετάφρασις Α. Γ. Μοστράτου.

Συνέχ. τοῦ ἐν σελ. 151.

Οἱ ἐνθαρρύνοντες τὴν νεκνίδα ἔλεγον ὅτι, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, πολλῶν δυσχερέστερα ἔργα ἐπὶ τέλους κηδοκίμησαν.

— Καὶ ἂν μὴ ἡ ἰδία, ἔλεγον, φθάσῃ μέχρι τοῦ μονάρχου, θὰ εὖρη ὅμως προστάτας, οἵτινες θὰ λαλήσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς, ὅταν γνωρίσωσι και ἀγαπήσωσιν αὐτὴν ὡς ἡμεῖς.

Τῇ 8 Σεπτεμβρίου, ἄμ' ἠλίφ ἀνατέλλοντι, ἐπανήλθον οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, ἐν ἀποχαριστίσῳσιν αὐ-

¹ Ἀντώνιος Ἀλλέγρι, Κορρήγιος καλούμενος, ἐγεννήθη ἐν τῇ πόλει Κορρήγιος. Ὁ ἐνδοξος οὗτος ζωγράφος, μόνῳ ἑαυτῷ τὸ κλέος αὐτοῦ ὀφείλων, ἴδρυσεν τὴν Δομβαρδικὴν σχολὴν. Ἀπέβητε τεσσαρακοντοῦτης.

² Ἄτερος περιώνυμος ζωγράφος, γεννηθεὶς τῇ 1477, ἀπέθανεν ἐκ πανώλους, ἐν Βενετίᾳ, τῇ 1578, ἐννέα και ἐννεήκοντα ἐτῶν, ἀναδειχθεὶς ἀριστος τοῦ καιροῦ ἐκείνου χρωματογράφος.

τὴν και παραστῶσιν εἰς τὴν ἀναχώρησιν τῆς. Κατέλαβον δ' αὐτὴν ἐτοιμον ἤδη οὖσαν πρὸς τὴν μεγάλην ἐκείνην πορείαν και φέρουσαν σάκκον, ὃν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου εἶχε προπαρασκευάσει.

Ὁ πατὴρ ἔδωκεν αὐτῇ τὸ ὄρισθῆν ρούβλιον, ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἔλαβεν αὐτό, ἰσχυρισθεῖσα ὅτι ἡ μικρὰ ἐκείνη χρηματικὴ βοήθεια, τοῖς μὲν γονεῦσιν ἦτο λίαν ἀναγκαία, αὐτὴν δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποστηρίξῃ μέχρι Πετροπόλεως. Καὶ ὅμως, κατ' ἀπόλυτον τοῦ πατρὸς ἐπιταγὴν, ἠναγκάσθη νὰ δεχθῆ τὸ ρούβλιον. Ἀλλὰ και οἱ δύο ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐξόριστοι ἠθέλησαν νὰ συνεισενέγκωσιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο κεφάλαιον τῆς μελλούσης ὀδοιπόρου· ὁ μὲν προσήνεγκε τριάκοντα γλῆκινα καπίκια, ὁ δ' ἀργυροῦν εἴκοσι καπικίων νόμισμα. Ἀμφοτέροι ἠδύνατο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας νὰ διατηρηθῶσι δι' ἐκείνων τῶν προσφορῶν.

Ἡ Πρασκοβία, βαθείως κατακυγεῖσα, ἠρνήθη νὰ λάβῃ τὴν γενναιοδωρίαν ἐκείνην.

— Ἄν ἡ Πρόνοια, εἶπεν αὐτοῖς, χάριση ποτὲ χάριν τοῖς ἐμοῖς γονεῦσιν, ἐλπίζω ὅτι και ὑμεῖς θὰ μετάρχητε τῆς χάριτος ἐκείνης.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, αἱ πρῶται ἀκτίνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἄστρου κατηύγασαν τὸ δωμάτιον.

— Ἦλθεν ἡ ὥρα, εἶπε· πρέπει ν' ἀποχωρισθῶμεν.

Τότε και αὐτὴ και οἱ γονεῖς και οἱ δύο φίλοι ἐκῆθησαν, ὡς εἴθισται ἐν Ῥωσίᾳ καθ' ὁμοίαν περιστάσεις.

Ὅσκις φίλος ἀναχωρεῖ πρὸς μακρὰν ὀδοιπορίαν, κῆθηται καθ' ὃν χρόνον ἀνταλλάσσονται αἱ τελευταῖαι προσαγορεύσεις. Πάντες οἱ συμπαριστάμενοι μιμοῦνται αὐτόν, μετὰ βραχείαν δ' ἀνάπαυσιν, καθ' ἣν λόγος γίνεται περὶ τοῦ καιροῦ και ἄλλων τινῶν ἀσημάντων πραγμάτων, ἐγείρονται οἱ καθήμενοι και τότε ἄρχονται τὰ δάκρυα, τὰ φιλήματα, οἱ ἐνστενισμοί.

Τὸ ἔθος τοῦτο ἐκ πρώτης ἀρετηρίας φαίνεται ἐλαχίστου λόγου ἄξιον, και ὅμως οὐκ ὀλίγον παρέχει διέφορον. Πρὶν ἢ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἴσως δὲ και διὰ παντός καταλίπωσιν ἀλλήλους, οἱ χωριζόμενοι ἀναπαύονται εἰς ἐτι ὁμοῦ ἐπίτινας στιγμὰς, ὡσεὶ θέλοντες νὰ διαλάθωσι τὴν μοῖραν καὶ ν' ἀφέλωσιν αὐτὴν τὴν βραχείαν ἐκείνην ἀπόλαυσιν.

Ἡ Πρασκοβία γονυκλινῆς ἐδέξατο τῶν γονεῶν τὴν εὐλογίαν, θαρροῦντως δ' ἀπαλλαγείσα τῶν περιπτώσεων αὐτῶν, κατέλιπε διὰ παντός τὴν καλύβην ἐκείνην, ἐν ἣ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὡς ἐν εἰρητῇ κατώκησεν. Οἱ δύο ἐξόριστοι συνώδευσαν αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ πρῶτον τῆς πορείας βέβησιον.

Ὁ πατὴρ και ἡ μήτηρ, ἀκίνητοῦντες ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας, ἐπὶ πολὺν χρόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῇ ἠκολούθουν, θέλοντες πάρωθεν νὰ προσφωνήσωσιν αὐτῇ τὸ ὕστατον χαῖρε· ἀλλ' ἡ νεκνὶς οὐδ'

ἐπεστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐν τῇ μακρῇ ἀποστάσει ἀμέσως ἐξαφανισθεῖσα.

Τότε ὁ Λόπουλωφ σὺν τῇ γυναικὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ θλιβερόν αὐτῶν οἰκημα, ὅπερ ἔμελλε νὰ φαίνεται αὐτοῖς ἐρημότατον κατὰ τὸν ἐφ' ἐξῆς χρόνον. Οἱ δυστυχεῖς ἐξῆσαν ἀπὸ τότε μᾶλλον μεμονωμένοι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τῶν λοιπῶν τῆς Ἰσχυμῆς κατοίκων καταγελῶντων τοῦ πατρὸς και μεμφομένων αὐτῷ ὅτι αὐτὸς παρῶτρυνε τὴν κήρην εἰς τὴν ἀσύνητον ἐκείνην πρᾶξιν. Κατειρωνεύοντο δὲ μάλιστα τῶν δύο ἐκείνων ἐξορίστων, τῶν πάνυ ἀφελῶς φανερωσάντων τὴν ὑπόσχεσιν τῆς Πρασκοβίας, ὅτι ἔμελλε νὰ μεριμνήσῃ και περὶ αὐτῶν και ἐκ προτέρων κηδοκίμων αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ.

Ἀλλ' ἤδη ἀφῶμεν τὴν κοιλάδα ἐκείνην τοῦ κλαυθμῶνος και ἀκολουθήσωμεν τῇ περισπουδᾶστω ἡμῖν ὀδοιπόρῳ.

Ὅτε κατέλιπον αὐτὴν οἱ συνοδεύσαντες δύο φίλοι, συνήνησε πολλὰς νεαρὰς κόρας, πορευομένας τὴν αὐτὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ πλησίον που κειμένου χωρίου, τοῦ ἀπέχοντος τῆς Ἰσχυμῆς περὶ τὰ εἴκοσι και πέντε βέρστια.

Καθ' ὁδόν, ἤγγισε πρὸς αὐτάς σπειρα νεαρῶν χωρικών, ὧν τινες σχεδὸν ἐμέθυον. Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι ἀρίππευσαν, προφασίζόμενοι νὰ συνοδεύσωσιν αὐτάς κατὰ τὴν εἰσοδὸν μεγάλου τινὸς δάσους.

Αἱ ὀδοιπόροι, καταθροῦθηθεῖσαι, δὲν ἠθέλησαν νὰ συμπορευθῶσι μετ' ἐκείνων, οὐς και καθικετεύσασαι νὰ βადίσωσι τὴν ὁδὸν αὐτῶν, κατεσκηνώσαντο παρὰ τὴν ἄκραν ὁδόν, ὀλίγας τινὰς ἔχουσαι ζωτροφίας. Ἀλλ' ὅμως συγκατεσκηνώσαν και οἱ χωρικοὶ, δηλώσαντες ὅτι ἤθελον νὰ μετάρχωσι τοῦ γεύματος ἐκείνων και εἶτα νὰ συνοδεύσωσιν αὐτάς μέχρι τοῦ χωρίου.

Ἐν τοιαύτῃ ἀμυχανίᾳ, ἡ Πρασκοβία ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ τέχνασμα τι, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ὄχληρῶν ἐκείνων ἀνθρώπων. Καὶ τὸ τέχνασμα πράγματι κηδοκίμησε.

— Εὐχαρίστως, εἶπε, θὰ ἐπροβαίνομεν μεθ' ὑμῶν, ἂν δὲν εἶχομεν νὰ περιμεῖνωμεν ἐδῶ τοὺς ἀδελφούς μου, οἱ ὅποιοι μᾶς φέρουσιν ἀμύξας διὰ τὸν περικιτέρῳ δρόμον.

Οἱ νεκνίσκοι ἐκεῖνοι εἶδον πράγματι μακρὰν δύο ἀμύξας, ἃς ἡ Πρασκοβία εἶχεν εἶδει πρὸ αὐτῶν πᾶραυτα τότε ἵππευσαν και ἐγένοντο ἄρνητοι.

— Ἦτο μικρὸν ψεῦδος, ἔλεγεν ἔπειτα, ἀφηγομένη τὴν πρῶτην αὐτῆς περιπέτειαν, ἀλλὰ τὸ ψεῦδος ἐκεῖνο δὲν μοι ἐγένετο πρόξενον κακοῦ.

Ἀφίκετο αἰσίως εἰς τὸ χωρίον, ὅπου και ἐστῆθμευσε, καταλύσασα παρὰ τινι γνωρίμῳ αὐτῇ χωρικῷ, ὡς ἄριστα αὐτὴν δεξιωσαμένῳ.

Τῇ ἐπαύριον, ἄμα ἐγεθθεῖσα ἤσθητο ζωηρὸν τὸν κόπον τῆς πρώτης ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς μακρᾶς πορείας.

Ἐξεληθῶσα τῆς isba¹, ἐν ἣ διενυκτέρευσε, ἐφρικίασεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, ἰδοῦσα τὴν παντελῆ ἀπομόνωσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἤλθεν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς ἡ ἱστορία τῆς Ἁγᾶρ ἐν τῇ ἐρήμῳ και λίαν αὐτὴν ἐνεθάρρυνε. Τότε ἐσταυροκοπήθη και ἤρξατο προβαίνουσα και ἐπικαλουμένη τὸν φύλακα ἄγγελον αὐτῆς.

Διελθούσα πρὸ τινῶν οἰκιῶν, εἶδε τὸ σῆμα αὐτοῦ ὑπερῶν τοῦ κλητῆρος τῆς κώμης, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποῖου εἶχε διαβῆ τὴν νύκτα· τότε κατενόησεν ὅτι ἐπανάρχετο ἐπὶ τὰ ἴδια βήματα, ἀντὶ νὰ τραπῆ τὴν εἰς Πετρούπολιν ἄγουσαν. Ἐν ᾧ δ' ἐζήτει νὰ εὖρη τὴν προσήκουσαν ὁδόν, εἶδε τὸν φιλοξενήσαντα αὐτὴν, μειδιῶντα ἐπὶ τῆς φλῆξ τῆς θύρας αὐτοῦ.

— Ἄν οὕτω πως ὀδοιπόρῆς, ἐφώνησεν ἐκεῖνος, δὲν θὰ ὑπάρχῃς ποτὲ μακρὰν και κῆλλον ἴσως εἶνε νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὰ ἴδια.

Και ἀκολουθῶς ἐνόησε συνέβησαν αὐτῇ τοιαῦται παραπληρήσεις, ὁσάκις δ' ἠρώτα ἀμυχανοῦσα ποῖα ἢ εἰς Πετρούπολιν ἄγουσα, ἔσκωπτον αὐτὴν, διότι ἀπειρὸν ἀπέστασιν τῆς πόλεως ἐκείνης. Οὕτω δ' ἠῦξεν ἡ μεγάλη αὐτῆς ἀμυχανία.

Ἡ Πρασκοβία, ὅπως ἀγνοοῦσα τὴν γεωγραφίαν τῆς ἐμελλε νὰ διέλθῃ χώρας, εἶχεν ὑπολάβει ὅτι ἡ πόλις Κιέβον, διάσημος ἐν Ῥωσίᾳ ἐπὶ τῇ θεολογικῇ αὐτῆς σχολῇ, ὅθεν και πολλὰκις περὶ αὐτῆς ἔλεγεν ἡ μήτηρ, ἔκειτο ἐπὶ τῆς εἰς Πετρούπολιν ἀγούσης ὁδοῦ. Διὰ ταῦτα διελογίζετο νὰ προσκυνῆσῃ και νὰ προσευχηθῆ, διαβαίνουσα διὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, εὐχόμενη ἐνδομύχως νὰ γείνη μοναχὴ ἐν Κιέβῳ, ἂν ποτε ἐλάμβανε τὴν εὐκαίαν ἐκθᾶσιν ἢ ἐπιχειρήσει αὐτῆς.

Τοιαύτην λοιπὸν μὴ ἀληθῆ ἰδέαν ἔχουσα περὶ τῆς θέσεως τοῦ Κιέβου και βλέπουσα τὰ μειδιήματα τῶν ἐρωτωμένων, ὁσάκις ἠρώτα ποῖα ἢ εἰς Πετρούπολιν ἄγουσα, ἤρξατο ἐρωτῶσα ὅποια ἢ εἰς Κιέβον· ἀλλὰ και τοῦτο εἶχεν ἐτι μᾶλλον κακὸν ἀποτέλεσμα.

Ἐν μέσῳ τοιούτων περιπετειῶν, ἔτυχέ ποτε ἀμυχανοῦσα περὶ τὴν ἐκλογὴν μᾶς ἐκ πολλῶν διασταυρουμένων ὁδῶν.

Τότε ἔστη ἀναμένουσα τὴν προσέγγισιν kibick², οὗ προσελθόντος, ἰκέτευσε τοὺς ὀδοιπόρους νὰ ὑποδείξωσιν αὐτῇ ὅποια τῶν ὁδῶν ἐκείνων ἦγεν εἰς Κιέβον.

Οἱ ὀδοιπόροι ὑπέλαβον ὅτι ἤστειεύετο.

— Βάδισον, εἶπον αὐτῇ γελῶντες, ὅποιαν θέλῃς

(1) Οἰκία χωρικοῦ, ἐν συνήθως ἔχουσα δωμάτιον, οὗ μέγα μέρος κατέχει πελωρία θερμάστρα. Καίτοι δ' ἡ λέξις isba σημαίνει σχεδὸν ὅτι καὶ ἡ λέξις κ α λ ὀ β η, οὐχ ἦττον δὲν ὑποδηλοῖ ὅτι ὑπάρχει αὐτόθι ἔνδοξα καὶ πεῖλα.

² Ἴσως ἡ λέξις σημαίνει συνοδίαν Σ. Μ.

ὄδον· ὅλοι ἐπίσης ἄγρουσαν εἰς Κίεβον, Παρισίους καὶ Ῥώμην.

Τότε ἐκείνη ἤφατο τῆς μεσσίας, ἣτις εὐτυχῶς ἦτον ἡ καταλληλοτάτη.

Ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ δὲν ἠδύνατο νὰ παρήσχη ἀκριβῆ τινα πληροφορίαν οὔτε περὶ ἧς ἐτρέπη ὁδοῦ, οὔτε περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν χωρίων, δι' ὧν διήρχετο. Ταῦτα πάντα ἀμυδρῶς ἐτήρει ἡ μνήμη αὐτῆς.

Ὅσῳ μὲν ἀφικνεῖτο εἰς ἀσημόν τι χωρίδιον, ἐτύγγανε συνήθως ἀρίστης ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς κυρίοις τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ πρῶτον ἐζητεῖτο φιλοξενίαν. Ὅσῳ δ' ἐφθάνεν εἰς μεγάλαν κώμην, ἐνθα αἱ οἰκίαι εἶχον καλὴν τινα ὄψιν, τότε σχεδὸν πάντοτε μετὰ δυσχερείας ἐτύγγανε καταλύματος· διότι πολλάκις ὑπελάμβανον αὐτὴν κακοήθη τυροδιωκτιν, αὕτη δ' ἡ τοσοῦτον ἀδικὸς ὑπόληψις, πολλὰ παρέσθεν αὐτῇ πράγματα κατὰ τὴν ὁδοποιίαν τῆς.

Ἐνῶ ἀπέειχεν ἐτι βήματ' αἰ τῆς Καμύργισερ, στροβῶ λαίλαψ κατέλαβεν αὐτὴν καθ' ὄδον, μετὰ ἡμεροδρομίαν ἐπιμοχθωτέραν τῶν τέως ὑπ' αὐτῆς διανυθεισῶν.

Τότε ἐπέσπευσε τὸ βήμα, ἵνα φθάσῃ εἰς τὰ πρῶτα οἰκήματα, ἀπερ ὑπελάμβανε πλησίον που κείμενα· ἀλλ' ὅμως, καταληφθεῖσα ὑπὸ φόβου διότι ὁ θυελλώδης ἄνεμος ἐξέσπασε πρόρριζον δένδρον, κατέφυγεν εἰς τι παρακείμενον δάσος. Ἐνα προφυλαχθῆ ἀπὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ ἀνέμου, ἐκρύβη ὑπὸ ἐλάτην, ὑπ' ὕψηλῶν κυκλωμένῃν θάμνων.

Ἡ θύελλα διήρκεσε δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἦν ἡ νεκρὴ διήλθεν ἄστεγος ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐρήμῳ τόπῳ, καταβροχούμενη ὑπὸ βραχδίου ὑετοῦ, μάλιστα τὴν πρωΐαν κοπήσαντος.

Ὅτε ἐφάνη ἡ ἠώς, προσέθη ἄσθενει τῷ βήματι πρὸς τὴν ὄδον, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὸν δρόμον τῆς, καμπτομένη ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης.

Κατ' εὐτυχίαν συγκυρίαν διέβαιε χωρικός· οἰκτεῖρης τὴν νεκρὴν ἀνεβίβασεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἴδιον ὄχημα.

Περὶ τὴν ὀγδόην ἐωθινήν ὥραν, ἀφίκετο εἰς μεγάλην κώμην. Ὁ χωρικός, τρεπόμενος ἀλλαχῶς, ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ αὐτὴν ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν αὐτοῦ.

Ἡ Πρασκοβία προησθάνετο ὅτι κακῆς ὑποδοχῆς ἐμελλε νὰ τύχῃ, διότι αἱ οἰκίαι εἶχον καλὴν τινα ὄψιν.

Ἀλλ' ὅμως, ὠθουμένη ὑπὸ τοῦ καμῆτου καὶ τῆς πείνης, ἤγγισε πρὸς τι γλαυκὸν παρθέρον, πρὸ τοῦ ὁποῖου γυνή, τεσσαράκοντα ἢ πενήτηντα ἐτῶν, ἐκχρῆζε πῖσιν· τὴν γυναῖκα ταύτην παρεκάλετο νὰ φιλοξενήσῃ αὐτὴν.

Ἡ κωμῆτις, παρατήρησασα αὐτὴν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς μετὰ περιφρονήσεως, ἀπέπεμψεν αὐτὴν ἀσπλαγχνῶς.

Ἡ Πρασκοβία, καταβαίνουσα τοῦ ὄχηματος ἐκείνου, εἶχε πέσει εἰς τὸν πηλόν, ὑφ' οὗ κατεκαλύφθησαν τὰ ἐνδύματα αὐτῆς. Ἡ σκληρὰ ταλαιπωρία ἐν ἣ διήλθε τὴν ἐν τῷ δάσει νύκτα, ἔμα δὲ καὶ ἡ ἐλλειψὶς τροφῆς, εἶχον βεβαίως ἀλλοιώσει τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου τῆς. Ὅθεν, διὰ τὴν μὴ εὐχέρεστον ἐκείνην θέαν, ἡ τέλεινα κόρη, οὐδαμῶς ἔτυχε ὑποδοχῆς.

Μεταξὺ ἄλλων, μοχθηρόν τι γύναιον, εἰς οὗ τὴν θύραν ἐκθήσε, καταβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ καμῆτου, καὶ ὁ ἐξώρριζε νὰ φιλοξενήσῃ αὐτὴν, ἀπήλασεν αὐτὴν δι' ἀπειλῶν, λέγον ὅτι δὲν ὑπεδέχετο οὔτε τοὺς κλέπτας, οὔτε τοὺς ἀλήτας.

Ἡ νεκρὴ ἰδοῦσα ἐκκλησίαν, ἐβιάσθη πρὸς αὐτὴν περιλυπῶς.

— Ἐντεῦθεν τοῦλάχιστον δὲν θὰ μὲ διώξωσιν, εἶπε καθ' ἑαυτὴν.

Ἡ θύρα τῆς ἐκκλησίας ἦτο κεκλεισμένη, διὸ καὶ ἐκθήσεν ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῆς βαθμίδων.

Παιδικὰ τινα, περισυναχθέντα, ὅτε ἡ γυνὴ ἐκείνη ἀπῆλθεν αὐτὴν, ἠκολούθησαν τῇ νεκρῇ καὶ ἐλοιδώρουν αὐτὴν καὶ ἐκάλουν κλέπτριαν.

Οὕτως ἀλγεινῶς ἔχουσα, διήλθε περὶ τὰς δύο ὥρας, λειποψυχοῦσα ἐκ ψύχους καὶ ἀκινήσιας καὶ δεομένη τοῦ Θεοῦ ν' ἀντιληφθῇ αὐτῆς, ἐνισχύων κατὰ τῆς δοκιμασίας ἐκείνης.

Ἐν τοσοῦτῳ γυνὴ τις, προσεγγίσασα, ἠρώτησεν αὐτὴν. Ἡ Πρασκοβία ἀφηγήθη ὅσα ὑπέστη κατὰ τὴν ἐν τῷ δάσει φρικτὴν ἐκείνην νύκτα· μεταξὺ δὲ διηγουμένης, καὶ ἄλλοι χωρικοὶ συνήχθησαν ἐν ἀκροασθῶσιν αὐτῆς.

Ὁ starost¹ τοῦ χωρίου, παρατήρησας τὸ διαβατήριον αὐτῆς, ἐδήλωσεν ὅτι εἶχε καλῶς. Ἐπὶ τούτοις ἡ ἀγαθὴ ἐκείνη γυνὴ, κατανοήσασα ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῆς νεκρῆς, προσεκάλεσεν αὐτὴν παρ' ἑαυτῆ· ἀλλ' ὅμως, ὅτε ἡ ὁδοπῆρος ἐπειρήθη ν' ἀνεγερθῆ, ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῆ ὑπ' ἄλλων. Τόσον τὰ μέλη τῆς εἶχον ἀπονερκωθῆ!

Ἀπολέσασα τὸ ἕτερον τῶν πεδίων αὐτῆς, ἐδειξε τὸν πόδα γυμνόν καὶ τὰς κνήμας ἐξωδηκείας. Τότε πάντες οἱ ἕνεκα ἀτόπων ὑπονοιῶν κακῶς αὐτῇ προσενηθέντες, ἀμέσως εὐσπλαγγνίσθησαν τὴν δυστυχῆ κόρη. Ἀνεβίβασαν αὐτὴν ἐπὶ τινος ὄχηματος, τὰ δὲ παιδιὰ ἐκείνα, τὰ ὅποια πρὸ τινων στυγμῶν εἶχον ὑβρίσει εἰς αὐτὴν, ἔσπευσαν τότε νὰ ἐλαύσωσι τὴν ἔμαζαν καὶ οὕτως ἤγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον τῆς κωμῆτιδος. Αὐτοῦ ἔτυχε φιλικῆς καὶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς καὶ διήλθεν οὐκ ὀλίγας ἡμέρας.

¹Ἔπεται συνέχεια.

XAVIER DE MAISTRE.

1 Ὁ starost, ἐκ τοῦ ἐπιθέτου staori (παλαιὰ ἢ γέρον), εἶνε ἐν Ῥωσίᾳ, ὅτε ἐν μὲν Γαλλίᾳ οἱ maires (δήμαρχοι), ἐν δὲ Γερμανίᾳ οἱ schulth ἢ baillis

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΠΡΟΣΩΤΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ.

IV

Μετὰφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 132.

Τὸ μετὰ τῶν ἀνωτέρων συνδιαλέγεσθαι.

Ἄν καὶ οἱ ἐν τινι λαμπρῇ συναστροφῇ προσκεκλημένοι διὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἴσοι θεωροῦνται, μολοντί καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος αὐτοῦ προσκαλούμενος ἐν τῇ ἐσπερίδι δὲν δύναται νὰ ἐξομωθῇ πρὸς ἕνα μεγαστῆνα, ὅμως αἱ διακρίσεις εἶναι ἀδύνατον νὰ παραμεληθῶσι· διὰ τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι, μετ' ὅλην τὴν ἐν γένει ἐπικρατούσαν εὐθυμίαν καὶ χάριν ἐν τῇ συναστροφῇ, τῶσαι παραλλαγῆαι τόνου, τρόπου καὶ λεκτικοῦ ὅσαι διαφοραὶ βαθμοῦ, τάξεως, πλοῦτου, ἡλικίας καὶ ἀναπτύξεως ὑπάρχουσι.

Οὕτως ἡ ζωηρότης καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς μας εἶναι διάφορος, κατὰ τὴν διάφορον ἀξίαν τοῦ μετ' οὗ συνδιαλεγόμεθα. Πρὸς τοὺς προέχοντας λαλοῦμεν μετ' ἐπιφυλάξεως, ἀνευ θυροῦ καὶ σιγῆς· πρὸς τοὺς κατωτέρους μας τὸναντίον ἀπορασιτικῶς καὶ ἀνευ συστολῆς. Μετ' ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὸν βαθμὸν, τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν εἶναι ὅμοιοι πρὸς ἡμᾶς, συνδιαλεγόμεθα θυμηδῶς καὶ εὐλακρινῶς. Περὶ τῶν ἀνωτέρων μας λέγομεν «ἔσχον συνέντευξιν»· ὅταν δὲ καταδέχωνται νὰ συνδιαλεθῶσι, θεωρητέον τοῦτο σημεῖον ἐξαιρέτου συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης. Ὅταν μετὰ γυναικῶν συναναστρεφόμεθα, ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀποβάλλει πᾶσαν τραχύτητα καὶ αὐτομάτως προσφέρει τόνους φωνῆς λεπτοῦς καὶ τρυφεροῦς καθὼς καὶ φράσεις ἐκλεκτάς.

Αἱ ἰδέαι καὶ σκέψεις, τὰς ὁποίας τις παραδεχεται καὶ ἐκφέρει, δυνατὸν ἐν γένει νὰ πλησιάζωσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν· οὐδεὶς ὅμως ἔχει τὸ δικαίωμα τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ ἰδέαν καὶ σκέψιν ἀπροσλήτως νὰ ὑπερασπίζηται καὶ νὰ ζητῇ ὅπως ὑπερισχύσῃ. Ἐκφράσεις τινὰς, θεωρητέας σπουδαίας προσβολῆς, ὅχι μόνον ὅταν βαναύσως ἐκφέρονται, ἀλλὰ καὶ ὅταν κατὰ τὰς περιστάσεις δὲν ἀνακοινῶνται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης εὐγενείας. Ἐπίσης κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς πνευματικῆς ἱκανότητος καὶ μορφώσεως τῶν συνδιαλεγομένων, πρέπει ἐν ταῖς συναστροφαῖς διάφοροι ἐπιφυλάξεις νὰ τηρῶνται. Πρὸς ἄνθρωπον περιορισμένου πνεύματος νὰ ἐπιδεικνύωμεν τὸν πνευματώδη εἶναι τόσον ἄτοπον, ὅσον πρὸς ἄνθρωπον σπουδαῖον νὰ συνομιλῶμεν περὶ μηδαμινῶν πραγμάτων. Πρὸς πάντα καὶ τὸν τυχόντα λαλεῖν περὶ ὑψηλῆς πολιτικῆς, εἶναι ἴδιον ἀνθρώπων περυσωμένων καὶ ματαιοφρονούντων. Καθὼς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, οὕτω καὶ πρὸς τὸν ξένον, πρὸς τὸν ὅποιον

ἤδη ἐσυστήθη τις, δὲν πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ φέρηται οἰκείως, τὸναντίον νὰ ἦναι ἀβρόφρων ἐπιφυλακτικὸς καὶ προσεκτικὸς, νὰ συνδιαλέγηται δὲ μόνον γενικῶς περὶ παντὸς πράγματος χωρὶς νὰ εἰσέρηται εἰς λεπτομερείας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν γνωρίζομεν τὰ προτερήματά του, τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀδυναμίας του, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει εὐθὺς μετ' οἰκειότητος νὰ τὸν ἐγκαλοῦμεθα· ἄλλως δὲ ἀγνοοῦμεν ἐάν τοιαῦτα τις οἰκειότητος εὐχριστῆ αὐτόν· εἶναι πάντοτε καλὸν πρὸς τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον σεβασμὸν καὶ εὐμένειαν, παρὰ ἀγάπην καὶ ἀγαθότητα νὰ ἐπιδεικνύωμεν. Οὐδαμῶς ἀλλοῦ ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ τηρεῖται σταθερώτερον ὁ κανὼν οὗτος, ὅπου πᾶσαν οἰκειότητα εἰς μέγιστον βαθμὸν ἀποφεύγουσι, μέχρις οὗ καλῶς γνωρίσωσι τὴν ξένον ἐν ταχέως ἐγγώρισαν.

Ἡ ποικιλία τῶν βαθμοῦρων τάξεων καὶ αἱ διάφοροι βαθμίδες τῆς προσωπικῆς καὶ ἀτομικῆς ἀξίας ἐν ταῖς εὐρωπαϊαῖς ἀναστροφαῖς συντείνουσι πολὺ πᾶσα συναστροφή νὰ γίνηται ἐνδιαφέρουσα. Ἐνταῦθα εἴμεθα ἠναγκασμένοι διὰ διαφόρους λόγους τὴν συζήτησιν ὡς τέχνην ν' ἀσκάωμεν. Ἐν χώραις δημοκρατικαῖς ὡς ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου πάντες θεωροῦνται ἴσοι, δὲν ὑπάρχει συζήτησις οἷαν εὐνοοῦμεν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ μόνον, (ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν συζητήσεων) φλυαρία, «chatting» ἢ «small talk» ὡς λέγεται. Ἐν αὐτῇ οὐδεὶς ἀναγνωρίζει ἀνώτερον του, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον καταφεύγει εἰς τρόπους συμπεριφορᾶς οἷοι παρ' ἡμῖν· καὶ ἀπέναντι τῶν γεροντωτέρων οἱ νεώτεροι εἶναι ἦττον μετριόφρονες ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν αὐτῶν. Καὶ αἱ γυναικῆς ἀδιαφόρως συναναστρέφονται οἰκειότερον μετὰ τῶν ἀνδρῶν· διὰ τοῦτο πᾶσα συναστροφή καὶ συζήτησις εἶναι ἀπλή, ἄχαρις καὶ μονότονος. Καὶ οἱ ξένοι οἵτινες αὐτοῖσι συναντῶνται, ἀφοῦ ἀκριβῶς συστηθῶσι γνωστοποιούσι εὐθὺς ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, σφίγγουσι τὰς χεῖρας ἐγκαρδίως καὶ τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε ἀναγκάζεται τις νὰ φωνάξῃ ἀπὸ τὴν σύνθλιψιν τῶν δακτύλων του, ἐπειτα ζυθοπυτοῦσιν ὁμοῦ ὡς ἐάν ἦσαν παλαιοὶ γνώριμοι. Οὕτως ἐπιδεικνύουσι ὅτι πᾶς τις αὐτοῖσι εἶναι καλός.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐν γένει τὸ ἦμισυ περιπίου τῶν κατοίκων ἦσαν δούλοι, δηλαδὴ ἄνθρωποι ἐστερημένοι παντὸς δικαίωματος καὶ πάσης εἰς τὰ κοινὰ μετοχής. Ὑπῆρχον μάλιστα χωραὶ τινες εἰς τὰς ὁποίας οἱ δούλοι ἦσαν πολλαπλάσιοι τῶν ἐλευθέρων, καθὼς λ. γ. ἐν τῇ κυρίῳ Ἀττικῇ, ὅπου ἐπὶ πεντακοσίων χιλιάδων ψυχῶν, λέγεται ὅτι τετρακόσιοι χιλιάδες ἦσαν δούλοι¹.

1. Ἰστ. τοῦ Ἑλλ. ἔθν. ὑπὸ Κ. Παπαρηγοπούλου.

ΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΘΗΝΑΙ¹.

Ἐκ τῆς Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως τοῦ «Νεολόγου».

... Ὁ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως ἐξ ἐπιπολῆς θεώμενος τὰς νέας Ἀθήνας, δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅποιον ἦν τὸ σχεδιογράφημα τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ὁ ὀφθαλμὸς, βλέπων ἐλευθέρως τὰ τέσσαρα κέντρα τοῦ ὀρίζοντος, ἔχει πρὸ αὐτοῦ θαυμάσιον πανόραμα ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ λόφου ἐκείνου, οὗ τὸ ἔδαφος, συγκείμενον ἐκ κόνεως συντετριμμένων μαρμάρων, ὑπὸκειται ὡς βῆθρον τοῖς ἀρίστοις ἀρχιτεκτονικοῖς μνημείοις. Καίτοι ἡ νέα πόλις ἱδρύεται ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου ἄστεως, ἀλλ' ὅμως τείνει πρὸς βορρᾶν τῆς ἀκροπόλεως, ἥς τὰ μεσημβρινὰ μέρη καταλείπει κενὰ· ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων ἐκείν-
τύποτε οἱ παρὰ τὸ ἄστυ δῆμοι Μελίτη, Κύθηρος καὶ Λίμναι.

Ὅθεν δῆλον ὅτι, ἐπὶ μὲν Περικλέους, αἱ Ἀθηναίαι, πανταχοῦθεν τὴν Ἀκρόπολιν περιβάλλουσαι, εἶχον σχῆμα μεγίστης ἐλλειψοειδοῦς ἀσπίδος, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἔχουσι σχῆμα πέλιτος, ἧγουν τῆς ἀσπίδος ἐκείνης τῶν Ἀμαζόνων, ἧτις ἔφερε τοξοειδῆ ἐγκοπὴν κατὰ τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων. Ἐντὸς τῆς ἐγκοπῆς ταύτης ὑψοῦται σήμερον ἡ Ἀκρόπολις.

Δυσμικρῶς, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ πρανοῦς τῆς Ἀκροπόλεως, κατὰ τὰ Πρόπυλαια, ἐπεκτείνονται μὲν κυκλικῶς αἱ κλιτύες τοῦ τῆς Πνυκῆς γηλόφου, ἐμφανίζονται δὲ πλαγιόθεν αἱ ὀγκώδεις γωνίαι τοῦ τετρασυσμένου Ἀρείου Πάγου, ὅστις, λαμπρότης τοῦ ἡλίου, ἀντανακλᾷ λευκόφαιον καὶ μολυβδόχρουν φῶς.

Δεύτερον διχράμμα προβάλλει ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν, ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς ἔχων τὸ ἀστεροσκοπεῖον, ἱδρυμα νεώτερον, κατὰ δὲ τὴν ἐπιφάνειαν στρωνύμενος ὑπὸ πυροχοροῦ γλόφου, διασπειρομένης ὑπ' ἀσθενῶν δεινυριῶν καὶ τινων ἀκανθοφόρων θάμνων. Τὸ δὲ τρίτον διχράμμα σχηματίζεται ὑπὸ τῆς σκιαγραφίας τοῦ ὄρους Ἰκάρου, ὅστις, μέχρι μέσου καλυπτόμενος ὑπὸ γλοερωτάτων λαρίων, διαγράφεται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἄνωθεν τοῦ ὄρους Ἰκάρου ὑπερφανίζεται ἡ ὄψις τοῦ Κιθαιρώνας κορυφῆς, μακρὰν δέ, λίαν μακρὰν, τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀκροκορίνθου.

Βορειοδυτικῶς, ὁ μὲν ὀλίγος ἐλαιῶν, ἔχων ἀργυρόφαια τὰ φύλλα, διχάζει τὸ ἀθηναϊκὸν πεδίον ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ κοινορτώδης ὁδὸς τοῦ Πειραιῶς, ὀριζομένη πρὸς καὶ πρὸς ὑπ' ὕψηλῶν αἰγείρων ἰδιαιτέρου τινὸς εἶδους, διήκει κατ' εὐθείαν διὰ πρασιῶν κριθῆς, κυλάκων ἀμπέλου καὶ ἀνθρώπων γαιῶν. Παρὰ τὰς Ἀθήνας, ἐμπροσθεν τῆς ὁδοῦ, ὁ κῶς τοῦ Θεσείως, ἀνέπαφον σχεδὸν θαῦμα τῆς ἐλληνικῆς

¹ Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ ἀρι ἐκδοθέντος συγγράμμα-
τος τοῦ κ. Henry Houssay, ὑπὸ τὸν τίτλον *Athènes, Rome, Paris, l'histoire et les mœurs*.

ἀρχιτεκτονικῆς, ἀρίσταται λίαν ἀποτόμως τῶν τοῦ ἐλαιῶνος φύλλων, διότι διακοσίων καὶ δισχιλίῶν ἑτῶν ἡλιος ἐγρύσωσε τὰ μαρμάρια αὐτοῦ διὰ πλουσίου ὡχροκίτρινου χρώματος. Ὁ κῶς ἐμφανίζεται κατὰ πλαγίαν πρόσφιν, ἣν οἱ παλαιοὶ ἐπινοήσαντες καθιέρωσαν· τὸ προσωποῦν εἶναι ἀνατολικόν, τὸ ἀέτωμα γεγλυμμένον, οἱ ὀκτὼ κίονες δωρείου ρυθμοῦ καὶ μακρὸν τὸ μεταστύλιον τῆς κατὰ τὴν βορείαν πτέρυγα στοᾶς. Τὸ Θεσεῖον ὑψοῦται ἐπὶ ποδώδους γηλόφου, κεκαλυμμένον ὑπὸ κάκτων καὶ δύο ὕψηλῶν ἀλοῶν, αἵτινες διὰ τε τὸν λειὸν καὶ ὑπερτενῆ κορμὸν καὶ διὰ τὴν κορυφὴν αὐτῶν, τὴν κεκοσμημένην ὑπὸ δύο κλάδων, παραδόξως περιειλιγμένων, εἶνε παρεμφερεῖς πρὸς δύο παμμεγέθεις λαμπτήρας. Μικρὸν περαιτέρω τοῦ Θεσείου ἀρχεται ἡ νέα πόλις, ὁ δ' ὀφθαλμὸς βλέπει ἀμέσως τὴν παλαιὰν τουρισκὴν συνοικίαν. Τὴν συνοικίαν ταύτην ἀποτελεῖ ἄθροισμα μικρῶν λευκῶν οἰκιῶν, ἔχουσῶν ἡ ἐρυθρὰς στέγας ἢ ἐπίπεδα δώματα· ἡ ὀροφὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε μία καὶ μόνη, τὰ δὲ παράθυρα μικρὰ καὶ ἀτάκτως τεταγμένα. Τὰ ἄθλια ταῦτα οἰκήματα, ὧν τινα ἤδη καταρρέουσι, κείνται ἀδιαφόρως πρὸς τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ἐπὶ γραμμῆς τὰ μάλιστα ἀκκονίστου καὶ ἐναντίας τῆς συγγρόνως ἀγορανομίᾳ. Ἡ συνοικία αὕτη δὲν ἔχει οὔτε ὁδοὺς, οὔτε στενωπούς, ἀλλὰ λαθύρινθον ἀτραπῶν, αἵτινες εἶνε εἴτε στεναί, ὡς αἱ ὑπὸ τῶν αἰγῶν ἐπὶ τῶν βουνῶν χαρᾶσσομεναι, εἴτε ἐλικόστροφοι, ὡς αἱ ὑπὸ τῶν βυλκῶν ἐν τοῖς πεδίοις διαγράφόμεναι αὐλακῆς. Πρὸς καὶ πρὸς ἐκτείνεται χέρσον γῆπεδον πλησίον ἡρει-
πωμένης οἰκοδομῆς, ἡ ὑψοῦται μέγας τοίχος, οὗ τὴν κορυφὴν κατέστησαν ἀνώμαλον οἱ καταπεσόντες λίθοι· ὁ τοιοῦτος τοίχος περιορίζει αὐλὴν τινα, ἐν ἣ ὀθόνια, ἀπὸ σχοινοῦ αἰωρούμενα, στεγνύονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ἀλλὰ τὸ μόνον κανονικὸν οἰκοδόμημα, τὸ ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου διαφαινόμενον, εἶνε ὁ στρατῶν τοῦ πυροβολικοῦ. Κυκλωϊδῆς ἀγρὴς ἀρχεται μικρὸν ἀπὸ τοῦ στρατῶνος τούτου· ἡ ἀγρὴς αὕτη διέρχεται διὰ τῶν τελευταίων τῶν Ἀθηναίων οἰκημάτων, διατρέχει τὴν περίξ πεδιάδα, φθάνει εἰς τὸν ἐλαιῶνα καὶ διέρχεται δι' αὐτοῦ, διασχίζει κατὰ μέσον τοῦς τε ἀμπέλωνας καὶ τοῦς ἀγρούς τῶν κριθῶν καὶ τέλος ἀνέρχεται διὰ τῶν ὄρεων Κοροδαλοῦ καὶ Ἰκάρου. Αὕτη ἦν ἡ εἰς Ἐλευσίνα ἀγούσα ἱερὰ ὁδός, ἣν ἐπορεύετο ἡ ἐλευσινιακὴ πομπὴ τῆς ἑκτῆς τῶν Μυστηρίων ἡμέρας.

Αἱ μεγάλαι τῆς Πάρνηθος γλαφυραὶ γραμμαί, διακρινόμεναι ἤδη πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος, ὅπισθεν τοῦ ὄρους Ἰκάρου, περιβάλλουσι πρὸς βορρᾶν ὅλον τὸν ὀρίζοντα. Εὐρεῖα κεχερσωμένη πεδιάς, ὑπὸ κλημάτων κατατεταμημένη καὶ ὑπὸ συστάδων ὕσων, συκῶν, ἀμυγδαλῶν καὶ σχίνων κατεσπαρμένη, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν κλιτύων τῆς Πάρνηθος

μέχρι τῶν πρώτων τῆς πύλεως οἰκιῶν. Ἡ Πάρνης ἐπιστέφεται ὑπ' ὕψηλῶν ἐλατῶν καὶ διχάζεται κατὰ μέσον ὑπ' εὐρείας βραχῆς, ἣν νομίζεις ὅτι διήνοιξεν ὁ πέλεκυς τιτᾶνος. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους διαφαιίνεται ἡ παλαιὰ τουρισκὴ συνοικία, τὸ αὐτὸ πάντοτε χάος λευκῶν οἰκιῶν καὶ ἐρυθρῶν στεγῶν.

Ἐν τοσούτῳ εὐρηται καὶ τινα εὐθύγραμμα μέρη. Τοῦ ἀνατολικοῦ τείχους τῆς στοᾶς τοῦ Ἀδριανοῦ φαίνονται σηνογραφικῶς οἱ ἐπτὰ κορινθίου ρυθμοῦ κίονες, ἐνθὰ εἶνε ἡ ἀγορὰ. Ἡ ἀγορὰ αὕτη εἶνε πλήρης σκηνῶν καὶ στεγασμάτων, ὑπὸ τὰ ὅποια πλωοῦνται αἱ ὄπῳροι, τὰ λαχανικὰ, τὰ τηγανητὰ καὶ τὰ κρέατα. Αὐτοῦ εὐρίσκονται καὶ οἱ ἀργυραμοιβοὶ καὶ οἱ παντοειδεῖς μεταπράται. Συγγρόνως βλέπομεν τὴν στοᾶν τοῦ ναοῦ τῆς ἀρχηγέτιδος Ἀθηνᾶς (Πύλη τῆς νέας ἀγορᾶς), ἔχουσαν τέσσαρας ὕψηλους δωρείου ρυθμοῦ κίονας, θριγκῶν ἐκ τριγλύφων καὶ ἀπεστεμμένον ἀέτωμα καὶ τὸν μικρὸν ὀκτάγωνον πύργον τοῦ ὠρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου, κεκοσμημένον διὰ ζωοφόρου.

Δύο μακροὶ, εὐθύτατοι, παράλληλοι καὶ ἀμφοτέροι κῆθετοι τῆς Ἀκροπόλεως δρόμοι, διασταυροῦνται ἐν τῷ πελάγει ἐκείνῳ τῶν οἰκιῶν, ὧν αἱ τε στέγαι καὶ τὰ δώματα, διάφορον τὸ τε ὕψος καὶ τὸ πλάτος ἔχοντα, ἀναμνησκουσι ὄντως τὸν θεατὴν τὰς ἀδύσσους καὶ κορυφὰς τῶν κυμάτων. Ὁ μὲν πρῶτος (ὁδὸς Ἀθηνᾶς) ἐξικνεῖται εἰς τὴν Πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας· ἡ πλατεῖα αὕτη εἶνε εἶδος περιβόλου, πεφυτευμένου μὲν διὰ πλατάνων καὶ πεπεροσθένδρων, κεκοσμημένου δὲ διὰ σιγᾶδος νεοελληνικῆς κατασκευῆς. Ὁ δὲ δεύτερος (ὁδὸς Αἰόλου) ἐνοῦται τῆ ὁδῷ Πατησίων, ἧτις ὡς λευκωπὴ ταινία προβαίνει πόρρω, εἰς τὴν ἐξοχὴν. Αἱ δύο αὗται ἀγρὴς τέμνουσιν ἕτερον ὀλίγον δρόμον, ὅστις, διερχόμενος περὶ τὰ ἑκατὸν μέτρα ὅπισθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Θεσείως, διατρέχει ὅλην τὴν πόλιν, ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ τελευτᾷ πρὸ τῶν ἀνακτόρων. Εἶνε δ' αὕτη ἡ ὁδὸς Ἐρμοῦ, ἡ μεγάλῃ τῶν Ἀθηναίων ἀρτηρία, δι' ἧς διέρχονται οἱ περιηγηταί, οἱ βιαστικοί, τὰ ὄχηματα, οἱ ἵπποι, ἐνθ' ἡ ὁδὸς Αἰόλου, ἔχουσα κερνεῖα, ἐν οἷς ἀναγινώσκουσι μᾶλλον ἢ πίνουσι, ἐργαστήρια, ἐν οἷς ἀγορεύουσι μᾶλλον ἢ ἀγοράζουσι, πεζοδρόμια, πλήρη διαβατῶν, οἵτινες συζητοῦσι μᾶλλον ἢ διαβαίνουσι, εἶνε ὁδὸς τῶν ἀργῶν, τῶν κρηφῶν, τῶν ἡδυλάκων καὶ τῶν πολιτικῶν, ὧν ἡ ἀξία δὲν ἠνοήθη.

Βορειοανατολικῶς φαίνεται ἡ σύγχερος πόλις, ἧς ὑπέροικται ὁ τε Λυκαβηττός, ἔχων ἐρυθρὰν, ψιλὴν καὶ ξηρὰν τὴν κορυφὴν καὶ τὸ Πεντελικὸν ὄρος, πρὸς τὸν ὀρίζοντα διαγράφόμενον. Αἱ ὁδοί, εὐρύτεραι καὶ κατ' ὀρθῆς γωνίας ἐρομοτομημέναι, ὀρίζονται ὑπὸ κομψῶν, λευκῶν καὶ πολυορόφων οἰκιῶν, ὧν ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμὸς εἶνε νεοελληνικός. Τῶν

οἰκιῶν τούτων τὸ περιβόλημα εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μαρμαρίνον, ἐφ' οὗ ἐναρμόζονται μικροὶ κιονίσκοι ἐναχθοῦ μικρὰ μὲν περιστύλια ἐξέχουσι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· τὰ δὲ κοσμήματα τῶν ἀκρωτηρίων περιτρέχουσι τὰ ἄκρα τῶν ἐπιπέδων στεγῶν. Ὅπισθεν δὲ πάσης οἰκίας γλοάζουσι κῆποι μικροί, ἐν οἷς, τῆ βοθητικῆς ἐπεισάκτου γῆς καὶ συγῆς ἀρδεύσεως, φύονται ἀναμῆς κυπάρισσοι τε καὶ κόμμοροι, κάκτοι τε καὶ σχίνοι, ἀμπελὸς τε καὶ κληματίς. Περὶ δὲ τὴν συνοικίαν ταύτην τῶν νέων Ἀθηναίων διαθέουσι πολλοὶ εὐρεῖς περιβόλοι, ὀριζόμενοι ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν πεπεροσθένδρων, ὧν οἱ ἐπιμήκεις βότρυς ἔχουσι πορφύρους καρπούς.

Ἐν τοσούτῳ ὁ ὀφθαλμὸς διακρίνει νεώτερα οἰκοδομήματα. Ἰδοὺ ὁ νέος καθεδρικός κῶς (ἡ Μητρόπολις), ἔχων βυζαντινὸν τὸν θόλον καὶ ῥωμανὸν τὸν δύο πύργους ἔχοντα νάρθηκα. Ἰδοὺ ὁ παλαιὸς καθεδρικός κῶς, ὅστις, ἐν μὴ εἶχε θολίσκον τινὰ βολβοειδῆ, οὐδῶλος ἤθελε διακρίνεσθαι ἀπὸ τῶν περίξ οἰκιῶν, ἐνεκα τῆς σμικρότητός του. Ἰδοὺ τὸ κωδωνοστάσιον τῶν Ἀγίων Θεοδώρων καὶ ἡ πολυχορὸς τοῦ Πανεπιστημίου στοᾶ καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ μαρμάρια τοῦ Πολυτεχνείου προπύλαια. Παρὰ τὴν τῆς πύλεως ἐσχατιᾶν, ἀκριβῶς ἐν τῇ ἄκρῃ τῆς ὁδοῦ Ἐρμοῦ, λίαν ἀνάντους οὐσῆς πρὸς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, τὰ ἀνάκτορα προβάλλουσι τὴν εὐρεῖαν, λευκὴν καὶ μαρμαρίνην πρόσφιν αὐτῶν, ἐν μέσῳ δύο γλοάζοντων ὄγκων, ἧτοι τοῦ περιβόλου τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος, πεφυτευμένου ὡς κῆπος γαλλικός, καὶ τοῦ βασιλικοῦ κήπου, ὅστις εἶνε ἀληθῆς ἀγγλικὸς περιβόλος (pare), ἔχων ἐλικειδεῖς δεινυροστοιχίας καὶ καταπρασίνους πρασιὰς καὶ πυκνοφύλλους λόχμιας.

Τὸ ἀνάκτορον εἶνε παμμεγέθης τετραπλευρον, ἔχον πλεῖον τῶν διακοσίων παραθύρων καὶ θυρῶν. Ἀλλὰ τὸ μνημεῖον τοῦτο, ἐνεκα τῶν ὑπερμέτρων αὐτοῦ διαστάσεων, τῶν μὴ περιοριζομένων ὑπὸ τοῦ ρυθμοῦ, εἶνε στρατῶν μᾶλλον ἢ ἀνάκτορον, καίτοι ἔχει ἀέτωμα, ἀρχαϊκὸν ἀκρωτηρίον καὶ ἐκ κίωνων περιστύλιον. Καὶ ὅμως πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ἀνακτόρου τούτου ἐγένετο γρῆσις τοῦ θαυμαστοῦ πεντελησίου μαρμάρου, οὗ τὰ λατομεῖα οὐδῶλος ἐξήντησαν ὁ Παρθενῶν, τὰ Πρόπυλαια, τὸ Ἐρεχθεῖον. Ἀλλ' οὐκέτι παρήσαν ὁ Φειδίας καὶ Ἰκτινός, ἵνα ζωογονήσωσι διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ὕλην.

Ὅπισθεν τῶν ἀνακτόρων ἐκτείνεται εὐρεῖα κοινοσκάλα, ὑπόξανθος, ἐμπερησμένη πεδιάς, ἐν ἣ κληματὰ τινα ἀμπέλου, καλὰ μαι κριθῆς, ἀθροίσματα δένδρων, καλύπτουσι τὸ χέρσον καὶ ἀνυδρὸν ἔδαφος. Ἡ πεδιάς ἐκείνη περιβάλλει τὸν Λυκαβηττὸν καὶ προχωρεῖ εὐρονομένη μέχρι τῶν τῆς Πεντέλης ὑπωρειῶν· ἡ δὲ Πεντέλη, λυσομένη ἐν ῥοδίῳ καὶ κυανολεῦκῳ φωτί, ὑψοῦται ὡς πελώριον ἀέτωμα ναοῦ.

Ἀνατολικῶς δ' ὀρίζων εἶνε ὀλιγώτερον εὐρύς,

διότι επί τριετία μέτρα κλείουσι αυτόν αὐτοὶ κορυφαί τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διὰ τῆς κυανωπῆς καὶ ὀλίγον ἐμφαντοῦς κυματοειδοῦς γραμμῆς αὐτῶν. Ἀπὸ τῶν κορυφῶν τούτων ἐξορῶσι, κατὰ τὸ ἔξω, οἱ βομβοῦντες τῶν μελισσῶν ἔσμοι. Ἐντεῦθεν τῶν κλιτύων τοῦ Ἑλληνισμοῦ φαίνονται κλιμακῶδῶς βραχεῖς καὶ ὀγκώδεις μαστοὶ βουνῶν, οὓς ποῦ καὶ ποῦ διαποικίλλουσι κλυομενῶν θαμνίσκοι. Διὰ τῶν θαμνίσκων τούτων διαγράφεται εὐκλειδῆς τοῦ Ἰλισσοῦ ἡ κοίτη. «Ὁ Ἰλισσὸς, λέγει ὁ Σενέκας, τῷ Μαιζάνδρῳ παρεμπεφύκει, ἔχει βρύσην ἤμερον, μόλις βρέχων διὰ τῶν νοσηλῶν ὑδάτων αὐτοῦ τὴν διψαλέην ἄμμον».

Ἐπὶ μὲν τῆς εὐωνύμου ὄχτης τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅστις κατὰ τὸ θέρος δὲν εἶνε οὐδὲ βύαξ, διαγράφεται ὡς κοίλον, βαθύ καὶ ἐπίμηκες πέταλον τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον· ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς, τὸ ἀσθενές καὶ λιμνάζον ὑδρὸς τῆς κρήνης Καλλιρρόης, κείμενον ἐν μέσῳ παμμεγέθων βράχων, λάμπει πρὸς τὸν ἥλιον ὡς ἀρχαῖον γλάστιον κάτοπτρον. Οὐ πόρρω δὲ τῆς κρήνης ταύτης, ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριακοῦ προσβάλλει τὴν εὐρείαν ἀψίδα καὶ τὸ κομψὸν κορινθιακοῦ βυθιοῦ ἀττικῶν ὑπερφῶν, ὅπου ἔχει τρία ἀνοίγματα καὶ στέφεται ὑπ' ἀετώματος. Κομψαί τινες οἰκίαι, ἀποπλανηθεῖσαι μακρὰν τῆς νέας συνοικίας, κείνται μέσον τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριακοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τῶν οἰκημάτων τούτων ὅσον οὐπω ἐνωθήσονται καὶ ἄλλαι οἰκοδομαί.

Ἡ ἀμαυρὰ γλῶσση τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου νεοκρατοῦ καὶ τῶν πυκνῶν μύθων καὶ κυπαρίσσω, τῶν σκιαζουσῶν τὸ κρυφτείνον τοῦ ἄντρου τῶν Νυμφῶν, λούονται ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτί· ἐν δὲ τῷ πυροπολυμένῳ πεδίῳ, αἱ ὑψηλαὶ κορινθιακοῦ βυθιοῦ στῆλαι τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἰσπίπτουσι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰς γωνιώδεις καὶ γιγαντώδεις σκιὰς αὐτῶν, ἐνώπιον δὲ τοῦ κολοσσαίου αὐτῶν ὕψους φαίνονται μικρὰ τὰ περιεκείμενα ὄρη.

Ἰδοὺ δὲ πρὸς νότον, ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, οἱ κατηρειπωμένοι τοῖχοι τοῦ Ὀιδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, φέροντες ἐπάλληλα καὶ καμπαρωτὰ ἀνοίγματα· αἱ ὀκτώ καὶ εἴκοσι ἀψίδες τῆς τοῦ Εὐμένου στοᾶς, κεχωσμέναι μέχρι τοῦ τῶν θάλων θρησκῶ καὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου τὰ ἐν ἡμικυκλίῳ βλάττω, τὰ μακρὰ ἐδώλια, ἡ πλακίστρος ὀρχήστρα, οἱ κορμοὶ κιθῶν καὶ τὰ ὑπόγεια καὶ βραχέα ὑποσκήνη τῆς σκηνῆς αὐτοῦ.

Πορρωτέρω διακρίνεται ὁ κυκλοτερὴς λόφος τῶν Μουσῶν, οὗ τὴν μὲν κορυφὴν κατέχει τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου, τὰς δὲ πλευρὰς αἱ δίκην σκοτεινῶν ὀπῶν εἰσοδοὶ τοῦ τριπλοῦ ἐκείνου ὑπογείου δώματος, ὁ καλοῦσι Φυλακὴν τοῦ Σωκράτους.

Ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῆς μετὰ τὸν λόφον τῶν Μουσῶν καὶ τῶν τῆς εὐωνύμου τοῦ Ἰλισσοῦ ὄχτης μακρῶν διανοημένης κοιλίδος, φαίνονται, κατέναντι τοῦ θεάτρου τοῦ Βάκχου, τὰ γλαυκὰ τοῦ κολπίσκου

Φαλήρου ὕδατα. Τὰ ὕδατα ταῦτα, οὕτως διαφραζόμενα, ἀποτελοῦσι τὸ μόνον ἐπιθυμητὸν καὶ εὐκταῖον πεδίον (toile de fond) τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου. Δεξιόθεν ὁ μὲν Πειραιεύς ἀνοίγει τὰς τρεῖς αὐτοῦ λεκάνας, φαντασιώδεις ἐχούσας τὰς ἀνωμαλίας, ἡ δ' ἀκτὴ τῆς Ἀττικῆς, περιβαλλομένη ὑπὸ κρυσσῶν ἀφροέσεων ταινίας, διολισθαίνει πρὸς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ ὁ Σαρωνικός κόλπος, κατὰλευκος καὶ κατάργυρος, μαρμαίρει ὑπὸ τὸ φῶς καὶ τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας.

Α. Γ. ΜΟΥΣΤΡΑΤΟΣ.

ΔΥΩ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΙΔΕΩΝ.

I

Ἐπεγράφητε συνήθειαι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σελίδα τῆς ἱστορίας νὰ γίνηται λόγος περὶ δύο τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφων, συγγρόνων μὲν, ἀλλ' ἀντιθέτων ὅλως ἰδεῶν· οὕτω δὲ τὰ δύο ἄκρα ἀντίθετα νὰ συναντῶνται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον.

Ἐνταῦθα ἡ ἱστορία μιμνῆται τὸν ζωγράφον, ὅστις διὰ τὴν εἰκόνισιν τὴν λευκότητα τοῦ ἀπὸ Πεντελικοῦ μαρμάρου ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης μεταχειρίζεται εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μελανὸν πεδίον.

Οἱ δύο οὗτοι φιλόσοφοι εἰσὶν ὁ ἐξ Ἐφέσου Ἡράκλειτος καὶ ὁ Ἀθηναῖος Δημόκριτος.

Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ τύπος τῆς τέλει ψυχῆς, ἥτις πενητηροῦσα παρακολουθεῖ τὰ δυστυχήματα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀπὸ μὲν πάλαι κατὰ τῆς κοινωνίας μεταβάλλεται εἰς μισάνθρωπον καὶ ἀποφεύγει τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ζήσιν εἰς τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀπομόνωσιν, εἰς φανταστικὴν τινα πολιτείαν ὅμοιαν μὲ ἐκείνην τοῦ Πλάτωνος.

Ὁ δὲ Δημόκριτος ἐγγελά πάντοτε μὲ τὴν ἀνοήσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδίως τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες πρὸ πάντων διὰ τοῦτο ἔτυγον τῆς ὑστεροφημίας.

Ἐμοιάζει δὲ κατὰ τοῦτο ὁ Δημόκριτος τὸν Κράτη, ὅστις πῆρξεν καὶ τριβῶνα ἔχων ἐπικίττει καὶ ἐγγελά, διακύνσας ὡς ἐν ἐσθρῇ τὸν βίον αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ Ἡράκλειτος δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν τοῦ Ἀναξάρχου, ὅστις ἐδάκρυεν πάντοτε, ὡς ἄνθρωπος περὶ ἀπειρίας κόσμων καὶ ὅτε ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ τί κλαίει ἀπεκρίθη—Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ δακρύῃ τις, ὅταν, ἐνῶ ὑπάρχουσι κόσμοι ἄπειροι, οὐδενὸς τούτων ἐγενομένης ποτε κύριος.

II

Ὁ Ἡράκλειτος, υἱὸς τοῦ Βλύσωνος ἢ Βλόσωνος,

παραδίδει ἡμῖν ἡ ἱστορία ὅτι ἤκμασε κατὰ τὴν ἐξηκοστὴν ἐνάτην Ὀλυμπιάδα. Λέγεται δὲ ὅτι ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ξενοφάνους καὶ μύστης τῶν ἀπορητῶν δογμάτων τοῦ Πυθαγόρου. Τούναντίον δὲ τινες διατείνονται ὅτι οὐδένα εἶχε ποτε διδάσκαλον καὶ ὅτι τὰ πάντα ὀφείλει εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μελέτην.

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν ἰσχυρῶν τῆς Ἐφέσου καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἡράκλειτος ἠξιώθη ὑπερτάτης ἐν τῇ πόλει ἀρχῆς· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον παρητήθη τοῦτο μὲν ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦτο δὲ ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ μελέτας.

Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἐλαχίστην ἔτρεφε πρὸς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ὑπόληψιν, διότι ὅτε ποτὲ ἐρωτήθη παίζων μετὰ παιδιῶν ἀστραγάλους—Προτιμῶ, εἶπε στραφεῖς πρὸς τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ συνημένους Ἐφεσίους, τὴν ἀνύτητον ταύτην διασκεδάσιν ἢ τὴν ὀχληρὰν φροντίδα τοῦ νὰ κυβερνῶ ἀχάριστος ὡς ὕμῃς. Ὑπηνίττετο δὲ διὰ τῆς φράσεως ταύτης τὴν ἐξορίαν τοῦ φίλου αὐτοῦ Ἐρμοδύτου, διὰ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε συνεχώρησεν αὐτοῦς.

Μισῶν καὶ ἀποστρεφόμενος τὸν ὄχλον καὶ θέλων νὰ φαίνηται ἐνίοτε ἀνώτερος ἑαυτοῦ μεταχειρίζεται εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ὕψος στρυφνὸν διὸ καὶ σκοτεινὸς ἐπωνομάσθη. Ὅτε δὲ ποτὲ ὁ Εὐραπίδης ἐπιμύηε τὸ περὶ φύσεως σύγγραμμα αὐτοῦ εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ τὴν τὸ κρίνη, ὁ διδάσκαλος τοῦ Πλάτωνος ἀπεκρίθη ὅτι ὅσα μὲν ἠδυνήθη νὰ ἐνοήσῃ καλῶς ἔχουσιν· ἀλλ' εἰς τὰ πλείστα ὁ Ἡράκλειτος ἦτον ἀκατανόητος.

Κατ' ἀρχὰς μὲν λέγεται ὅτι ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τῆς σχολῆς τῶν Ἐλεκτῶν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἀρχηγὸς ἰδίως σχολῆς, ἥτις ὅμως ὀλιγίστους ἔσχε ὀπαδοὺς καὶ τῆς ὁποίας ἓνα μόνον περιώνυμον μαθητὴν μνημονεύει ἡ ἱστορία—τὸν Ἴπποκράτη.

Ἐν τούτοις ἡ φήμη τοῦ Ἡρακλείτου ἐφθασε καὶ μέχρι τῆς αὐλῆς τοῦ Μεγάλου βασιλέως· ἀλλ' ὁ φιλόσοφος τῆς Ἐφέσου δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάτου.

Ἐπεθύμει νὰ ζῆ μακρὰν τῆς κοινωνίας καὶ νὰ τρέφεται μὲ τὰ χόρτα τῶν ἀγρῶν, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἐξορίαν κατεδικάσθη αὐτὸν οἱ Ἐφεσῖοι ὡς ἀσεβῆ, ἐν δώσωμεν πίστιν εἰς τὰς ἐπιστολάς αἰτίνας φέρουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς συγγραφέως.

Μακρὰν τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς ἀπροσίτους τῶν ὀρέων βράχους ἐνδιαιτώμενος ὡς ὁ μισάνθρωπος Τίμων, περιεφεροτο ἄστεγος καὶ πλάνης ζητῶν ἀπὸ τῆς ἀγρίας φύσιν ὅτι ἐνόμιζεν ὅτι τῷ ἠρνήθη ἡ κοινωνία.

Οἱ Ἐφεσῖοι ὅμως δὲν ἦσαν Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Τίμων ἐδικαιώτο πλείοτερον αὐτοῦ νὰ εἶναι μισάνθρωπος, ὁ Τίμων ὅστις ὑπῆρξεν ὁ φιλανθρωπότερος πάντων καὶ εἰς τὸν ὅποιον, ὅτε κατασπαταλήσας

τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς εὐεργεσίας καὶ εὐφραδίας ἀνευ χρημάτων ἐξήτησε νὰ δανεισθῆ παρὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὀφειλετῶν, οὗτοι, οἱ χθές ἐτι συμποσιάζοντες μετ' αὐτοῦ, ἠρνήθησαν νὰ δώσωσι χρήματα καὶ ἐκλείσαν τὰς θύρας εἰς τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ.

Ὁ Ἡράκλειτος μετ' ὀλίγον ἠσθένησε καὶ καταβάς εἰς τὴν πόλιν ἠρώτησε τοὺς ἰατροὺς περὶ αὐτοῦ ἀνιγματοδῶς ἐὰν ἠδύνατο τὸν συνεφώδη οὐρανὸν νὰ μεταβάλλωσιν εἰς αἴθριον. Οἱ ἰατροὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἐγνώριζον τί νὰ ἀπαντήσωσι καὶ ὁ Ἡράκλειτος ἀπελπισθεὶς ἐκλείσθη εἰς τινα σταῦλον καὶ ταφεῖς ἐντὸς τῆς κόπρου ζῶν, διὰ τὴν σωθῆ ἀπὸ τοῦ ὕδρωπος, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἐξηκοντοῦτης κατέστρεψεν οὕτω τὸν βίον. Τινὲς λέγουσιν ὅτι κατεσπαράχθη ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἕτεροι δὲ, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀρίστων, διηγούνται ὅτι ἰαθεὶς ἀπὸ τῆς νόσου ἀπέθανε πολὺ μετὰ ταῦτα.

Ὁ Ἡράκλειτος ἐπέσβευεν ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ παντός ἦτο τὸ πῦρ, λεπτὴ καὶ ἀφίπτος ὕλη κινουμένη ἀκαταπαύστως, ὅτι ἐξ αὐτοῦ παρήχθη ὁ ἀήρ, ἐκ τοῦ ἀέρος τὸ ὕδωρ καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος πάλιν ἡ γῆ. Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἰεθεῖραι ὡς ἀναθυμίασιν τινα.

Παρεδέχετο ὡς ἀρχὴν ὅτι οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς παράγεται, καὶ ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ πραγματικότητι μὴ ὑποπίπτον εἰς τὰς αἰσθήσεις.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ Ἡράκλειτος ἦτον ὀλισθηρὸς. Ἐπέσβευε τὴν ὕλην καὶ ἀπέκρουε τὸ πνεῦμα. Παρωμοιάζει δὲ τὸ σύμπαν πρὸς ὀρηκτικὸν τινα χεῖμαρρον, ἐν ᾧ ἐκάστη σταγὼν τοῦ ὕδατος ἐκινεῖτο καὶ παρήχεται χωρὶς ὁ χεῖμαρρος νὰ φαίνηται ὅτι ἀλλοιοῦται.

Ὁ Ἴπποκράτης, ἀποκρούων τὴν γνώμην τοῦ διδασκάλου του καὶ τοῦ Ξενοφάνους, ἀρνείται τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀρχικῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθησαν πάντα τὰ λοιπὰ σώματα, παραδεχόμενος τέσσαρα τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, τὴν γῆν, τὸ ὕδωρ, τὸν ἀέρα καὶ τὸ πῦρ. Ταῦτα δὲ παρεδέχεται καὶ ὁ Ἀκραγαντῖνος Ἐμπεδοκλῆς.

Παρεδέχετο ὁ Ἡράκλειτος τὸν θάνατον ὡς μεταβολὴν τινα καταστάσεως, περιεφρόνει τὴν σοφίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐλάχιστον εἰς εὐχαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐλογίζετο τὴν ἐπιστήμην.—Τί εἶναι ὁ ἀνθρώπος;—ἠρώτα συχνάκις αὐτὸς ἑαυτόν.—Ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ εἶναι μηδὲν καὶ ἡ γνώσις ἀμάθεια. Ἡ μόνη μελέτη καὶ ἡ ἀληθὴς σοφία εἶναι τὸ Γνωθὶ σαυτὸν, ἡ δὲ σύνεσις ἡ πρώτη τῶν ἀρετῶν.

Τὸ πολύκροτον σύγγραμμα αὐτοῦ ὁ Ἡράκλειτος, εἰς Ἰωνικὴν διὰλεκτον γεγραμμένον, κατέθηκεν εἰς τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ἐξέδωκε δὲ τοῦτο ὁ Κράτης. Ἐσώζετο δὲ εἰς ἔμμετρον προσέτι λόγον μεταποιηθῆν. Σήμερον ὅμως ἐλάχιστὰ τινα

ἀποσπάσματα τοῦ Ἡρακλείτου φέρονται ¹, ἐν οἷς καὶ δύο αὐτοῦ ἐπιστολαὶ πρὸς Δαρειον, ὅστις ἰδίᾳ διὰ τοῦτο προσεκλήθη αὐτὸν εἰς τὴν Περσίαν, παρέχων καὶ κατὰ λυμὰ καὶ μισθὸν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον, ὅπως τῷ ἐρμηνεύσει τὸ ἀνερμηνεύτου αὐτοῦ σύγγραμμα.

Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δι' ἐτίμων αὐτὸν ὑπερβαλλόντως· ἀλλ' ὁ Ἡρακλείτος ἐπέθυμε νὰ μὴν μᾶλλον μεταξὺ τῶν Ἑρσείων, οἵτινες πολὺ ὀλίγον ἐσέβοντο αὐτόν.

Ὅτε δὲ ποτε οἱ Ἑρσείοι, καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ ἡ διαφθορὰ ἠπέλει πῆν πῶλον των, ἡρώτων αὐτὸν πῶς ἠδύνατο νὰ προλάβῃσιν τὴν ἐπικειμένην συμφορὰν, ὁ Ἡρακλείτος ἀναβὰς εἰς μεγαλοπρεπῆς ἀρμα καὶ παρυσιασθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ ἐζήτησε κύπελλον καὶ πληρώσας αὐτὸ ὕδατος ἤρχισε νὰ ἐμβάπτῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἄγρια χόρτα καὶ νὰ προγευματίσῃ. Ἀφοῦ δὲ ἐξεκένωσε τὸ κύπελλον, ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Οἱ Ἑρσείοι ἠνόησαν ἐκ τούτου ὅτι διὰ νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τῆς διαφθορᾶς ἔπρεπε νὰ ἐξοστρακίσωσιν ἀπὸ τῆς πολιτείας αὐτῶν τὴν τρυφήν καὶ τὴν πολυτέλειαν.

III

Ἄλλ' ἐὰν ἡ μελαγχολία ἐρωμένη πιστὴ παρηκολούθει τὸν Ἡρακλείτον, ὡς τὰ φάσματα τῆς Ὀκτωβριανῆς νυκτός, τὰ ὅποια πάντα ἐνεδεδυμένα μελανὰ ἐνδύματα ἐπισκέπτοντο τὸν Ἀλφρέδον Μυσσέ, φιλόγελως καὶ ἐρατεινῇ κόρῃ ἐκάθητο πάντοτε πλησίον τοῦ Δημοκρίτου καθὼς ὁ γέλωσ ὁ Σαρδώνειος ἐκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων του.

Ἄλλ' ἦτο ἀληθῶς Ἀβδηρίτης ὁ Δημοκρίτος ἢ ἡ Μίλητος ἦτον ἡ πατρίς του;

Πολλοὶ λέγουσιν ὅτι κατ' ἄρχην μόνον εἰς τὰ Ἀβδηρα, ἄλλοι δὲ ὅτι καὶ ἐγεννήθη ἐν Ἀβδηραῖς.

Ἐπειδὴ δὲ αὕτη εἶναι ἡ γνώμη τῶν πλειοτέρων, αὐτὴν ἀκολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς.

Ἐγεννήθη λοιπὸν ὁ Δημοκρίτος ἐν Ἀβδηραῖς τὸ Γ' ἔτος τῆς ἐβδόμηστος ἐβδόμης Ὀλυμπιάδος, καὶ πρώτους αὐτοῦ διδασκάλους ἔσχε τοὺς Χαλδαίους Μάγους, ὅσοι μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ξέρξου παρέμειναν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Παρ' αὐτῶν ἐδιδάχθη τὴν θεολογίαν καὶ τὴν Ἀστρονομίαν.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς διὰ νὰ διδαχθῆ παρὰ τοῦ φιλοσόφου Λευκίππου τὴν φυσικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἡ διδασκαλία αὕτη τῷ ἐφάνη ἀνεπαρκῆς καὶ λαθῶν τὸ μεριδιόν του ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας εἰς γρήματα, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, διῆλθε τὴν Περσίαν καὶ τὴν Χαλδαίαν καὶ ἐφθασε μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, περιηγόμενος πάντοτε ἄγνωστος καὶ κρύπτων τὸ ὄνομά του.

¹ Ἴδε τοῦ Ἑρρίκου-Στεράνου τὴν συλλογὴν-Poesis philosophica = Paris — 1573.

Μεταξὺ περιηγόμενος ἐγνώρισε τοὺς διαφόρους λαοὺς, τὰς συνθηκὰς αὐτῶν, τὰ φυτὰ καὶ τοὺς θάμνους τῶν διαφόρων χωρῶν, τὸν Σηρικὸν βόμβυκα ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐνεδύοντο καὶ ἐτρέφοντο πολλαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων, καὶ τὰ περιεργὰ τέρατα—τοὺς σοφωτάτους ἤθελα νὰ εἴπω—τῆς Ἀσίας.

Καὶ ἀφοῦ

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω ἐπέστρεψε μετὰ εἰκοσιν ἔτη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ φέρων ὡς ὁ σοφὸς Οὐμβύδης τὰς ἀναμνήσεις τῶν περιηγήσεών του.

Ἐνταῦθα ὁ ἀναγνώστης ἐρωτᾷ — Ποῦ ἔκειντο τὰ Ἀβδηρα; καὶ—Τίνες ἦσαν οἱ Ἀβδηρίται;

Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ὁ συγγραφεὺς τῆς μικρᾶς ταύτης βιογραφίας νομίζει ὅτι ὑποχρεοῦται νὰ ἀπαντήσῃ.

IV

Τὰ Ἀβδηρα ἦσαν πόλις θρακικὴ. Παραδίδει δὲ ἡμῖν ἡ μυθολογία ὅτι ὠνομάσθησαν οὕτω ἀπὸ Ἀβδήρας τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Βιστόνων Διομήδους, ὅστις ἦτον ὁ ἰπποτικώτερος—ὁ ἰππικώτερος ἠθελα νὰ εἴπω— βασιλεὺς τοῦ κόσμου καὶ ἔτρεπε τοσοῦτους ἵππους ὥστε καὶ αὐτὸς καὶ τὸ βασιλείον του κατεφαγώθησαν ὑπὸ τῶν ἵππων.

Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἰπποκόμου τοῦ Ἀβδήρου ὠνομάσθη ἡ πόλις καὶ ἄλλοι πάλιν ἀπὸ Ἀβδήρου τινὸς ἐρωμένου τοῦ Ἡρακλείου.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπειδὴ εἶναι σκοτεινὸν ἀφίεται εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους νὰ τὸ λύσωσι.

Μετὰ τινὰς αἰῶνας εἴτε ἐξ αἰτίας σεισμοῦ εἴτε διότι οἱ Ἀβδηρίται δὲν ἀνενέωσαν τὰ στηρίγματα τῶν οἰκῶν των ἢ πόλις πᾶσα κατέπεσε καὶ ἔμεινε ἔρημος, ἕως οὗ οἱ συμπολιταὶ τοῦ Ἀνακρέοντος μὴ θέλοντες νὰ ὑποδουλωθῶσιν ὑπὸ τοῦ Κύρου καὶ τῶν Περσῶν μετηνάστευσαν περὶ τὰ τέλη τῆς πεντηκοστῆς ἔκτης Ὀλυμπιάδος εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐγκαταστάσαντες εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔκειντο τὰ Ἀβδηρα ὠνομάσθησαν Ἀβδηρίται.

Ἐνταῦθα ὅμως οἱ σοφοὶ τῆς Γέω κάτοικοι μετεβλήθησαν—ἢ ἐπὶ τὸ Νεοελληνικώτερον—μετεσηματίσθησαν. Καὶ ἀπὸ σοφῶν ἐγένοντο φλύαροι καὶ λογομάχοι τοσοῦτον ὥστε ἦσαν ὀνομαστοὶ ἀνὰ ἑλλάδα πᾶσαν καὶ . . . τὰ Μέγαρα καὶ τὸ ὄνομα Ἀβδηρίτης κατήνησε παροιμιώδες.

Ὁ σοφὸς Βασιλάνδος, ὅστις εἶχε τὴν ὑπομονὴν νὰ γράψῃ ὀλόκληρον σύγγραμμα περὶ τῶν Ἀβδηριτῶν ἐσταχυολόγησε πολλὰ παραδείγματα τῆς ἀρχινοίας αὐτῶν.

Οὕτω ὅταν ποτὲ ἀπεράσισαν οἱ Ἀβδηρίται νὰ στήσωσι κρήνην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς των ἐκλέσαν ἐξ Ἀθηνῶν περίφημόν τινα τεχνίτην ὅστις ἐγλύψε τὸν Ποσειδῶνα ἐφ' ἄρματος συρομένου ὑπὸ τεσσάρων θρακασίων ἵππων καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ Νυμφῶν καὶ δελφίνων καὶ Τριτόνων.

Τὸ ὕδωρ ἔμελλε νὰ ἐκρέη ἀπὸ τῶν μυκτῆρων τῶν δελφίνων.

Ἀλλὰ . . . ὅψε ποτε καὶ πόρρω τῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ τὸ ἔργον εἶχεν ἤδη συμπληρωθῆ, παρετήρησαν ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς πόλεως ἦτο πολὺ ὀλίγον καὶ μῶλις—κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ὁβερῶνος—ἐξήρκει νὰ ὑγράνῃ τὴν βίνα τοῦ ἐνὸς τῶν δελφίνων, ὥστε οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν ἰατροὶ ἔλεγον ὅτι πάσχει ἀπὸ συνάγγην.

Καὶ ὅταν ποτὲ ἠγόρασαν τὴν ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ Ἀφροδίτην τοῦ Πραξιτέλους, ἧτις ἦτο μὲν ἀληθῶς ἀριστοῦργημα τέχνης, ἀλλὰ μῶλις πέντε ποδῶν τὸ ὕψος καὶ ἔμελλε νὰ στηθῇ εἰς βωμόν τινα τῆς Θεοῦ, εἶπον ὅτι τοιοῦτον καλλιτέγνημα—διότι ἠθελον νὰ φημιζῶνται ἐπὶ καλίσθησιν—δὲν ἔπρεπε νὰ ἰδρυθῆ εἰς ταπεινὸν μέρος ὡς ἦσαν οἱ βωμοί. Καὶ ἐπειδὴ ἠθελον νὰ ἦναι τοῦτο πρῶτον ὄρατόν εἰς τοὺς εἰσερχομένους περιηγητὰς ἀνεβίβασαν αὐτὸ ἐπὶ ὀβελίσκου ὀγδοήκοντα ποδῶν τὸ ὕψος. Οὕτω δὲ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἄγαλμα δὲν ἠδύνατο νὰ διακριθῆ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὁ δὲ Ἐρσχελος δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνακαλύψει τὸ τηλεσκοπίον του.

Ἐνταῦθα ἐγένετο ἡ περίφημος δίκη περὶ ὄνου σκιᾶς, τὴν ὅποιαν ὁ Φουκιεὶς ἐλησμόνησε νὰ συμπεριλάβῃ μετὰ τῶν ἐπισήμων δικῶν.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ἀβδηρίται οἱ λάτραι οὗτοι τῆς μουσικῆς, οἵτινες μάλιστα καὶ ἐνομοθέτησαν—καὶ φέρεται εἰς τοὺς Ἀβδηριτικούς Πανδέκτας ὁ νόμος—ὅτι Νομοφύλαξ τῆς πόλεως πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀριστος τῶν μουσικῶν.

V

Εἶπομεν ἤδη ὅτι ὁ Δημοκρίτος ἔλειπεν ἀπὸ τὰ Ἀβδηρα εἰκοσιν ὀλόκληρα ἔτη.

Ὅτε δὲ ἐπανάηθε πάντες μικροὶ τε καὶ μεγάλοι ἔτρεχον νὰ ἴδωσι τὸν Ἀβδηρίτην φιλόσοφον, ἐλπίζοντες νὰ μάθωσι τι παρ' αὐτοῦ.

Εἰς τὰ κουργα τῶν Ἀβδήρων φαίνεται ὅτι οἱ ἀργοὶ τῆς πόλεως συνείθιζον νὰ ὀμιλῶσι περὶ τῶν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν Ἀγριοφάγων καὶ τοῦ μονοφθάλμου αὐτῶν βασιλέως, περὶ τῶν Σαμβέρων οἵτινες ἔχουσι κύνα βασιλέα, περὶ τῶν Ἀρταβαριτῶν οἵτινες βρῖνουσι τετραποδῆτι, περὶ τοῦ ἔθνους τὸ ὅποιον κατοικεῖ πλησίον τῶν πηγῶν τοῦ Γάγγου καὶ τρέφεται μόνον διὰ τῆς ὀσμῆς τῶν ἀγρίων μῆλων καὶ περὶ ἄλλων παροιμιῶν μυθευμάτων, τὰ ὅποια εἶχον καταστῆ δημοῦδη πλέον καὶ σχεδὸν κοινὴ πεποιθήσις τοῦ σέβαστου κοινῶν τῶν Ἀβδηριτῶν.

Ἀνέμενον λοιπὸν νὰ ἀκούσωσιν ἐπισφραγίζόμενα ταῦτα ὑπὸ τοῦ Δημοκρίτου· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἤρνετο ὅτι εἶδε τοιαῦτά τινα, παρ' ὀλίγον νὰ εἴπωσιν ὅτι ἀπώλεσε τὰ ἐξοδα τῆς ὀδοπορίας εἰς μάτην καὶ ἐπέστρεψεν ἀμαθέστερος ἢ τὸ πρῖν.

Ἐν τούτοις διὰ νὰ σωθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀβδηρίτας

καὶ ἰδίως τὰς Ἀβδηριτριάς ἠναγκάσθη καὶ ὁ Δημοκρίτος νὰ καρυκεύσῃ τοὺς λόγους του διὰ τινῶν μυθιστορικῶν διηγήσεων.

Ἐκτός δὲ τούτου ἐπιστρέψας εἶχε κομίσει μεθ' ἐαυτοῦ πῆθκά τινα ζῶντα καὶ δέρμα κροκοδείλου πεπληρωμένον ἀγύρων καὶ ἄλλα πολλὰ περιεργα, διὰ τὰ ὅποια ἐδέχετο συχνάκις ἐπισκέψεις.

Καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του καὶ ἐλάμβανε καὶ μισθὸν τινα· ἀλλ' εἶτα ἐξέπεσε τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν διότι ὑπέλαβεν αὐτὸν μαινομένον καὶ προσεκέλευσαν τὸν Ἰπποκράτη νὰ θεραπεύσῃ τὸν πάσχοντα φιλόσοφον.

VI

Ἐλησμόνησά τι τὸ ὅποιον δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσω.

Οἱ Ἀβδηρίται παρ' ὀλίγον νὰ ἐνέχζωσιν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὸν Δημοκρίτον ὡς μάγον, ἴσως δὲ καὶ ὡς ἀλχημιστὴν. Εὐτυχῶς ἡ λέξις δὲν ἦτο γνωστὴ. Ὡς ἄθεον ὅμως πρὸ πάντων ἠδύνατο νὰ τὸν κατηγορήσωσι, διότι ἀνέτεμε τοὺς βατράχους, καὶ θὰ τὸ ἔπραττον, ἀλλὰ ὀλίγοι χρυσοὶ Δαρεικοὶ μετέβαλον τὸ φρόνημα τοῦ ἱερέως τῆς Αἴτου, ὅστις θὰ ἦτον ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ δημόσιος κατήγορος.

Πάντες δὲ συμφωνήσαν ὅτι ἦτο τρελλὸς ὁ Δημοκρίτος.

Ὁ Ἰπποκράτης ἔλθων εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ φιλοσόφου εὗρεν αὐτὸν καταγινόμενον περὶ τὴν ἀνατομίαν. Συζητῶν μετ' αὐτοῦ περὶ διαφόρων πραγμάτων ἤρχισε νὰ νοῆσθαι δὲν ἦτον αὐτὸς ὁ τρελλός, τὸν ὅποιον ἔπρεπε νὰ θεραπεύσῃ ἀλλὰ ἡ πόλις τῶν Ἀβδηριτῶν.

Ἐν τούτοις ἐπεχείρησε νὰ ἀρχίσῃ τὴν θεραπείαν προσφέρων εἰς αὐτὸν γάλα. Ὁ Δημοκρίτος παρετήρησεν ἐπὶ τινα στιγμὴν τὸ ἰατρικὸν καὶ ἐμάντευσεν ὅτι ἦτο γάλα μελαίνης αἰγῆς, ἧτις πρώτην φοράν ἦτο μήτηρ.

Ὁ Ἰπποκράτης ἐνόησεν ὅτι ὁ λεγόμενος τρελλός ἦτο πολὺ σοφώτερος τῶν λεγομένων συνετῶν καὶ παρελθὼν ἐνώπιον τῆς Γερουσίας συνεβούλευσε τοὺς Ἀβδηρίτας μετὰ τινὰς φιλοφρονήσεις, ἄλλως τε ἀναγκάσις ὅσον νὰ μὴ λιθοβοληθῆ ὁ ῥήτωρ πρῖν ἢ τελειώσῃ τὸν λόγον του, νὰ πέμψωσι τὰ πλοῖα αὐτῶν εἰς τὴν Ἀντικίρραν καὶ νὰ φορτώσωσιν αὐτὰ ἐλλέβορον, τὸν ὅποιον νὰ φέρωσιν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ, ἀφοῦ εὐχρηθῶσιν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ χρίσῃ εἰς τὴν βουλῆν καὶ τὸν Δῆμον τῶν Ἀβδηριτῶν ὅτι τοῖς λείπει, νὰ διανεμῶσιν αὐτὸν εἰς τοὺς πολίτας, ἐπτά λίτρας εἰς ἕκαστον. — Εἰς τοὺς βουλευτὰς ὅμως πρόηγε νὰ δώσωσι διπλασίας λίτρας. —

Συγγρόνος δὲ ὁμολογῶν ἐαυτὸν ἀνίκανον συνέστα εἰς αὐτοὺς ὡς ἰατρὸν τὸν Δημοκρίτον. Καὶ παρκαλῶν νὰ μὴ παροῦσιν τὴν συμβουλὴν του, τὴν ὅποιαν παρέχει αὐτοῖς δωρεάν, ἐχαίρειτε μετὰ σε-

βασμού το Κοινοβούλιον των Ἀθηναίων καὶ ἀπέληθεν.

VII

* Ἀγνωστον ἂν ὁ Δημοκρίτος εἶχεν ἴδιον φιλοσοφικὸν σύστημα.

Ἡ κρίσις τοῦ Βασιλάνδου ὅτι ὁ ἀνὴρ, ὅστις κατέτριψεν ὀλόκληρον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς περιηγήσεις καὶ μελέτας, μεθ' ὅσα καὶ ἂν τῷ φορτώσωσιν ἔτη εἰς τὴν βίχην, ἦσαν ἀδύνατον νὰ συντάξῃ ἴδιον φιλοσοφικὸν σύστημα, εἶναι ἴσως ἢ ὀρθότερα πασῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀληθῶς ἐκυκλοφόρησαν πλείστα ὅσα ἔργα μὲ ποικίλας ἐπιγραφάς ἀποδιδόμενα εἰς τὸν Δημοκρίτον· ἀλλὰ πάντα σχεδὸν ταῦτα ἦσαν γεννήματα βιβλιοκαπήλων, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐξεδίδον ἐπανειλημμένως τὰ ἔργα τοῦ Ὀρφείου καὶ Πυθαγόρα, τὰ ἴδια αὐτῶν δημιουργήματα, ἐξαπατώντες τοὺς φιλοβιβλίους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Δημοκρίτος ἐδόξαζεν ὡς ἀρχὴν παντός ἐν τῷ κόσμῳ τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενόν. Ἐπίστευεν εἰς ἀπειρίαν τινὰ κόσμων, ὧν ἕκαστος εἰς ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα ἐφθίετο καὶ ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἀνεγεννᾶτο ἕτερος κόσμος.

Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου συνέκειτο ἐκ τοιούτων τινῶν ἰσχυρῶν ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ὑποίων παρήχθησαν πάντα τὰ ὄντα.

Κατὰ συνέπειαν ἀπέδιδε τὰ πάντα—ὡς λέγουσιν—εἰς τυφλὴν τινὰ εἰμαρμένην, ἐπίστευεν ὅτι τὰ πάντα ἐκυβέρηται ἢ ἀμείλιχος ἐκείνη θεότης, ἣτις καλεῖται ἂν ἄγ. κ. η.

Ὁ Δημοκρίτος ἐπίστευεν ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι διακεχυμένη εἰς ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο πανταχοῦ ὑπάρχει αἰσθησις, ὅτι δὲ ἕκαστον ἄτομον αὐτῆς ἀνταπεκρίνεται εἰς ἕκαστον ἄτομον τοῦ σώματος.

* Ἀκριβέστερον ὅμως ὁ φιλόσοφος τῶν Ἀθηναίων ἐμελέτησε καὶ προσδιώρισε τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων, ἣτις κατ' αὐτὸν ἦτο μία, πρὸς δυσμᾶς.

Κέντρον τοῦ παντός παρεδέχετο τὴν γῆν, τὰ δὲ οὐράνια σώματα ἐστρέφοντο περὶ αὐτήν, τὰ μὲν πόρρω μετὰ πλείστερας, τὰ δὲ ἐγγύς μετὰ ἐλάχιστου ταχυτήτος. Ἡ περιστροφή τοῦ ἡλίου ἐτελεῖτο ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων καὶ τινῶν λεπτῶν, τῆς δὲ σελήνης, ἣτις ἐκινεῖτο βραδύτερον πάντων τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἐντὸς εἰκοσι καὶ πέντε ὥρων.

Τὸ σπουδαιότερον ἔργον τοῦ Δημοκρίτου ἦτον ὁ Διακόσμος, τὸν ὅποιον ἀνέγνω εἰς ἐπήκοον τῶν Ἀθηναίων, καθ' ἣν ἐποχὴν νόμος τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου αὐτῶν, ἀπαγόρευε νὰ θάπτονται εἰς τοὺς τάφους τῶν πατέρων, ὅσοι ἐσπατάλησαν τὴν πατρικὴν αὐτῶν περιουσίαν. Ὁ Δημοκρίτος ἐξηρέθη, καὶ τότε μάλιστα λέγουσιν ὅτι ἤγειραν εἰς αὐτὸν φηδραίντας καὶ τῷ ἐμέτρησαν 500 τάλαντα.

VIII

Λέγουσιν ὅτι περὶ δυσμᾶς βίου ὁ Δημοκρίτος ἀπεράσισε νὰ τυφλωθῇ ἐκθέσας εἰς τὸν ἥλιον χαλκίνην πλάκα, ἣτις ἐξ ἀντανεκλάσεως ἐπεμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ θερμὰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας.

* Ἄλλοι δὲ σοφώτεροι ἐξηγούντες τὸ φαινόμενον ἀποδίδουσι τὴν αἰτίαν εἰς τὰς γυναικας, λέγοντες ὅτι ὁ αὐστηρὸς τῶν Ἀθηναίων φιλόσοφος ἐφοβεῖτο μὴ εἰσέλθῃ εἰς πειρασμὸν καὶ ἐτυφλώθῃ διὰ νὰ μὴ τὰς βλέπῃ.

* Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες λέγοντες ὅτι ἤθελε νὰ βλέπῃ βαθύτερα τὰ πράγματα καὶ διὰ τοῦτο ἐτυφλώθη.

Ὁ Δημοκρίτος καταγινόμενος εἰς τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν ἀνατομίαν ἴσως θὰ ἤγχετο διπλοῦς νὰ εἶχεν ὀφθαλμούς· ὁ δὲ περὶ τῆς τυφλώσεως αὐτοῦ μῦθος οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχη ὑπόστασιν.

Φθόσκας εἰς βιβλίον γῆρας ἐκείτο ἐπὶ τῆς κλίνης ψυχορραγῶν, ὅτε παρετήρησε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ τεθλιμμένην, διότι ἐφοβεῖτο μήπως ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ἐορτῆς τῆς Δήμητρος καὶ δὲν δυνήθῃ αὐτὴ εἶνεκα τοῦ πένθους νὰ παρευρεθῇ. Ὁ Δημοκρίτος νῆσας τοῦτο προσέταξε νὰ τῷ φέρωσιν ἄρτους θερμούς ἀκόμη ἐκ τοῦ κλιβάνου, ἢ ὁσμὴ τῶν ὁποίων διατήρησε τὴν ζωὴν του. Καὶ ὅτε αἱ ἡμέραι τῆς ἐορτῆς ἐξέπνευσαν διέταξε νὰ ἐκθάλωσι τοὺς ἄρτους καὶ οὕτως ἀπέβησε τὸ 4ον ἔτος τῆς 105ης Ὀλυμπιάδος. Ἰννεὰ πρὸς τοῖς ἐκτὸν ζήσας ἔτη.

* Ἐνταῦθα λήγει ἡ ἱστορία τοῦ Δημοκρίτου καὶ μετ' αὐτῆς ἡ παρούσα διατριβή.

K. F. ZENOS.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

* Ἡ ἀρετὴ ὡς ἀπρὸς ὠραϊότητος ἔχει πολλοὺς μὲν θευμαστὰς, ὀλίγους δὲ μνηστῆρας (Κοραῖς).

* Οἱ ἀκηδεῖς δὲν δύναται νὰ ταχθῶσι μετὰ τῶν ζώντων· εἶναι εἰδὸς τι νεκρῶν τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ θάψωμεν (W. Temple).

* Οἱ ἐφημεριδογράφου εἶναι τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν κωμῶδων οἰκογενεῖας, τοὺς ὁποίους περιφρονεῖ μὲν ὁ κόσμος, ἀλλὰ καὶ φθονεῖ συνήμα (E. Αζβουλαί).

* Ἡ ὁσμὴ τοῦ κρομμίου, ἐξερχομένη τοῦ στόματος ὠραϊκῆς, φθίνεται χειριστέρα τῆς εὐωδίας τοῦ ῥόδου ἐν ταῖς χειρσὶν δυσειδούς κήρης (Περαικόν).

Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὁ σφυγμὸς ἔχει 180 παλμούς καθ' ἕκαστον λεπτόν, κατὰ τὴν νεότητα 80 καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας 60.

ΜΑΖΗ ΜΕ ΣΕ Κ' Η ΚΟΛΑΣΙΣ.

Μ' ἐμάχευσας· τὸ γόητρον τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν σου μὲ παρασφύει, ἐξάλλον λατρεῖαν σοὶ προσφέρω· μ' εἶνε σειρήνος ὡδὴ τὸ μέλος τῶν παλμῶν σου, κ' ἐν σου μειδίαμα ζητῶν πρὸ τῶν ποδῶν σου σπαίρω.

* Ὅταν πλησίον μου πετᾶς ὡσὰν σὺλφίς ταχεῖα, μετὰ ὑπέρφρονος ποδὸς τὴν γῆν αὐτὴν λακτίζω, ἐνώπιον μου εἶν' εἰρκτὴ, καὶ μ' εἶνε ἀναξία. ὦ! τότε καὶ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν τὸν ταλκνίζω. . .

Δὲν εἶσαι ἄγγελος· αὐτοὶ ὄγροι καὶ φοβισμένοι ἀσπάζονται τὰ καλσπεδα τοῦ ἰσχυροῦ των πλάστου· πλὴν σὺ ἂν τὸν ἠτένιζες, τὰς θεϊκὰς βουλὰς του ταράττουσα, θὰ ἐστίλλες κ' αὐτὸν ἐν τῇ γέννη.

* ὦ! τί μαγεία! ὁ Θεὸς τὴν κόλασιν στολιζὼν! λαμβάνων τὰ ἐπίχειρα τῆς τόσης του μωρίας! κρημνίζων, ὅ,τι ἐπλασε, καὶ ἐαυτὸν κρημνίζων, κ' ἐναγωνίως ἐκφρονῶν ἀρὰν δυναμίας!

Δὲν εἶσαι ἄγγελος· σαφῶς τὸ βλέμμα σου τὸ λέγει, καὶ ἡ Ἐδέμ δὲν δύναται νὰ ἦνε ἡ πατρίς σου· θέλεις πατρίδα φλογεράν, πατρίδα ἣτις φλέγει· τὰ κάλλ' εἶνε μονότονα πολλὰ τοῦ Παράδεισου.

Θέλω, ποθῶ τὴν κόλασιν καὶ σὲ καὶ σὲ πλησίον· τί σύμφωνος κολάσεως κ' οἱ τρεῖς μας ἀρμονία! κ' ἐνῷ συστρέφεται τὸ πῦρ τὰς σάρκας διαλύον νὰ ἐκμηδενίζωμεθα ἐν ἄρχῃ γοητεία. . . .

* Ὁ Ζέφυρος τὴν κόνην μας φαιδρὸς θ' ἀναλαμβάνη χωρὶς τὸ πτόμα μας σαπρὸν ὁ σκόλης νὰ μίανῃ· εἶνε Ἐδέμ ἡ κόλασις ἂν τερρωθῶ μιλῆ σου, καὶ Ἄδης ἡ αἰώνιος ζωὴ τοῦ Παράδεισου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Η. ΚΟΥΡΤΙΑΗΣ.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

Αἱ ἄρκτοι ἐν Ῥωσσίᾳ.

Εἰς τὰς εἰρεῖας πεδιάδας τῆς Ῥωσσίας κατορθοῦσι δι' εὐφυοῦς μέσου νὰ συλλαμβάνωσι τὰς ἄρκτους. Ὁρῶντες αὐτὰς πλάττειν καὶ βαθεῖαν, ἐπικαλύπτουσι αὐτὰν διὰ φύλλων, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τοῦ εὐθραύστου τούτου καλύμματος διασπείρουσι κερπούς. Ἡ ἄρκτος λιμώττουσα ἐφορμᾷ ἐπὶ τοῦ δελεάζματος καὶ πίπτει εἰς τὸ βῆθος τῆς τάφρου. Ἡ παγίς εἶναι ἐνίοτε τόσον κηλῶς παρεσκευασμένη ὥστε πολλὰ ὀμοῦ θύματα συλλαμβάνονται χωρὶς νὰ κρημνηθῇ τὸ ἐπικαλύπτον πῆγμα καὶ ἀπο-

τελοῦσιν ἐκεῖ κάτω πολυπληθῆ ὀμήγηριν. Ἀλλὰ τ' νὰ πράξουν τὰ ζῶα ταῦτα ἐν τοιαύτῃ αἰγματοσίᾳ; Αἱ ἄρκτοι δὲν ἀλληλοφαγοῦσιν. Ἐν τῇ ἀμνηστῆ των λοιπῶν ἀνευρίσκουσι τὸ σωτήριον φάρμακον. Τὰ βαρέα ταῦτα ζῶα, εὐκίνητότερα τῶν μικρῶν παιδῶν μας, σχηματίζουσι ζῶσαν κλίμακα· μία ἐξ αὐτῶν ἐγείρεται καὶ στηρίζει τοὺς ἐμπροσθίους πόδας εἰς τὸν τοίχον, ἄλλη ἀναβαίνει ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς πρώτης, καὶ τρίτη δὲ τῆς τοιαύτης κλίμακας φθάνει εἰς τὸ χεῖλος καὶ ἐλευθεροῦται.

* Ἄλλ' ἡ τελευταία, ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν ἄλλων, πῶς νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν; Αἱ σύντροφοί της φοβοῦμεναι τὴν ἀριζὴν τοῦ κωνητοῦ καὶ τοὶ καταμαστιζόμεναι ὑπὸ τῆς πείνης δὲν φεύγουσιν ἀνευ τοῦ σωτῆρος αὐτῶν. Τρέχουσι ἀμέσως εἰς τὸ δάσος πρὸς ἐκλογὴν δένδρου καταλλήλου, ὅπερ ἀφοῦ ἐκαιζώσωσι φέρουσιν εἰς τὴν τάφρον καὶ στήνουσιν εἰς μίαν γωνίαν. Ἡ γενναία σύντροφος αὐτῶν ἀναβαίνει ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον καὶ καθίσταται ἐλευθέρα, χάρῃ εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην ἐκείνων ἃς αὐτὴ ἠλευθέρωσεν.

Ἄρατρον.

Εἰς διάστημα βίου πενήτην ἔτων ὁ ἄνθρωπος ἐκτελεῖ πλέον τῶν 500 ἐκατομμυρίων ἀναπνοῶν· ἀναπνεύσας βάρους 170 τόνων ἀέρος καὶ ἐκπνεύσας σχεδὸν 20 τόνους τοῦ δηλητηριώδους ἀνθρακικοῦ ὀξέως. Ποσότης δὲ δέκα κυβικῶν ποδῶν ἀέρος κατὰ πᾶν λεπτὸν ἀπαιτεῖται ἵνα χορηγήσῃ τὸ χρήσιμον εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀναπνοῆς ὀξυγόνον.

Ἱατρικὴ ἀπερισκεψία.

Καθηγητὴς τῆς Κλινικῆς, ἐξετάζων τινὰ τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀσθενῶν, πάσχοντα στηθικὸν νόσημα, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐπηγγέλλετο. Τοῦ ἀσθενοῦς ἀποκριθέντος, τὸν μουσικόν, αἰδοῦ, τέλος πάντων, λέγει, Κύριοι, στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, τυγχάνω ἐνταῦθα τῆς εὐκαιρίας νὰ καταδείξω ἐν τῇ κλίνῃ ὅ,τι πολλὰκις ἐν τῷ ἀμφιθέατρο ἀπὸ τοῦ βήματος εἶπον ὑμῖν, ὅτι δηλ. οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ κόποι, οἱ ἐκ τῆς ἐμπροσθήσεως τῶν πνευστῶν μουσικῶν ὀργάνων τῷ ἀναπνευστικῷ συστήματι προσγινόμενοι, εἰσὶν ἐν τῶν συνήθων αἰτιῶν τῆς νόσου ὑπ' ἧς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ταλαιπωρεῖται. Εἶτα στρέψας πρὸς τὸν ἄρρωστον ἐρωτᾷ καὶ πάλιν αὐτὸν, «καὶ τί ὄργανον παίζετε;» — «Τὸ μέγα τύμπανον» (Grosse caisse) ἀπεκρίθη.

Μία συμβουλὴ τοῖς Κρεοπώλαις.

Βέβαιον σήμερον νομίζεται ὅτι ἡ σῆψις τῶν ζώων σωμάτων, γεννᾶται ἐκ τῆς ἐπιφύσεως τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ αἰωρουμένων ἀπειρῶν σπερμάτων,

μικροσκοπικότητων τινῶν ὀργανισμῶν καὶ ὅτι ὅσον περισσότερα τούτων ἐμπεριέχει ἡ ἀτμοσφαῖρα τόσον ταχύτερα καὶ ἐντονωτέρα ἡ ἀποσύνθεσις ἐπιγίνεται.

Γνωστὸν δ' ἐξ ἄλλου τυγχάνει ὅτι πρὸ ἀνηνημο-νεύτων χρόνων, πρὸς καλλιτέραν παρασκευὴν καὶ ἐξωτερικῆν τῶν κρεάτων παράστασιν, ἐμφυσῶσιν οἱ κρεοπῶλαι τὰ σφραζόμενα ζῶα, οὐδεὶς δὲ ποτὲ πρὸ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Pasteur ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς μεθόδου ταύτης βάζομεν τὸν λίαν νὰ φυλάξῃ τὰρξιν, διότι διὰ τοῦ ἐμφυσωμένου ἀέρος, εἰσ-άγοντες καὶ ἐντὸς τῶν ἰσθμῶν τοῦ ζώου τὰ σπέρματτα ταῦτα τῆς καταστροφῆς ἐπισπεύδομεν τὴν τῶν κρεάτων σήψιν. Εὐκόλως ὅμως δυνάμεθα νὰ προλάβωμεν τὸ δυσήρεστον τοῦτο ἀποτέλεσμα, ἐμ-φυσῶντες ἀέρα καθαρισθέντα τῶν μικρῶν τούτων δακτυλίων.

Πρὸς τοῦτο πολλὰ μέσα μέχρι τοῦδε κατεδείχθη-σαν, ὧν τὸ εὐκολώτερον καὶ καταλληλότερον διὰ τοὺς κρεοπῶλας εἶναι τὸ ἐξῆς. Νὰ μεταχειρίζονται πάντοτε φουσητῆρας πρὸς ἐμφύσησιν νὰ θέτωσι δὲ πρὸ τοῦ στομίου ἢ τοῦ ῥύγχους αὐτῶν ἀκροῦντως πηχὺ στρώμα Οὐάτης (κοινῶς βάττικς). Τὸ στρώμα τοῦ-το, ἐνεργῶν δίκην διηθητῆρος, ἐμποδίζει τὴν διό-δον τῶν μικρῶν τούτων ὀργανισμῶν, ἐπιτρέπον οὕτω τὴν διεσθυσιν εἰς τοὺς ἰσθμοὺς τοῦ ζώου, ἀέρος καθαροῦ.

Κατεδείχθη δὲ ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου, βρα-δύνεται ἐπὶ ἀρκετὸν καιρὸν ἡ ἀποσύνθεσις τῶν κρεά-των, καὶ ἐπομένως ἀνεξόδως ἐλαττοῦνται ἐπισηθη-τῶς αἱ ζημίαι καὶ αἱ ἀπώλειαι αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς ταχέως ἐπερχομένης, καὶ μετὰ σπουδῆς προαί-ουσης σήψεως τῶν κρεάτων τῶν κρεοπωλείων.

Ἐκδικησις ἐλέφαντος.

Εἰς πάλιν τῆς Ἀσίας διόκημος τις ῥάπτης ἡ-σχυλεῖτο κεντῶν πολύτιμον ἔνδυμα, τὸ ὅποιον εἶχε παραγγεῖλαι αὐτῷ πασσάς τις. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶδεν ἐλέφαντα ὀδηγούμενον εἰς παρακει-μένην λίμνην. Τὸ ἔδαφος ἐταράσσεται ὑπὸ τὸ βῆρος τῶν ποδῶν του· ὁ ῥάπτης ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ὁ δ' ἐλέφας ἔστη πρὸ τῆς ἀνοικτῆς τοῦ ἐργαστηρίου θύρας, ὁ τεχνίτης τότε ἐνόμισεν ἀστείον τὸ νὰ κεν-τίσῃ τὴν προβοσκίδα τοῦ κολοσσοῦ διὰ βελόνης· ἀλλ' ὁ ἐλέφας χωρὶς ποσῶς νὰ ταρχθῆ ἀπομακρύ-νεται μετὰ σοβαρότητος καὶ πλησιάζων τὴν λίμνην πληροὺ τὴν προβοσκίδα του βορβόρου, καὶ ἐπανελ-θὼν εἰς τὸ ἐργαστήριον καταβρέχει δι' αὐτοῦ τὸν τε ῥάπτην καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ πασσά ἔνδυμα.

Γάμοι ἐπισήμων ἀνδρῶν.

Ὁ Σαϊκοπῆρος ἐνυμφεύθη εἰς τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλι-κίας του, ὁ Φραγκάλινος εἰς τὸ 24, ὁ Δάντης, ὁ

Κάλλπερ, ὁ Αροῦκ εἰς τὸ 27, ὁ Βύρων, Οὐάσιγκτων, ὁ Βονοπλάτης εἰς τὸ 27· ὁ ποιητῆς Βούρνε εἰς τὸ 30, ὁ ποιητῆς Σώσερ, ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὸ 30, ὁ Λούθηρος εἰς τὸ 42, ὁ Ἀδδίσον εἰς τὸ 44, ὁ Μο-λιέρος, ὁ Βυρῶν εἰς τὸ 55, ὁ Ὀγκόρδος καὶ ὁ Ῥο-βέρτος Πήλ εἰς τὸ 32, καὶ ὁ Γέρον Πέρ εἰς τὸ 120, διὰ τελευταίαν φασὴν νυμφευθεῖς.

Ἄδρυστὴν ἀμοιβὴν προώρισεν ἡ μουσοτραφῆς αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας πρὸς τὸν κατορθούντα νὰ συντάξῃ τελειοτάτην πραγματείαν περὶ διφθερί-τιδος. Ἀγωνοδίκαι εἶναι ὁ Λαγγεμβέκ, ὁ Φιρρόφ καὶ ὁ Λιθράη, ἐν Βερολίνω, ὁ Θερίσιος ἐν Λειψίῳ, ὁ Ναί-γελς καὶ Ἰρτελος ἐν Μονάχῳ καὶ ὁ Κλέβς ἐν Πράγῃ. Αἱ πραγματεῖαι «περὶ τῆς οὐσίας τῆς δι-φθερίτιδος καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως αὐτῆς πο-ρισμάτων ἐπὶ τῆς θεραπείας τῆς» δύνανται νὰ συν-ταχθῶσι γερμανιστί, γαλλιστί ἢ ἀγγλιστί· πρέπει νὰ προσκλήθωσι τῷ Λαγγεμβέκ μέχρι τῆς 15, δεκ. 1880· τῷ βραβευθῆ δὲ μὴν ἄπριλίῳ 1881, κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τοῦ συλλόγου τῶν χειρουργῶν ἢ διατριβῆ ἢ ἀποκαλύπτουσα νέα γεγονότα περὶ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τοῦ νοσήματος, περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαδόσεώς της καὶ περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν προλαμβάνεται.

Ἡ σύζυγος πλουσίου ἰδιοκτῆτου τοῦ Ὀρσέρ ἐπε-σαν εἰς τὸν ποταμὸν τὸν διερχόμενον πλησίον τῆς ἀγροτικῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ παρ' ὀλίγον νὰ πνιγῇ, ἐσώθη δὲ ὡς ἐκ θαύματος. Συνέπεια ὅμως τούτου ὑπῆρξε δυνατὴ πλευρίτις ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσώθη ἡ γυνὴ πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ συζύγου της, ὅστις ἔσπευσε νὰ διακοινώσῃ ὅ τε συμβεβηκὸς καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀσθενείας ἀπαλλαγὴν εἰς τε τοὺς συγ-γενεῖς καὶ φίλους του. Πάντες συνεχώρησαν αὐτὸν εἴτε προφορικῶς εἴτε καὶ δι' ἐπιστολῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ὑπῆρχε καὶ μία στελ-λομένη παρὰ τινος ἀρχαίου φίλου του, δυστρό-που, μισανθρώπου καὶ ἀγῆμου γέροντος περιέχουσα ταῦτα:

«Πάντοτε σὲ ἔλεγα ὅτι ὁ ποταμὸς σου δὲν εἶναι ἀρκετὰ βαθύ.»

Ἐκ τῶν ἐξαχθέντων ἐν ἔτει 1878 προϊόντων τῆς Ἀμερικῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ βάλμβαξ. Ἡ ἀξία του ὑπερέβη τὰ 180 ἑκατομμύρια δολαρίων.

ΣΗΜ. ΔΙΕΓΟΥΝΣΕΩΣ.

Εἰς τὸ φυλλάδιον τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου πα-ραιοέφρυσαν, διὰ τινὰς τυπογραφικὰς ἀνωμαλίας, πλείστα τυπογραφικὰ παρορμήματα, ἐφ' οἷς ἐξαιτού-μεθα τὴν συγγνώμην τῶν ἐπιεικῶν τῆς «Χλωρίδος» συνδρομητῶν.